

~~Pz. 3883.~~

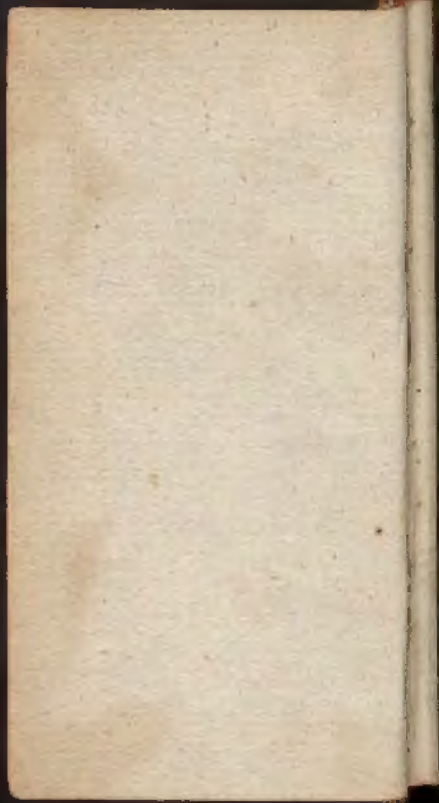
Ne. 8518

Biblioteka Jagiellońska

sidr0011578

Ne 8518 (1) (2)

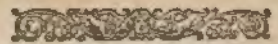

RVSSIA
feu
MOSCOVIA
itemque
TARTARIA

Commentario Topo-
graphico atque
politico illus-
trata.

LVGD. BATAVORVM
Ex officina ELZEVIIRIANA.
ANNO MDCLXXX.
Cum privilegio.

QVÆ IN HOC

commentario continen-
tur hæc sunt:

R V S S I A.

I.

RVSSIAE topographica
descriptio, è probatissimis
autoribus compendio de-
prompta.

II. Soli cælique qualitates; fru-
ges, aliæque commercii apta.

III. De ingeniis & moribus in-
colarum.

IV. Regimen politicū & civile.

V. Reditus Principis, quibus ro-
bus consent.

VI. De moneta Russica.

VII. De militia Russorum.

VIII. De familia magni Ducis
Muscovia, & principum successione.

IX. De Samoiedarum moribus.

X. Magnus Moscorum Dux.

A 2

TAR-

612322

TARTARIA.

I.

EXcerpta à Michalonis Lituanis fragmentis de moribus Tartarorum.

II. De Tartarorum origine, moribus, tam domi quam in bello, disciplina. E Thuano.

III. Tractatus de Tartaris Precopensibus, Chersonesitis, & Bosporiis.

IV. Martini Bronisii de Biezdzfede, ad Tartarum legati, Tartaria.

V. Excerpta quadam ex Sabellico, aliisque.

I. RVS.

I.

RVSIAE TOPOGRAPHICA descriptio, & probatissimis authoribus compendio depromta.

RVSSIA, quæ & Muscovia à metropolis nomine vulgo dicitur, fines habet ad arctum Lappiam, & oceanum septentrionalem; ad orientem Tartaros Nagaios, ad meridiem Tartariam Crimeam sive Perecopensem; ad occidentem denique Poloniam, Lithuaniam, Livoniam, Sueciam. Quemadmodum jam uni Principi paret, continet provincias hæc: Volodemeriam, Moscoviam, Nisnovogrodiam, Pleskoviam, Smolensk, Novogrodiam Velicam, Rosloviam, Yaroslaviam, Bealezeram, Rezam, Dvvinam, Corgapoliam, Meshoram, Vagham, Vslugam, Galetsam. Quibus superiori seculo Principes Russie armis acquisitas adjunxerunt: Tiverram, Yonghoriam, Permiam, Vadskam, Boughoriam, Chernigo, Oudoriam, Condoram, & magnam Siberie partem; cujus incolæ licet non sint Russi, tamen

A 3   parent

parent Russiæ Duci, illiusque legibus vivunt, & tributa ipsi pendunt uti nativi illius subditi, præterea regna Casan atque Astracan, iidem bello acquisita. Tota hæc regio ingens terrarum spatium in longitudinem atque latitudinem occupat. Nam à septentrione in meridiem, à Cola ad Astracan (quod regnum nonnihil declinat versus ortum) pater in longitudinem veritas siue milliarum Russica (quorum LXXXVII uni gradui comparantur) quater mille ducenta & sexaginta: Et tamen Princeps Russiæ adhuc grande terrarum spatium possidet ultra Colam versus arctum & ad flumen Tromischuan usque, verum limitibus incertis, & iure pene controverso inter ipsum & Sveciæ Danique Reges, quorum uterque varia loca ibidem possidet, & impetium totius sibi vendicat. In latitudinem porro à finibus Livoniæ, & limite illius occidentali, ad Siberiam & limites remotissimos versus ortum, circiter quater mille quadringenta miliaria Russica occupat. Si vastæ hæc regiones ubique pari incolarum frequentia cultæ essent, Princeps hic haud dubio vicinos omnes longe potentia superaretinam finium amplitudine facile cum quibusvis certat.

Has regiones permeant ingentia aquor

quot flumina; quæ siue amplitudinē siue longitudinē cursus spectes, maximis Europæ fluminibus comparari, si non præferri possunt. Horum præcipua sunt:

I. Volgha, (olim *Rha*) Tartaris *Edel*. Oritur circiter ducenta miliaria Russica supra Yaroslaviam à lacu *Volgo*; & pluribus amnibus undiquaque acceptis ita augetur, ut antequam ad oppidum hoc perveniat, pene milliare Anglicum in latitudinem pateat; & hinc porro magis magisque sese dilatans, & Ocea flumine apud Nisnovogorod admissō, non minus quam duobus millibus octingentis miliaribus confectis, in mare Caspium, quod Russi *Chuvalsekoye* vocant, pluribus & ingentibus ostiis se evolvit; quæ draginta sex gradibus & triginta scutulis ab æquatore versus arctum, uti ab Anglis observatum invenio.

II. Borysthenes, hodie *Nepes*, siue *Dneper*, haud longe à metropoli Moscovæ juxta pagum *Dnepersko* oriens. Russiam dividit à Lithuania, & sese in pontum Euxinum exonerat. Labitur autem primo versus meridiem ad *VVyezman*; inde ortum petens, *Drehobem*, *Smpleniko*, Orsam *Dubrovnam*, & *Michalouvy* stringit; inde rursus in meridiem se convertens, *Kioviam* Russiæ olim metropolin, *Circassiosque* adit; &

tandem per campestria deserta fluens, Oczakovy Tartarorum Perecopensium oppidum & arcem, xl milliar. à Circassis attingit; indeque in pontum Euxinum tam vasto ostio exiit, ut procul inuentibus freti formam referat. sunt qui dubitant fluvium hunc non recte hodie Borysthenem vocari, sed Berezinam fluv. (qui Borisovy arcem alluit & in Dneper confluit) rectius à veteribus Borysthenem appellatum.

III. Tanais, vulgo *Don*, (antiquus limes inter Asiam atque Europam) in Rezan Ozera oriens, ex lacu Iyvanovvo ætioros (qui in latitudinem, ut tradunt, patet veritas 10) primum recta per Tartarorum Perecopensium agros versus ortum labitur, & haud longo à flumine Volga intervallo & oppido Sanissa, subito se flectens, atque aliquot aliis annibus auctus, in Mæotidem paludem prope oppidum Azoph descendit. Per hoc flumen ab urbe Moscuæ Constantinopolin navigatur, per amnē Mozeum in Oceanum descendendo, nave per angustum isthmum traducta, & in hunc rursus deducta. Est & aliter Tanais minor, qui in Siberiensi Ducatu oriens (unde Duncz Severski vocatur) supra Azoph in Tanaim magnam descendit.

IV. Dyvina, in VVologda provincia scatur.

scaturiens, magno gyro circumacto recta descendit versus arctum, & per sex ostia se condit in sinum S. Nicolai. coalescit è duobus amnibus, Iug & Suchana; unde illi nomen; nam Dyvina Russis *binor* notat.

V. Duna, in Novogrodensi provincia nascens, per Livoniam labitur, & secundum Rigam descendit in mare Balticum; quod Russi *Warekhie moria* vocant. oritur è lacu ejusdem nominis, qui distat à fontibus Borysthenis fere x milliar.

VI. Onega in Sinum Solovetsko se fundit, nonaginta mill. Russic. à portu S. Nicolai versus occasum solis. Hic fluvius infra oppidum Cargopoliam conjungit se cum amne Volock, qui in Finlandicum mare descendit juxta oppidum Yamam, ita ut à portu S. Nicolai in Finlandicum mare, atque inde in mare Balticum navigiis penetrari possit à Russis, fuerit probatum.

VII. Suchana, qui influit in Dyvinam, & amisso nomine una cum Dyvina in mare arctum se mergit.

VIII. Oeka, haud longe à Tartarorum Perecopensium finibus exoritur & Vorotiniam, Collegam, Cerpachum, Corsram, Columam, Rhezaniam, Cazigorodiam, Murinamq; præterlapsus,

A f

cursu

cursu in arctum reflexo, in Volgam descendit juxta Nisnovogorodam. Pisces nutrit longe optimos. Ex eorum fontibus quoque oriuntur Sem & Sosna, quorum ille Senerensem Ducatum præterfluit; oppidumque Potivolo allucens, in Dissaam flu. illabitur juxta oppidum Czernigovv, & cum Dina infra Kioviani in Borysthenem: Sosna autem per campellria Tartarorum cursu in orientem insiliens à Tanai absorbetur.

ix. Moskua, metropolin dividens, illique nomen communicans, descendit in Occam. Oritur autem in Tyverensi provincia, septuaginta fere miliar. Russic. supra Mosaisko, à quo ad metropolin jam dictam x. miliar. numerantur: sex autem mill. supra Mosaisko navigabilis esse incipit.

x. Vvichida, amplissimus amnis, qui in Pernia oriens, Volgæ confluit; alii in Dvvinam deducunt.

Nunc singulas provincias describimus, initio facto à Moskua, uti principali.

Moscona provincia.

PROvincia hæc neque admodum ampla est, neque secundo solo; quippe quod maxima sui parte aridum atque arenosum: frumento tamen modice affluuii melle ferisque caret: præter lepores.

res, quorum latis magna ibidem copias arbores quidem fructiferas habet, (præter ceralos) sed fructus fere sunt insuaves atque ingrati saporis. Indigenæ hujus provincie cæteris Russis astutiores atque adeo fallaciores judicantur.

Metropolis est Moskua, forma pene rotunda ædificata. Egidius Fletcherus, Elisabethæ Angl. R. ad magnum Russiæ Ducem Legatus, anno c13 10 LXXXVIIII, scribit, se à Russis accepisse, antequam hæc urbs anno c13 10 LXXI à Tartaris Perecopensibus pene tota flamma deletetur, arce ægre servata, ædes in ea numeratas fuisse XLI mill. 10: sed hodie Londino haud multo majorem esse. Dividitur autem in quatuor partes, quæ singule suis muris aut vallo cinctæ sunt. Intima pars & veluti medullium tribus appellatur *Kryazgorod*. Hæc proxime adiacet castellum, aut Regia, muris ab hac divisa: appellaturque *Kremlena-grod*. Quæ duæ partes muro circumdatae sunt lapideo, nonnulla materie adjecta. Pars quæ ab oriente, septentrione & occidente has cingit, *Tzargorod* dicitur, id est, Cæsarea civitas; muro cincta ex candido saxo, sed terra aggesta. Pars quæ has extra circumcingit, *Skerodum* nominatum, sepiem habet, sine ulla terra. Pars hujus meridionalis,

trans

trans flumen Moscuam sita, alio nomine Strelzka Slaboda vocatur; quod à milicibus inhabitetur, sive prætorianis magni Ducis. hanc à Basilio ædificatam scribit Fletcherus, & milites ibidem collocatos, privilegio ipsis indulto medonem etiam veritis diebus bibendi; atque ea de causa hanc partem vulgo *Naloy* appellari; quod ipsorum lingua sonat, *Insunda*. Cæterum ædes privatorum omnium ut plurimum sunt ligneæ, paucæ admodum lateritiæ. Plurima sunt templa, quorum nonnulla è ligno sunt structa: horum templorum principale est *Troyer*, id est, templum S. Trinitatis, ad quod palmarum festo Patriarcha aſino insidens à magno Duce introducitur. Castellum autem, in quo est regia Principis, muro lateritio, alto crassoque, à reliquo corpore separata, bis mille nongentos passus ambitu complectitur. In quo sunt plurima pulcherrima ædificia nobilium; diversa fora rerum venalium; plurimaque templa; uti templum Archangeli Michaelis, in quo principes sepeliuntur; *Blagovesino*, sive templum Annuntiationis Mariæ, novem habens turres, quarum tectum, uti & totius templi, ære deaurato cooperta sunt, & crux altissimæ turris ex auro purissimo facta est; *Ivan Volinkey*,
D. Ioan-

D. Ioannis templum, cuius turris tectum deauratum est, abundatque campanis; quarum una, longe maxima, pender bis mille ducentas pœdas, quæ valent ponderis nostratis 66000 libras. Distat hæc civitas, prout ab Anglis observatum est, ab æquatore quinque & quinquaginta gradus, & decem scrupula versus ætrem.

Volodimeria provincia.

Wolodimeria provincia, quæ & nomen à præcipua urbe invenit, adjacet Moscæ provincie versus aquilonem, & Occa flumine alluitur versus ortum. Principalis urbs est VVolodimeria, satis ampla; castrum habet ligneum; fuitque olim Russiæ metropolis. Sita est inter Volgham & Occam flumina, cxxxv miliar. Russica ab urbe Moscua, sive xxxvi mill. German. versus ortum; agro adeo fertilis, uti ex uno modio tritici sæpe xx. nonnumquam & xxx colligantur. Alluit illam Cleſma fluvius. cætera magnæ vastaque sylvæ cingunt. Oritur hic fluvius iv. miliar. Germ. à Moscua, & ibi multis molendinis servit; infra VVolodimeriam spatium xii miliar. Germ. navigatur usque ad oppidum Murom, ad Occæ ripam situm; & dein Occæ se conjungit.

NOVOGARDIA, civitas ampla & lignea, cum castro, quod Basilius ad Volga & Occa confluentem ex lapide in scopulo edificavit distat a metropoli Moscua pene octo milia Russ. versus boream, & quinquaginta sex grad. & xxx scrup. ab æquatore. Ager fertilitate rerumque copia VVolodimeriam æquat. Ad utramque autem Voige ripam degunt Ceremissi, qui Mahumet. sectam sequebantur tum quum Herbersteus scriberet. Sunt autem duplices tam qui trans Volgam versus boream incolunt, Ceremissi Legori vocantur, a fenorum strobis, qui vero cis fluvium, versus meridiem, Ceremissi Nagorni appellantur, id est, superiores sive montenses, non quod alibi deni sint montes, sed à collibus quos occupant. Sura fluvius (quondam inter Russiam & Casanum limes) à meridie veniens, centum pene miliar. Russ. infra Novogardiam in Volgam influit; supraque confluentem ad dextram Suræ ripam Basilius castrum locavit quod ab ipsius nomine VVasilgorel appellatur. Ab Occa flum. orientem & eorum versus vallis occurrunt silvæ, quas Mordvæ populi inhabitant, à Russis diversi, & proprio idiomate utentes; dantur hominum genus, qui

paga-

pagatim incolentes, ferina & melle vitulant, pellibique pretiosis imprimis abundant; miliciz non inidonei, fere pedes tantum, arcibus longis conspiciunt, & sagitrandi peritis non quibus artibus larrocinantes Tartaros sæpe fortiter repulerunt & multarunt.

Rhezan Ducatus.

ANOVOGARDIA inferioris Ducatu, declinando nonnihil ad occidentem. Rhezan provincia jacet inter Occam & Tanaim fluvium. Obiacet autem Moscuz provincie ad ortum, Aka ab illa divisa. Hic principatus cæteris omnibus Russiæ provinciis longe præstat fertilitate nam ager illustri cultus tam dense profundie, ut equi difficile transire possint: præterea magna ibidem mellis, piscium, avium, ferarumque est copia arborum fructus quorum longe sunt præstantiores quam in reliqua Russiâ incolæ audaces & bellicosi sunt. Præcipua urbs, *Rhezan*, ad Occa ripam sita, & fere è ligno structa: Occa fluvius non procul ab urbe insulam facit, quæ Strup appellatur. Fuit quondam magnus Ducatus, Principemque habuit nemini obnoxium, nunc autem Ducatus hic Moschico imperio accessit. Cætera oppida sunt *Cosia*, ad ripam Occæ fluminis, oppidum item *ligaura*,

lignum, xxviii mill. distans à Rhezan; quod & quondam Dominum habuit sui juris; nunc Mosco paret. *Tula*, oppidum lignum, xi fere mill. Polonic. à Regezan, xxxvi à Moscua versus meridiem. Basilius Ioannis Magnus Dux hic castrum e lapide contruxit, ad ripam fluvii, qui idem cum oppido nomen habet. Vppa autem fluvius ab ortu castrum alluit, Tullaque flu. iunctus, Occa supra Vorot n xx fere milliar. committitur. Hoc quoque oppidum ad tempora usque Basili proprium habuit Dominum. *Olovot*, castrum ad Tullæ & Vppæ confluentem in Occam. A quo versus meridiem Msezenek jacet, locus palustris, ubi quondam arx fuit ejusdem nominis, cujus tantum rudera hodie videntur: circa tamen illam habitant non pauci in tuguriolis, qui quum à Tartaris intrantur, in palustria hinc loca se cum suis recipiunt. Distat denique Msezenek à Moscua lx mil. Polonica, à fontibus Occæ xviii. *Coluga*, oppidum & castrum lignum, ad Occæ ripam, xxxv mill. par. Polonic. à Moscua magni Dux hic præsidium alit adversus Tartaros. *Vorotina*, urbs & castrum: ad Occæ ripam, distat à Coluga lxx milliaribus; ducatus titulo insignis.

Siberiensis sive Severiensis provincia.

Severiensis ducatus est amplus & rebus omnibus affluens. Ejus latitudo à Bovitshene fl. ad Muznek castrum, quod supra dictum diximus, extenditur, & vastos & incultos carpos pascua occupat. Severienses Duces tui utis fuerant, sed postea magnus Lithuanie Ducibus multis annis paruerunt. Polonis quoque, quum magnus ducatus, Iagelone baptizato, ad Polonos pervenisset, tributum perolverant. Dein à Casimiro Polonæ Regi in agnoque Lithuanie Duce, Iagelone filio, ad Ioannem magnum Russiæ Ducem defecerunt. Sedes autem hujus Principatus erat in Novogrodec. Tandem Principes prouta in multis Russiæ perficiat innocentem accusati, à Basilio Principatu sunt exorti. Civitates & arces in hoc ducatu sunt complures, inter quas Novogrod, *Sieverski* dicta, Starodub, Porivolu, Czernigov, & Bransko sunt celebriores. Sylvarum hermelis aspreolis, & melle abundat, ager quoque sunt fertilissimus.

Novogrod, Severiensis, urbs & arx lignea, olim ducum sedes. A Cata festivolu & Starodub ab una xv mill. altera xiv mill. à Moscua per Cossacos ordinam, Serensko & Bransko cl. miliar.

Quern oppidum & arx distat
xxxviii a Kiovia totidem a Potivolo.

Potivolum, urbs & archiepiscopatus, distat
à Mosca xlii mil. Polonica a Kiovia
lx. a Bransis xxxviii.

Arx potivoli, xviii miliar. distat à
Potivolo, xiv a Staro Iao.

Staro Iao xxxiii mil. a Potivolo.

Smolenskiensis archiepiscopatus.

PROVINCIA HEC ampla, ad ortum ha-
bet Moscam, ad eam. in Siberiam,
ad africanam Lithuaniam, ad occidentem
Ivoniam Metropoli habens *Smolenski*,
civitates ingens & insignis, ad occidentem
ripam sita in cuius ultimitate ar-
cem habet et roboribus ad eam, in
qua plurima edificia, quae in formam
civitatis extructa sunt hanc ex una par-
te flavius alluvio, ex altera profundus, col-
lis & acutus si picibus nuntur in me-
dio autem arvis templum est glorioso
superstructum Deo vi g. sacrum Ci-
vitas ipsa in valle sita est, collibus undi-
que & vastis sylvis circumdata, distat a Mo-
sca lxxx mil. Polonica.

Cetera epoida sunt, *Proskur* five
Proskurski, ad Bory ibidem, p. m. lxxv
mill. a Mosca, xxi. a Smolensko. Pra-
graminis profundus non longe ab hoc
oppido oritur in hanc partem, & inter
Colugam & Vorotnam, in hanc oc-
cam.

cam. Hic fluvius quondam Lithuaniam
a Russia dividit. *Myzma*, oppidum
& castrum in genere, ad ripam fluv. est
denotemnis, qui naud protolinde in
Bory ibidem veniatur, distat a Mosca
xlii mil. a Mazaysko xxvi, a Drol-
bus xlii. *Mozyski*, oppidum & ca-
strum in genere, distat a Mosca xvi
mill. versus hanc diem, a Vyazma xiv.
hic Princeps Russiarum quotiens veniat,
praefert in lepores albos, quorum ina-
gua olim copia est.

Smolenski Ducatus.

BELHIA principatus Russiarum, quon-
dam sui juris principatus habuit qui
magnis Lithuanis duabus, laqueis
fuit a quibus Basilus, Princeps Mos-
coviae, ad hanc diem Russiarum ducem detinet,
ducatus quo totum ibi subiecit in ba-
tium remittit, nunc Russiarum Dux tra-
lum ibi usurpat Civitas principia
Arx, cum castris, ad ripam fluv. Mos-
coviae in vallis sita est, & ex n. lliar.
P. m. a Mosca, xxvi a Smolensko,
à Toropez xxi ab arce.

Smolenski Ducatus.

DUCATUS HEC ut hinc patet, a Mo-
sca versus occidentem in lepores ab-
undat hic prope a Mosca Dux
Russiarum saepe veniatur. Principis
ibidem civitas *Rubetva*, cum arce strata
est.

E 1. Iugum.

lignea, ad Volga ripam sita. xxiii. mill.
à Moscua. Ultra hanc, quot n. l. occi-
dentem versus sylva est VVolgowskies,
in qua jacet palus VVronovv, e, uia per
fluvius quidam, qui duobus m. à Po-
lon. progressus in lacum Volgo. indit,
& aquis multis, austus rursus egreditur,
& deinceps Volga à lacu ducitur.

Cætera oppida sunt istius & urbs &
arx lignea, xxiv. m. l. à Moscua versus
occidentem, xii à Mosaysko, xxi à Tyve-
ria. *Wielikye luké*, urbs & arx lignea,
cxl. mill. à Moscua, lx à Novogrodia
magna, xxxvi à Polosczko; præterfluit
Lovat fluvius, qui inde septentrionem
petens, in limen lacum juxta Novogro-
diam magnam ingreditur. *Tersjyer*,
urbs & arx, xvi. m. l. à VVelike
Luki, ad confinia Ducatus Litudanæ.

Tverensis Ducatus

VNa è maximis Russiæ provinciis.
Metropolis illius *Tverra*, quam
Volga fluvius præterfluit: in altera Vel-
ga ripa castellum habet lignum iuxta
quod Tverraa fluv. in Volgam con-
fluit. civitas hæc monerem propriam
habet argenteam, quæ valore Moscovi-
cæ æquatur. distat à Moscua xxxv. mill.
versus occidentem æstivum. Est & *Ters-
sack*, oppidum x. mill. Polon. à Tverria
distant, cujus olim dumidia pars Novo-

gro-

grodienfis provinciæ attributa fuit; altera
Tverienfis Ducatus; quem Ioannes
Basilides primum occupavit.

Per totum hunc Ducatum.

Ampissima provincia, & su quon-
dam juris, donec à Ioanne Basilde
anno c. lxxv occuparetur. Metropolis
illius *Pieskovia*, Russis *Рязань*, ad a-
eam *Pskoviam* sita; ex quo ejusdem
nominis fluvius emergit, ac med. a
urbem interit, & i. s. n. l. in c. n. s.
in lacum Czerevov vel Czadzin ingre-
ditur: per quem facies in mare Balticum
eiler navigatio, nisi scopus quidam non
longe ab Ivvanovvgorod & Nierva ca-
stis in sinibus Livoniæ impedimento
essent. Hæc urbs quod in Russiæ si-
mum, muro cincta est: dividiturque in
quatuor partes, quarum sing. Le. n. o.
cinctæ. Distat à Novogrod à magna
xxv. mill. versus occidentem. Hæc civitas
proditione sacerdotum in Russiæ Ducis
manus devenit, quæ ves in Moscua
traduxit, & Russes in eorum locum
substituit.

Novogrodiensis Ducatus.

PProvince ius principat. omni to-
tus Russiæ longe ant. p. l. m. s. t. t.
Eius metropolis est Novogrod à magna,
Russis *Новгородъ Великий*. Comitatus
suo circiter duas veritas. lineas ant.

B 3 moca-

monasteria septuaginta, crastis lateritiis muris septa, & plurimis rotundis turribus ornata, quæ sere æneis tegulis rectæ sunt: alioquin cæteræ ædes & fratres ligneis compactæ sunt; quibus & villam constat, & seminat strata sunt. Distat ab æquatore quinquaginta octo gradibus & xxy scrupul. Interfluit fluvius navigabilis Vltchorvæ Vltchoro, qui ex lacu illa in se vertit, si praecivitatem emergit, infra illam & xxxvi in ill. ab oriente in alium lacum Ladoga di-
 gitante mergit. Lacus autem amen, in latitudinem quidem xxi, in longitudinem vero xxviii mil. Polonicæ patens dios celet res amnes recipit, Loviat & Scoria namque lacum hunc emittit. Distat urbs a Moscu ex miliar. Per vias occidentem æthereum a Pleskavia xxxv. ad Novogrod & Vltchoro Lxxvi. Cætera præterea sunt, Riga oppidulum vocatur, distat xvi. ab Novogrota per vias fluvias sunt quæ occurrunt, & ex quo per vias per canalibus derivat, aliter componit ad populum fore, & annis pene durat, & quæ in oleum ampullarum facit, ut crastibus apparet, hanc tantum tenuis est pagus, cum ad iuncto castello, quod vocant *distria Russa*. Ita-

novv.

novv. *provincia*, à Ioanne Bafu de (unde in nomen est) ad ripam Nervæ fluv. e vivo lato iuncta. Iuxta hanc arcem jacet civitas Nervæ, Russica dicta, ad dextram alterius Nervæ, i.e. ad alteram ripam ex opposito jacet, quæ Livonia tribuitur. Vtrique autem dicitur Nervæ à fluvio qui ex lacu Czudzko effluit, & Polovva & Vltchora Renna amittit, accretis, has interluit alveo bombardæ jactum lato, indeque in mare Livon cum se exonerat. Iamvis castrum xii miliar. ab Ivanovogrod, ad Præstæ fluv. ostiam si præteritionem versus. *coporo* a. urbs & castrum v miliar. à Iamvis ad ripam fluvii eiusdem cum urbe nonnis. Hinc se venit onem versus xvi mill. per Oreslek & Corellam vias, ad Poliam fluvium pervenitur, quæ Russiarum imperium a Finlandia Sæcia Regitabielecta dividit.

A Novogrota magna, xxx miliar. intervallo distat à Moscu rego, inter occidente n & septentrionem sita, cuius incolæ proprium idioma habent, nonnihil a Russico diversum: hic anima hia aliunde invecia colorem album induere suumque mutare perhibent.

Duvina provincia.

Hæc provincia ad septentrionem sita est, & quodam ad Novogrod. en-

B 4

sem

seu principatum pertinuit nomen accepit a fluvio Divina qui prater abitur. Amplissima est & supra e milliaria ambitu conspicitur. paucissima tamen oppida & castra habet, preterquam Divinam civitatem in medio regionis sitam; Colmogoram arcem, & Pnigam castrum ad fluminis ostium conditam. Pagis tantum abundat, quod ob solam fertilitatem longe a se invicem distant. Incolæ ex precibus feritque omnis generis victum quaerunt; panis utrum ignorantis pellibus amicumtur. Solum ipsorum magna parte satum, ita ut salem ex illo exequant & vicinis vendant. Longe aliam huius regionis faciem, postquam variae nationes huc commerciorum causa venire coeperunt, qui antea Nervam petebant.

Vologda provincia

Hæc provincia Divinam provinciam concludit à meridie. Hæc regio omni Novogrodiensibus tributaria fuit; nunc Principi Mosco patet. Incolæ nullum panis habent utrumque, puerbas & ferina visitant; Idioma proprium habent, Icer & Rustica lingua utantur, Salem è Divina provincia petunt. Omnis generis ferarum pellibus abundat præcipue vulpina nigra, quæ nonnunquam Zebellianæ æquatur. Zebellianæ

belle

bellionum pelles hic paucæ, neque admodum laudatæ. Præcipua civitas *Vstug*, cum sua arce, ad ripam Suchanæ fluvii condita. *Vstug* dicitur ab *Vstia*, quod *Orum* Latinis dicitur, & *Ingh* fluvio, qui ex meridie in septentrionem labens, ad cuius confluentem in Suchanam primo sita fuit, nunc ad dimidium miliarum supra confluentem illius jacet.

Vologda provincia.

Provincia hæc inter orientem & septentrionem jacet; tota paludosa est & sylvestris, ita ut viatores difficulter videris rationem inire possint, propter crebras & pene invias paludes & fluviorum mæandros. Quidam sub Novogrodiz magnæ ditione fuit. Principalis eius urbs *Vologda*, quæ arcem habet & naturæ loci & opes manifestissimam, in qua magnus Russiæ Dux ita potè necessitatis partem thesaurorum solet recondere, unde etiam lateritio muro crasso & alto cingenda curavit. Abest à Iaroslavi militaribus Polonicis, à Bielezoro xl, & lxx. gradibus & x scrupulis æquatore. Fluvius Vologda ex occidentem in septentrionem defluens & in Divinam conflens stringit illam, à quo ipsi, uti & provincæ, nomen. Vt agnoscatur, omnis generis piscibus abundans, inter Icer & Rusticorum è paludibus

in densissimis silvis oritur, ac in Devianam fluvium illi aditur accedit, ad hunc fluvium panis utramque penitus ignorantes, nisi carni, ut ut possit non viderant, abundanti pelibus vulpina nigra & canis coloris.

Bielezoro Ducatus.

Prole croto quasi a nam lacum distans, amplius est regio, una e Ducatibus Russiæ, ad septentrionem sita, iuxta ingentem lacum, à quo ipsi nomen indunt. Paret lacus in longitatem xxi milliar. Polonica, eodemque pene in latitudinem. Circiter triginta armis recipit, & unum tantum Sosnam & necit, qui xv milliar. supra Yaroslav & infra Mologam Volghæ fluvii alveum subit. In hoc lacu arx hæret, natura loci munissima, & inexpugnabilis credita, in quam Russi Dac thessalos suos recendere consuevit, & tempore necessitatis veluti ad asylum se recipere. Regio pene tota palustris est, & silvosa, silva & ad ea per lacum, valet non nisi aquis glacie constrictis, aut pontibus & transversis arboribus si arces adiri possit. A lacu Bielezorio ad sagittæ nam adus jacet lacus, sulphur copiose proferens, pro fluvium quendam ex illo emergens, veluti spumam sapientiam devehit. Ejus præcipua urbs

&

& arx Bielezoro, ad lacum supradictum sita, distat à Moscua e milliaribus, & à Novogrodia magna eodem.

Yaroslavia Ducatus.

Provincia arce ampla & fertilissima, præsertim ea parte qua Volgham fluvium contingit. Ducatus olim secundogenitis magnorum Russiæ Ducum attribuebatur, in quorum progenie aliqui hactenus, & propositi haurit Dominos, quos Ioannes Basilides, Russiæ monarcha, principatu spoliatos, in servitutem redegit, parva admodum in provincia reddituum parte ipsi restituta, ex horum progenie qui sunt perierunt, hæc est, Duces Yaroslavici dicuntur. Principatus huius urbs Yaroslavia, amplius sita, cum arce sua lignea, distat à Moscua xlv milliar. Polonicis, ad Volghæ ripam sita.

Rostovæ Ducatus.

Hic Ducatus olim post Novogrodiam magnam, inter Russiæ principatus præcipuus & antiquissimus habebatur, & secundogenitis Ducum Russiæ attribuebatur, quorum postrema Ioanne Basilide liberant, solat, novissimo hærede anno cio 1529 indigne trucidato, & stirpe penitus deleta. Præcipua illius urbs Rostov, cum arce sua lignea, sita est ad lacum quendam, & quo

quo Cotorea fluy us emergit, & Iaroslaviam civitatem præterlapsus illabitur in Volgam. Archiepiscopum locum habet urbs, distatque à Moscua milliar. Polon. xxiv.

Reliquia oppida sunt: *Smolensk*, cum suo castello, ad Volga ripam, distans à Moscua xxiv milliaria, à Iaroslavia xxx. *Chirpogrod* urbs, distans ab Vglitz ii mill. Polonica. hic frequenter exundantæ celebrantur, ad quas Sueci, Livones, Lithuani, Tartari & alie nationes confluant, rerum tantum permutatione hæc utuntur. *Pereiaslov* urbs & arx ad lacum quendam sita, xxiv milliar. à Moscua, x à Rostovia. luxuriam lacus est quo talem coquit.

Secundo nris Ducatus.

PROVINCIA hæc Rostovæ & VVolodimeriæ contemina est, olim inter partem, quos Russiæ principatus habita & indigenitis magnorum Russiæ Ducum attributa, quorum posteris à Ioanne Basilide in eundem modum fuit erepta. Metropolis illius *Sudals* civitas & arx in qua se les Episcopos esse pronuntiant. Russiæ metropolim fuisse volunt. Reliqua oppida sunt: *Castrom* & *rod*, urbs cum castro, ad confluentem Castromæ amnis in Volgam sita, xx nulli à Iaroslavia versus orientem

tem æstivalem. *Gallez*, urbs & arx, quæ minori provincie nomen dedit, quæ ob crebras paludes annes & densissimas sylvas pene in via est.

Via hæc regio.

Hæc provincia fere tota palustris est, & sterilior: melle tamen, piscibus & sepijs omni generis abundat, Cerevisiarum latrocinijs obnoxia. Nomen habet à *Viatka* fluvio, qui in Camam influit. Ad hujus ripam sitæ sunt *Orlo* & *Orlo* & *iv* milliaria infra hanc *Orlo* & deinde vi milliar. ab Orlo versus occidentem *Slavod* & *Coselnitz* civitates, ad Rheetizæ fluy ripas, qui ab oriente fluens in Viatkam influit. Hæc regio olim sub Tartarorum dominio fuit donec à Basilio magno Russiæ Duce ipis eriperetur plerumque tamen Tartari utraque Viatkam in campetribus locis equè habitant, præterum iuxta Viatkam in Camam fluyum confluentem. Distat hæc regio à Moscua cl. milliar.

Tertia regio.

AMPLISSIMA provincia, distans à Moscua cl. milliar. In ea est urbs ejusdem nominis ad Visehoræ fluy ripam sita per decem milliaria inde emens in Camam se condit. Indigenæ hujus provincie pane rarissime utuntur, ferma fere omnis generis victuantes. Idema

peculiare, litterasque à Ruthenicis habet diversas, à Stephano Episcopo inter Sanctos à Russis relato, qui hosce ad fidem Christianam convertit, inventas. Illiusmodi illorum nihilominus hodieque sunt pagani & idololatry, paucissimi sylvis degentes. Hyeme trahunt iter super nives laciant, quas aut canes aut cervi albi quos n. h. ne ulum dicunt & domalant) ducunt. Pedes vero nartis sunt, emadmodum & n. al. sp. omis. Rursum locis consuetudo est) celestine super nives suntur. Sunt autem hæ nartæ, l. g. i. e. solæ, ducunt resque cubitorum, q. d. us pedibus subgatis & bacula obtingo atq. acutis lato suffulti, tanta celeritate feruntur, & colliculos, truncos, foveasque transibunt, ut nullus e quis licet agas, eos curtu consequi possit. hoc quoque modo feras omnis generis capere & telis configere solent.

Sic et provincia.

Hæc provincia ad Camam Raviura jacet, inter Permian atq. Arianam; videtur urbibus & castris omnino vacua: Regio tota palustris & sylvis opaca, & ob vicinitatem Tartarorum magnam partem desertæ. Indigenæ propter humorem cruntur panem suum non habent; ferina carne vescuntur. Mercuriaonia asprecolorum pelibus (qui apud illos

illos præstantissimi reperiuntur) exercent, eisdemque magno Russiæ Duci pro muto penant. In hac provincia layera ingens fluvius oritur, qui per Tartarorum campetia Caspiam mare petit.

Utra provincia.

Iutra, sive Iubra, cuius indigenæ Iubri vel Iugri appellantur, ad oceanum septentrionalē sita est, ex ea I. ugaros ob sterilitatem soli olim emigrasse & ad Atoudi palles contemle voluit, atque inde postea in Lannon am ingressos, à suo nomine Iubariam dixisse, quæ jam Hungaria audit. Indigenæ huius regionis magno Russiæ Imperatori butum pondant, & pene eodem cum Hungaris ad ornate utuntur, ut ferunt; nam Herberfleyanus sibi compertum negat.

Petora Regio.

Hæc provincia secundum mare glaciale longo tractu se extendit versus arctum atq. orientem. Nomen apit à flumine Petora, qui à meride detrahitur, extra oppidum & castellum Puterovo, sex amplius ostia in mare glaciale se exonerat. ad utramque fluminis ripam jacent montes, quos Russi Zien nomen vocant, id est, angulum terre: quorum iuga ob continuos ventorum

gremio tenentis, & alterum iuxta se ha-
bentis, quem illius nepotem duntaxat in-
digenæ. Ab Obby fluvio à parte sinistra
ascendendo, Caam populi in campe-
stribus d'gunt, Russi Paderbum
pendentes infra Obby fluv. c. r. r. c. n.
plures sunt amnes, Irusca, Beres va, So-
sa, Tacon m., Danadim, & alii e mon-
tibus Zrennoipolis emergentes; quo-
rum accedentem Duci Russiæ tribu-
tum pendunt. Hæc rerum facies fuit
c. n. Herbersteynius legationem apud
Moscam obire postea Theodoro rerū
potente, circum flumen Obby al. p. oc-
cises à Russis fuerunt extructæ, vadis
è nemoribus illis excais trabibus inter-
tex t., utraque c. l. tæ, & præstidus
c. n. n. n. c. o. l. o. r. c. o. l. e. d. u. s. t. a. t. e. s. t. e.
Pudra, Tarcas, Peloris n. n. p. u. e. n. a. t. o.
s. u. s. t. a. t. e. s. m. u. l. t. i. s. s. e. x. t. i. s. t. i. s. h. o. m. i. c. i. d. e. s. q. u. e. m. o. r. o. s. i. a. b. g. a. n. t. u. r. a. n. d. e. c. u. m. n. p. o. p. a. l. o. t. e. s. o. c. i. e. t. a. t. e. s. i. b. d. e. m. c. o. n. s. t. a. t. u. t.

5, 7, 17, 24

[illegible]

les Ru. T.æ Daci pro tracto ferunt Nul-
læ ne urbes aut arces, ac ne pagi quidē.

Lucy Morton & Rejo

Hac Regio longo tractu iuxta mare septentrionale, protenditur. In ea passim in v. s. & car. s. depuit. In regionis confines habet Gr. u. & Berponoviz, a car. s. Gr. u. s. a. t. u. Kitaysko s. a. t. u. A. t. u. s. h. o. m. i. n. e. s. a. g. u. c. o. m. m. u. n. i. s. v. a. u. s. s. i. g. n. a. r. i. a. d. G. r. a. t. i. n. a. m. a. n. t. i. p. a. c. c. e. d. e. r. e. v. a. p. i. s. m. e. r. c. e. s. i. n. t. e. r. p. r. e. c. i. p. i. e. u. n. o. n. e. s. g. e. n. t. i. a. m. p. r. e. c. i. p. i. a. s. G. r. a. t. i. n. i. s. a. b. i. s. s. p. e. r. a. n. t. u. r. R. e. c. e. n. s. u. r. u. n. o. n. e. s. a. u. t. e. m. l. u. c. e. s. v. i. v. i. m. o. l. e. a. g. n. o. d. u. c. i. s. i. n. t. v. e. g. e. t. a. l. e. Ex L. c. o. n. s. t. a. n. t. i. b. u. s. C. o. d. i. c. i. s. i. n. t. e. n. t. i. s. q. u. i. d. a. g. n. u. m. h. a. u. a. r. i. t. a. t. u. s. i. n. d. i. c. t. u. s. e. s. t.

$$\sum_{j=1}^n \pi_j = 1, \quad \pi_j \geq 0, \quad j = 1, 2, \dots, n$$

A Lucomen a tra i et do secundu
nare glori e l'epi p'pon agna
barbari & bruti non in i p'one,
q' d'cepit d' i agna p'one d'
fir na vid' t'ies & p'one non lino
ignorantes i l'ra p'p'ia l'ibent &
Ruse D'ce t'ra t'ra c' d'ce l'ea-
tur. Regio illa t'ra p' d' d' d' d'.

(674777) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Cerealia, Martovores & Vaccines,
inter Viaticum & Volagium pro-
vincias, vastas sylvas sine certioribus

C 1 0404

occupant: magnam partem Pagani quidam & Mahometani Iatrocinus & magis artibus infames. Melle & ferina ut plurimum victitant. Durum nomenum genus, & sagittandi peritissimum. Russis sunt vestigales. Hi populi Volgam utrimque accolunt, quorum illi, qui dextram Volgae ripam versus autum accolunt, Logovianorum nuntur, à fronsitribus, qui sinistram & versus meridiem, Nagorni, quod montana incolant.

Mordvina populi.

A Nisinovogorod orientem & meridiem versus vastæ occurrunt sylvæ, quas Mordvina populi incolunt, homines duri & bellicosi, & proprio idem ute utentes, partim idololatæ, partim Mahometani. mulieres decoris gratia ungues nigro colore tincti sunt, apertoque capite & palis eruditus necdunt. Ceremoniis Nagornis v. c. nifunt, qui non pauci ipsis sunt permixti.

Cazan Regnum.

CAzan regnum, civitas & castrum eisdem nominis, ad ulteriorem Volgae ripam, xxx fere milliar. Germ. à Novogrodia inferiore: ad orientem Tartaros finitimos habet, quibus hanc & Koiatskai vocantur. Cazan urbs abest à Vienna archiepiscopi German. incolæ sunt Christiani, sed exterius cultiores & urbanio-

baniores: quos Basilius Russiarum Dux accepit ut se subicerent ipsius imperio, atque eius arbitrio Regem acciperent. Politica sepius rebellaverunt, & gravia damna Russis intulerunt, quæ Herberleynus prolixè narrat. Cazan pulchrum est oppidum, quod inter oppida Russiarum fastiditio nente ad, unctam mæcedem & natura & opere munita. Distat ab æquatore 45 grad. & xxx scropul.

Asiaticæ.

ASiaticæ urbs opulenta, magnamque Tartarorum imperium, decem dierum itinere infra Cazan, ad ceteriorum Volgae ripam sita, & longe supra illas est. Sua est urbs in insula amnica, ad elivum montis, habetque arcem ligneo vallo septam, quam & ipsa cingitur. Insula hæc pater in longitudinem miliarum 12, latæ 11, distat, jacet ab æquatore xxvii (alii xlvii) grad. & x scropul. Nullis arboribus, ac ne gramine quidem vestita, solo cincto & quod framentum maligne admodum producit, unde hæc magna annonæ penuria incolæ autem magna ex parte piscibus vitam tolerant; quos passim in oppido ad solem & ventum siccant; unde tantus sapor prodit, ut ære, quod est, trahat, qui hic hominum valetudini minus propitius est, & tantum mæcedum

copiam generat, utrix sibi tantam videtur.

*Itineris & fluminum a Mosca ad Sin-
keram, Samosiam & Tanaum
fluvios item acopitum & Sin-
keram regnum est* descriptio.

Ex urbe Solad *Witfogda* oppidum
(situm ad flumen eadem nominis,
quod & fluvium flumen Dvinae, quod
confluit in a conflante m^o an prope
fanum Moscoviae tunc exonerat ut
in mare autem) contendunt ad vltio
flumine, dum perveniunt *Sankiam*,
oppidulum à Mosca conditum, & Sol-
la septendecim ferè dierum tractu mili-
tum. quo priusquam deveniant, multa
flumina, multas insulas pertrahunt pro-
fluat autem *Witfogda* è montibus *Rego-
rum*, Tartariæ ad austrum contemnis,
atque hinc boream versus ad primum ul-
que Oceanum procurrentibus ex eisdem
montibus ortur & *Pegora*, quæ ex tra-
eam *Wevanta* Oceano se committit *La-
vinis* digressi, post trivium lico *Sankiam*
iter deveniunt ad *Neemum*, quod am-
len per sylvas fluit agmine flumen, ut in-
de sibi invenerit nomen. *Neem* nam-
que Latinis significat nivis. In eo quin-
que propemodum dies ratibus suis vel
scaphis navigant. postea vero, compen-
dit causa, properante videlicet alonum

Ne-

Ne emò, lacinas suas ad unam duntaxat leucam terra portandas current ne-
cessum est. quo facto, ubi etiam deveni-
tur flumen e quibusdam capiens *Lo-
nium* montium aspectibus profluens.
eas *Mosca Camena* vocant. iteratur
hinc novem continuis dies tandem
Witfogda donec perveniunt *Sankiam*,
oppidulum rebus suis abundans per
vltioribus terre m^o de neopitum per-
recturus, ab *Mosca* ex utraque *Witfo-
gda* contrariis alonibus exiit,
eisdem cum *Sankiam* *Witfogda* *Mos-
coviam* oppidum patitur, & in-
minò fluvium *Reum*, quæ & *Reum* dicitur
habent. ubi etiam *Witfogda* ex eisdem
exoneratur in mare *Witfogda*, ex eisdem
accepti quæ etiam *Witfogda* est.

Quidam *Sankiam* *Witfogda* metropolis
habitata est & pagis comitatus con-
stituta *Sankiam* *Witfogda*, Tartariæ Pe-
coris & *Witfogda* equorum, & *Witfo-
gda* *Witfogda* *Witfogda* *Witfogda* *Witfogda*
aromatibus & *Witfogda* &
per m^o ntes se extendunt, ab in-
p^onis & *Witfogda* *Witfogda* *Witfogda* *Witfogda*
fluvio. *Witfogda* vero inter *Witfogda* *Witfogda*
montes fluvium *Witfogda* *Witfogda* *Witfogda*
utramque ad aquonem procurrent.
Idcirco videntur autem in montes n^o par-
testes, quarum dux partes singula

C 4 bidu,

bidui, tertia quadridui tenere superantur. Ac primæ quidem nomen est *Pou-
rinskoj Camen*, alteræ *Arginskoj Camen*,
tertiæ *Podmolskoj Camen*. Et tunc tunc
hæc ipsa montana, ab us unde egressi
sunt terras multum late. Pulcherrimos
in us & arboribus densiores *sy. v. x.*, va-
riis passim in gignentes stirpes. Frequen-
tantur a nem hæc terra diversis a Tarta-
ris fere & Samojedis, nudi quam pre-
tiosas pelles, Imperatori Moscorum
pendendas, in iisdem venantibus. Mon-
tes *Poumolskoj Camen*, cæteris altiores,
ac nivibus passim & nubibus cooperti,
ideoque viatoribus superari difficiles.
Fiunt tamen paullatim declives. Hinc
Vergateriam devenitur, in quo oppida-
tum subsistendum est, usque dum appetat
ver, idque ob flumen *Taram*, quod vi-
cinis illic locis exoritur, reliquo anni
tempore perquam vadusum est. A vero,
Vere novo, et tunc canis cum montibus
Lequisitur, & magnas res ante aulibus
amnes, scaphis & lemnibus tractantur.

Vergateria primum est terræ Siberiæ
oppidum, ac non nisi ante annos viginti
& unum, scripta vel annotata. Una
cum aliis aliquot oppidis, ceptam condi-
di. Est autem & rectis modeste frequens,
& coluntur hic agri, non tunc
quam in Moscovia. Residet hic Impera-

toris

toris Moscoviæ nomine Gubernator,
qui magnam quotannis, initio statim
veris, traganæ & annonæ copiam, in
omnes præcipue militari civitates per
universam Siberiam arces fluminum
via, dirigit. Quam & Moscos trans
Oaby degentibus eadem succurrendum
est via. Nec enim adhuc ibi colitur tel-
lus & Samojedæ, ut diximus, terram ut
plurimum vacant. Secundo *Toera*
quæque d'eram itinere devenitur *Ta-
jiam* oppidum ante biennium stro-
dictum & colonis insellum. Hinc rursus
ferantur secunda *Toera* & biduum sic
progreßi, coguntur ad flumen, ob an-
fractuosos ejus meatus, subinde transce-
re, quo valeat tacant via compen-
dium. Habitant jam in his locis Tarta-
ri & Samojedæ, pecunia fere na-
vicularumque se sustentantes.

Tandem recto *Toera*, ad ingens flu-
men *Tarabum* deveniunt, dæcentur tur-
citer leucis *Vergateria* distitum & nunc
Taram porro contendunt, oppidum
populosum, & ab his quos ante diximus
conditum. Multo vero & rhedis, liber-
no tempore duodecim tere d'eram ipa-
tio, *Tarabum* perveniunt, atque
hic magna pelum pretiosarum inter
Moscos & Tartaros Samojedæque vi-
gent commercia. eliq. commodus val-

C 5

de

oppidum mari esles vicinius, quam ipsi
vident, metuerentq; ne quid inde ab-
oriretur incommodi. quocirca in pla-
dan (1) & v. fluminis infletu, plus n. r. u.
supra dictum illud tenuit, oppidum
considerunt, cui nomen *Zergolta*.

Aequum n. adve. x. flumine navigan-
tes, contractionibus utuntur velis, sive
quod languidum spirent venti, ave ob
atitudo n. p. p. adeo quidem. t. h. e. r. am-
plissimus passim sit Oby, leaphas. amen
in eo lunibus prostrabant, eodem plane
quo Moscov. x. fl. u. s. u. p. erant modo.

Ducentis supra Zergoltam leucis *Ar-
vinicosam* deveniunt, arcem tredecim
ab hinc annis extructam, quo tempore
magnus Gubernator certos e Siberia ho-
n. res eo dimiserat, terras humanis ge-
neri commodas atque opp. s. extruen-
dis idoneas indagatos. hanc. g. u. r.
arcem tunc temporis. c. u. d. derunt. &
praefidio. a. quo. m. h. u. m. m. u. m. erant,
tractu per. quam. an. u. u. u. s. l. o. b. i. t. e. p. d. o.
fertili, & in quo. x. a. x. u. s. t. a. r. a. p. e. c. i. e
bestiarum & avium numerus. Arx ipsa
ad euronotium sita excrevit paulatim
in civitatem. Cujus incolis tult. in. jun-
ctum. ut. ad. u. l. t. i. m. o. r. a. t. e. p. d. i. o. r. a. q. u. e. l. o. c. a
pederentur, progredierentur, & candidae
utique negotiarentur, obvies quoque pre
populos benigne humaniterque tracti.

tes,

tes, quo latius tandem regnarent, ac
Rutheniam nomen distenderent. quare
gregatim eo profecti, & ad quadringen-
tas in mediterranea leucas progressi,
pulehros quidem, sed desertos inven-
runt terrarum tractus. Cum vero de-
cem ab hinc annis, ducentas adverfo
Oby leucas progressi, inciderent in re-
gionem non minus uberem quam amec-
naria, q. u. e. q. & repida ad nodam e. l. e. r.,
& nullo plane laboraret incommodo,
hyeme n. m. i. s. q. u. i. m. b. r. e. v. i., ac propemod-
um nulla, su. n. f. e. r. e. h. i. n. c. o. c. c. a. s. i. o. n. e. m. i. n.
Syberiam revertendi, atque hinc in Mo-
skovia porro denuntiandi. Imperabat
ibi tunc temporis Borius Goddenovius,
qui accepto tam levo nuntio, rem mini-
me differendam censens, illico in man-
dato dedit Gubernatori Siberie, ut quā
mox curaret ibi condendam urbem.
Paruit Gubernator, & extructa eius pul-
sa est arx una cum aliquot domibus:
adeo ut luculenta nunc urbs sit. Cui no-
men impostum *Tooma*, eo quod intel-
lexit. ut. i. m. a. g. n. a. m. Ta. t. a. r. u. m. mul-
titudine eo loci olim contulisse a. p. u-
bus hanc urbem ob extremam situm ameni-
tatem id nomen acceperit. Dicebantur
vero hi Tartari etiam tunc habere re-
gem, nomine Altimum. unde factum ut
condita primum urbs multis diversis.

TARTARI

nil timuerunt. Accesserunt ad eos barbari reverenter ac venerabundè & persamodias Tartarosq; significarunt, singulos se te vocari, & secus magna fluminis *senisea* ripam colere, pen ab vulturno quidem admontabant profluere sed gnorare se ejus fontem. Hi homines strua is a mento propendent huius erant deformes, & inter loquendum non aliter gloriabantur quam gauopari. Videbatur eorum lingua non a natura abire ab idiomate samodiarum, per & plerasque eorum voces edissererebant.

senisea, fluvius longe quam Obly major, alio modo habet excellos montes, inter quos & ignavo nos quosdam, soliphur identidem ejicientes. ab occalu platum est totum & insaliter fertile, strupibus, flosculis & arboribus vari generis conatum. trullu quoque in eo e rugini? nescitur etus, magna autem ratio. in copiam radat campum ad xx ceteros secus verno tempore ser ferat, non secus, ut quidem nobis relatum est, quoniam N. l. A. y. cum quo non igno rantes Tingoestri transire. Nam ea & in montanis tantisper agunt, donec id decreverat redeuntes deinde, & armenta sua rodcentes ad plana.

Tingoestri, gens mire humana, samodiarum instructu, subjecere se illico huiusdem

hiiidem a quibus illi regebantur Guler- nationibus, quos reveret antur cum quosdam deos, quod autem nomen & quo riam ad eorum, incertum est, neque enim hactenus potuit, Moscos negagentes nimis in hac calia in parentibus.

Neque mirandum deinceps, si fretum Vaygati obstruatur quoriam ad a quonem tam immensis est placu mon- tibus, cum. & Obly & Lena ra, & anno meri prater hos, quorum nomina rec- dum sciuntur, fluvii tam immanem eis effundant vim, ut omnem partem sident exsuperet. Fit enim insio statim veris, ut in locis mari vicinis glacies, pre- credibili sua crassitudine simul & multi- tudine, totas secum auferat silvas. At- que hinc adeo est quod ad litora freti Vaygati tanta passim conspiciatur ag- norum undique confluentiam copia.

Suscipere praterea, quos dicit, longinquam iter trans seniseam, sed nomi- pe, edita ad ortum via & ad austram vix ausi descendere; assumis secum al quos Tingoestri, de quibus didicerant abita- tare complures ad austram gentes, quae ab ipsis essent multum diversae, & quo- rum reges perpetua fere inter e gen- rent bella, sed cum al quos dies per gressi nil profecissent, tandem ad suos re- versi sunt. Tingoestri tamen, prius in-

exaudiebant & hominum & eorum
incredum strepitus. vela quoque non-
nulla, sed paucula, conspiciantur sunt:
unde coniecerunt, esse navigia que se-
cundo flumine deorsum tenderent. ad-
debant, vela fuisse quadrata, Indies, ut
arbitramur, sumata. Sed nullis plane ab
ea ubi constiterant parte usquam con-
spectis hominibus, cum aliquamdiu illic
hæssissent, & verno tempore coarctatis
flumen valde augeri (quod tamen
vix potest, ut certo narraverint: cum
præalta utrimque sit ripa.) tandem lon-
gis admodum itineribus, ac non nisi au-
tumno, reversi sunt: referentes, & qui-
dem jurati, se Aprili ac Maio mensibus
admodum dilectatos fuisse pulcherrim. o-
tractus illius ad.pectu, & cōspicuos in co-
viduis rariores stirpes, flores, fructus ar-
bores, aves, feras. Sed enim M. scitatum
minime curiosi erant ut qui nihil capere
quam lucrum, cætera profus inculti.

*Quæ post hæc à Russis in hisce partibus
gesta fuerint, non satis constat. Ichn. do-
mesticum impeditor, credibile est.*

Institit præter hæc in fluvium Oby
flumen *Tora*, profluens, ut videtur, ex
locis lenicæ vicinis, & vasta quadam
in iis sylva ex qua & alius, non procul
ab illo priore, videtur omni fluvius, le-
nicæ iudem sese coniungens. adeo
ut inde

ut inde ab Oby. aqua profisciscantur per
terram Samojediarum, & duabus dan-
taxat terra confectis leucis, incurrun-
t in fl. m. *Torgals*, quo secundo dete-
runt. pr. in lenicæ: estque commodi-
sime hæc via, & a Samojedis atque Tin-
gecis non ita pridem inventa. *Hæc ita
hactenus prodita ab Ichno Massa, Har-
lemensi anno 1612.*

Iter a sinu S. Nicolai ad Moscoviam.

A D Colmogrom	vers. 100.
ad Vstihugam	500.
ad Tortam	250.
ad Vologdam	250.
omne hoc iter 1000 versar. adverso flu- mine Divina ascenditur.	
Ad Veraslaviam	vers. 180.
ad Rostoviam	60.
ad Peraslaviam	60.
ad Moscoviam metropolim	120.
terrestri itinere 440 versarum.	

*Iter a Moscu ad Novogrodiam
magnam.*

A D Ottueram	vers. 180.
ad Torzhokam	60.
ad VVshnovollokum	60.
ad Novogrodiam	150.
ab euro ad coram tendendo Russica milliaria 450.	

Ita a Mosca ad Narvam.

Ad Beloriam	vers. 140.
ad Baragiam	80.
ad Vitebskiam	40.
ad Lituaniam	60.
ad lacum Onegam	80.
ad Oloniam	50.
ad Narvam	100.
ab apertione ad atrium	vers. 100.

Ita a mari a dno i mare Caspium.

AS N. colat monasterio rati us un li
gnetis ad verso flatione Divina a con
ditur Vologda n. i. p. q. vers. 100. ter
est quatuordecim dieum, noctu & in
terdu nav gando. rates illas R. I. ap
peant *Ar. I.* Lybernis mensuris p. i. s.
& rhedis hoc ter ostendit abolvitur
fluv. s. ob crebras pades & altum ce
nem n. i. u. m. est. A vologda ad Yarala
viam un. vers. 80. Yaralav. a ad ri
pam Volge sita est a qua porro nav cu
lis descenditur ad mare Caspium. U. p. q.
intervallum est 2700 veritarum. p. od
iter triginta integris diebus abolvitur.
Volga intra Yaralaviam ubi min. mum,
patet militare unum in latitudinem.

*Ita a Mosca metropoli ad
mare Caspium*

A Mosca secundo fluvio Mosca ad
Colom. i. q. n. x. mil. a Colom. uno
circu

circu ter mil. Mosca confluit in Occam
a conflente ad castam Terrecomam
sunt vi. m. maria. ad Perehlay. vi. m.
mil. ad veteris Rezanze rudera vi. m. li
zar ad Terrecomam x. m. ad Casim, ad
Morom x. m. h. i. a. ad N. sinevegod 80
confluentem Olex in Volgam x. v. ad
Vasigord x. v. ad Sabovishare x. v. ad
Sveva. ko x. v. Cazan. a Cazan ad Ca
ma in Volgam conflentem x. v. ad Pe
rozovog. ad primum Russorum praefi
dum, quod Tartarorum vocem o. ap
pellant *Ca. n.* sunt vi. verit. ad se
cundum Kareri Caravvol 11. v. itz.
tertium Stup. no Caravvol 10. vers. ad
quartum Islova Caravvol 110. vers.
ad quintum Kezzyur Caravvol 10. ad
sextum Ichabre 10. vers. ad Afracan
10. vers. ad Vihough 60. vers. ad ma
iam Ceterabougort 40. vers. Hic Vol
ga se exonerat in mare Caspium.

II.

*So. a latrone qua. i. a. i. s. fruges, alia
que. i. m. m. m. m. m. a. p. a.*

SOm huius regionis ut plurimum
est leve a. que arenosum, pro pro
v. n. a. r. u. m. tamen differentia mul
tum varians. Provincie enim omnes
D 4 que

que ad septentrionem vergunt, quæque
sunt sunt versus sinum S. Nicolai & Co-
lam, quæq; ad auri onem tendunt ver-
sus Siberiani & Samoi edarum regionem,
fere sunt infœcundæ, cum ob nemora
& denissimas sylvas quibus torrent,
cum ob climatis extremam frigiditatem
hibernis mensibus, & æstatis brevitatem.
Secundum stream autem Volgæ
fluminis ripam inter Cazan & Astrac-
an, licet formi pertotandum sit, agri
pene inculti jacent, & regio omnis in-
celis vacua est, præterquam paucis ad-
modum locis ad occidentalem ripam
ejusdem fluminis, ubi magnus Russiæ
Dux aliquot castris condidit, & præsi-
dia militum collocavit. Causa est, quod
vicini Tartari, qui *Crim* appellantur,
neque ipsi oppida condere volunt, va-
gæ & ambulatoriæ vitæ dediti & pecua-
riam tantum exercentes, neque Rus-
tum, cuius vires longius ab hinc vis
diffuse sunt, condere permittant. A Vo-
lga tamen, quæ circiter mille septingentis
versit distat à S. Nicolai monasterio ad
Moscuam metropolim, & à Moscuâ ad
 fines Tartarorum versus meridiem, (quæ
regio par pene versitarum spaciis oc-
cupat.) regiones omnes amœnæ sunt
& fertiles, paucis præta atque arvis li-
vites, & pluribus annibus rigæ. Eadem
est

est telluris facies a Rezan'a (quod oppi-
dam à Moscuâ jacet versus eorum) ad
Novogrodani magnam, & Volosko ex-
tremum pene Russici imperii oppidum
versus eorum. Nec multum dissimilis
tellus, quæ inter Moscuam & Smolens-
ko interjacet. Cæterum omnium ha-
rum provinciarum faciem plurimum
mutant anni tempestates. Nam hy-
bernis mensibus altissima nive tegun-
tur, maxime tamen versus arctum. Fu-
mina omnia (etiam rapidissima) crassissi-
ma glacie constringuntur, idque con-
tinuis ut plurimum, quinque mensibus,
ab ingressu nimirum Novembris ad exi-
tum Martii, tum enim primum nives li-
quescere incipiunt & gela solvi. Ac his-
ce mensibus supra modum est frigidus,
ita ut guttæ aquæ in sublime jactæ, con-
gelentur antequam decidant: frigus au-
tem adeo penetrabile, ut multo in ipso
foro & alibi in campis ter agentes
aut penitus deficiant, aut ægre mem-
bris exterioribus nudaui evadant.
Nonnumquam hyeme supra nivolum
sæviente, lupi atque ursi catervatim
et sylvis fame cogenti erumpunt, & ob-
vios quosque dilaniant, paganosque
interdum in tuguriis suis opprimunt.
Adversus hanc frigoris violentiam in
oppidis atque pagis, in omnibus ædibus
D f habent

habent caldaria sive stuvae modo ipsis
per u. aristas, & silicibus aut petris in
medium furnorum quæ conclavia mul-
to humo implent. Mira sunt & mira
idem superant quæ de aerumonia & petris
in huius partibus narratur. quæ cen-
sulo, pteretere. Atque repens & ave-
ne regionam condito est. Vix vero
incaute tanta repente mutatio accidit,
ut sylvarum humo reviviscant, grana ex-
surgant, flores emicent, sata pullulent,
aves & præsertim lucinæ tam suaviter
libi quæ concinant, ut nihil ad amenita-
tem regionis addi posse videatur. Id au-
tem beneficii regiones hæc à divinis
consequi opinantur, quæ æquum hyeme
altissimæ sint & solum ubi quæ o. eriant,
solum veluti veste quadam. contingunt,
& ne à frigore aduclatur, foveant. vere
vero ingressu, eadem brevissimo tem-
pore dissolvuntur & liquefcunt, solum-
que, quod fere leve & arenosum est di-
ximus, humorem large & quam ocys-
sime imbibit, & à solis radiis percussam
totam quæ in his omnes quam eler-
me protrudit. Porro ut frigus hybernus
mentibus incensum, ita & æstus, solis
mentibus iunio, iulio & Augusto hic
longe major quam in Anglia aut nostris
provinciis, quo fit ut fruges citius matura-
rentur. Præterea maxima Russiæ pars

multis fontibus scatur, rivulis, lacubus,
amniibusque rigatur Denique maximo-
rum & altissimorum fluminum, quæ e-
rgonem permeant, beneficio a cedit,
ut Russia, quæ bona sui parte quam lon-
g. lora ab Oceano & aliis fretis abesse
cernitur, commerciis apta reddatur, et-
iam cum remotissimis ab illa provin-
ciis alia enim flumina in mare Balticum
descendunt, alia in oceanum septen-
trionalem; maximum autem illorum
flumen Volga etiam in mare Caspium
penetrat. ita uti cum Persia & aliis Asia-
ticis regionibus communicet, & merces
omnes Asiaticas per mediam Russiam
facile ad oceanum perducatur.

Inter ea quæ Russia producit in usum
indigenarum primum locum potissimum
fruges: triticum nimirum, quod inter-
dum vilissimo pretio hic venire solet: se-
cale quod solum ante hyemem serunt,
quoniam cætera terra verno tempore cer-
re mandent, hordeum, avena, pisa, fa-
gopyrum, & p. nyka oryza sapore ad-
modum similes. Quæ ut vixit omnia
terra copia nec proveniunt, ut id ge-
nus & vicinis nonnullis abunde in-
fuerant quod si quando hic nonnulla ca-
ritas accidit, ad p. us Nob. una fraude
hic quam reg. odis Russiæ a. e. s. ut
tamen in magni Russiæ Oci domino pro-

provinciæ aliquot farris inopes, uti Permia & aliæ quædam septentrionales, quæ panis è frugibus usum fere ignorant, nisi quum interitum aliud a vicinis accipiunt, quarum incolæ panes è radice quadam, quam vocant *iqenoy*, conjuunt, interdum & ex interiore medulla abietum.

Quæ autem & indigenis serviant, & commercijs apta sunt, hæc fere narrantur.

1. Pelles variorum animalium, quibus & incolæ contra frigoris violentiam corpora sua mununt, & ingentem earumdem copiam advenis mercatoribus vendunt; tam opulento commercio, ut observatum sit, nonnullis annis tantam copiam evectam, quæ precium quatuorcentorum aut quingentorum millium rublarû superaverit. Inter pelles hæcæ primum locum sibi vendicant zebellinæ sive igbellinæ, quas Pechora provincia summè sibi præstant; has; quibus hodie etiam narum alas rigens interdum pretium in Europa ponit. Cæteræ sunt vulpes nigrae, & rubrae, quibus Siberia abundat, atque etiam albae; martes; castores; hermelinorum pediculae pulcherrimæ; luporum, cynicium, &c.

II. Ceræ tanta copia, ut nonnullis annis

annis duæ librarum myriades evectæ fuisse dicantur: maxima autem vis Pleiscovæ venire solet, licet aliæ quoque provinciæ illa abundant.

III. Mellis item tanta, ut, licet magna illius pars ab indigenis non potu absumatur, tamen non vulgaris copia quotannis exportetur in vicinas provincias.

IV. Sevum, quod superiori seculo ad quatuor librarum myriades evectum fuisse memorant, hec hodie vix quarta pars evehatur: maximam namque copiam mittit tseroslavja & Vologda, aliaque provinciæ.

V. Taurorum & bubalorum tergora; quorum superioribus annis ad centum milia exportata volunt, hodieque non minorem, si non majorem numerum, exportari.

VI. Oleum ex phocarum arvina coctum.

VII. Ickary sive cavcary; cujus magna copia ad Vologdæ tam conficitur ex ovis piscum, beloungæ puta, flurionis, severigæ, & aliorum, & in alias regiones, præsertim in Italiam, vehitur, opulento satis commercio.

VIII. Linum & cannabum. Illud quidem Volsko provinciam cum vicinis regionibus, nec Smolensko, Dorogoborsk & Vathma, magna copia & singulari boni-

bonitate producunt. Ex quâ autem eoque nomine pro loco, erectatur, parum ob incolarum desideria, periculum autem ob exspectandi divitiam & nimis vestitus iustus.

x. Sal: cuius magna vis Startz Russæ & abbas falsis scaturiginibus cogitur. juxta Africanorum peritiam autem a maris fluctibus eicitur in litus.

xi. Pix: cujus immensa copia in provincia Smolensko & Dyvina ex abietibus & piceis eliquatur.

xii. In provincia Corelia & ad ripam Dyvinae versus oceanum arcticum, e rupes exciditur *jante*, ut vocant, quæ vitri usum præstat, & in lanternis vulgo hodie usurpatur, vitri Russici nomine.

xiii. Ferrum nam cæterorum metallorum fere infœcunda est Russia.

III.

De ingenio & moribus auri.

Gentis omnis Moscovitarum major servatus est quam antea erat. Cuius rei egregium executorem Principem proprium habent. Omnes enim passim, ejusque conditionis sine, vniuersi etiam perlocutari hunc auxiliissima servitute premuntur. Necesse, magis a-

magnates, præfecti, primores, confidatque universi, se *shlepos*, id est, abjectissimos & vilissimos servos Magni Ducis fatentur, & bona sua omnia mobilia & immobilia, quæ possident, non tam sed præcipit illi ignorant. Ut autem ejus sit secundo a Magni Ducis, ita etiam plebeius ordo a Nobilibus & Magistratibus gravissime premitur. Colonorum enim & oppidanorum bona, militarium hominum & Nobilium prædæ expulsa sunt, & per contemptum nigri homines & Carthaginienses communiter appellantur. Sex dies coloni in septimana domus suis laborant; septimus dies privato labori conceditur. Neque hi strenue laborant, nisi bene verberati. Habent autem certos agros a dominis suis sibi attributos ex quibus vitam coarant, & tributa annua solvant. Artifices & mechanici secundum præceptum parvo laborem suum vendunt. Quæque annorum caritas in pretium concedit, tunc artifices exhortanturque in pretio sunt, adeo ut vix paucos ipsam pro labore unius diei quædam saluam, possint acquirere. Ex istis quoque & mercatores gravibus & intolerabilibus tributis & exactionibus premuntur. Quod si Princeps autem mercatorem argenti aut aurum paulo ditiores a delatoribus (quorum

rum plena est aula) resciverit, hunc sibi
repretentari imperat & crimine licet
falso & commentitio, onerato dicit. De-
latum est ad nos tuum, fecisse, facinus;
ideo ut criminosis punieris. Si autem
accusatus se innocentem obtestetur;
tunc princeps respondere solet. Animæ
restitutum, qui te accusaverunt hoc solant,
Mea vero nihil refert. Confessum ergo
judu principis accipitor, & tandu ver-
batur, donec præscriptam summam
monetæ argentæ principi annumeret.
Quæ ab authoribus idoneis relata, præ-
termittere nolumus, licet non esse per-
petua, aut quibusvis principibus usi-
tata, credamus. Est præterea mos apud
ipsum receptus, omnes debitores qui æs
alienum constabant, erant cui solvendo mi-
nime sint, ex legis præscripto in locum
publicum ad id destinatum rapere ubi-
que a serv's prætorianis flagris baculis-
que furas & crura miserorum sine ulla
misericordia cædi, donec creditoribus
suis, undecunque tandem accipiant,
quomocunque satisciant, aut, si
nullatenus id possint, tunc cre litibus
suis ira verberibus subacti certum tem-
pus secundum debiti modum servire co-
guntur. In hunc idem locum omnes
accusati coram Principe per contumacia-
m ducuntur, & si delatores fuerint,
cujus

cujuscunque conditionis, consperser ver-
berantur, donec multam imperatam,
licet indebitam, principi solvant.

Omnes communiter servos aut ne-
xos aut captivos habere solent, quos
moriuntur frequenter mancipant. Illi
tamen servituti affluenti aliis dominis in
servitutem sese dedunt, aut pecunia
accepta se mancipant. Liberi etiam,
qui dominis certa mercede serviunt,
non possunt, quando habet, a domi-
nis se abdicare. Si enim quis absque do-
mini voluntate abierit, ab alio in fa-
mulatum non assumitur, nisi fuerit à
priori domino vel ab illius amicis, qui
pro fidei ratum spondeant, com-
mendatus.

Pater quoque potestatem habet filium
quater vendendi, ita ut semel vendi-
tum quovis nec tandem modo libera-
tum vel manumissum à domino, iterum
atque iterum pure paterno pos-
sit vendere, post quartam autem ven-
ditionem nihil amplius juris in illum
habet.

Mulierum conditio miserrima est;
nulla enim honesta & pudica creditur,
nisi domi conclusa vivat, adeo ut nus-
quam prodeat. Domi autem manen-
tes fila nent telam texunt, neque quic-
quam auctoritatis in ædibus usurpant.

ad genua promissa, & nodis antica parte clausa. Huic rursus superindunt stricteorem tunicam, nodis itidem conclusam, & cingulo Persico supra lumbos constrictam, cui calceolos & cochleare appendunt. Ea tunica plerumque est & pretiosissimo panno, & propendit ad talos usque, & appellatur eis *estran*. Illi porro laxum indumentum superaddunt, quod vocant *seren*, & serico, cum prætexta aurea aut argentea: itemque alteram manicatam, quod vocant *kaben*, & sub eadem tunicam, uti cætera, & ad talos usque propendens, cum collari phrygiato. Quibus omnibus, quum locas prodeunt, superinjiciunt palmam, *palma* ipsi tradunt pene ad *kabenen*, odorem sed carens collari. Calceos cruribus aptant à corio Persico, quod vocant *sayman*: quibus addunt soccos & panno Persico, auro intexto. Atque ita amictu quo veniunt vel ad proximas ades. Optimatum quos *Byzantini* vocant amictus à superiore non multum distat, nisi splendore & pretio. Nobilium sceminarum (quas vocant *kyvallyrs-bena*) velutis ita se habet Caparotegunt velo sericeo, plerumque tricoloris. Cui addunt frontale & serico albo; *obrasan* appellant. his superindunt

caput

caputium & panno auro phrygiato (*caputem* illis,) cum laticibus & pretiosis, unionibus & gemmis refulgens. Supremum corporis indumentum est *oporen*, laxa tunica cum manibus ad olum usque pendulis & antica parte grandioribus, nodis aureis aut inauratis connexa. A tergo addunt cuculom & pretiosis pelibus, quæ pene scapulas laterum tegit. Super quam tunica gestant & alteram *estran* illis, cruribus & manicis ad cubitum usque reducis, & pretiosissimo panno; & sub hac tertiam *seren* *tempokoy*, ad talos usque demissam. Armillas itidem gestant aureas & gemmas distinctas; soccos denique ex albo, flavo aut cyaneo corio, margaritis variato.

Vulgarum amictus vilis est. Marev hærent quidem abucule & pelibus optimis albis, quam *shub* dicunt, imperindunt tunicam laxam ad talos usque demissam, & vili panno albo aut cyaneo caput furrato caputium, crura soccos induunt: ætate nihil præter indusia & soccos usurpant. Fæminæ item hibernis mensibus subuculam ejusmodi & tegam furratam aut cyaneam induunt; ætate bona ut plurimum indusia tantum, sive domi desideant sive prodeant in publicum. Sine naumbus ex argento

E 3

aut

aut alio titulo vix uelun feminam
aut virginem videre est. Capita capitis
& seruo relinquit.

Ceteram quemadmodum plebem à
nobis seruiunt, à modum nascentur,
ita etiam, si ex totis moribus,
quos *Christiani* vocant, aut licet aut
possunt eradicare, in istis paucis laos
aut infelices generantur. Vnde rapinæ
& nemine preda sunt omnino non te
intemere credere pene totam ducunt,
nec non in eadem utat possunt modum
a se, et eadem sapientia quæ istis, et
hic vago perpetrentur ab usque. Cui
si antea te volunt.

Mendicorum numerus infinitus est,
quorum tanta est cupiditas, ut nunc per e
cunctis vago ducunt, *Da quod man
ducam & erucina me*

Mento porro ambigunt, utrum ma
ior sit corum luxuria, an luxuria & im
probitas: nam licet rationes, ad altera
ejusmodi facinora omnem super
rant modum, quum vix pœna uel a legi
bus constituta sit in ista delinquentes.
Quibus vitis accedit etiam, quum quod
ipsis tam familiare est ut iure dicatur
vago. Nullum nec facile cuiquam fi
dem habere, neque fide dignum esse.
Quibus ipsorum vitis haud trahita ta
tum credatur, quod ipsorum conuerti
dine

dine Tamar ad hunc Christi nam non
conferatur, dum gentis vicia religio
dine durant.

Matri et orum ratio a ceteris na
tionibus non parum abluat, maribus
enim pueris quas ambiunt, vultus aut
aliqui efficit nunciat, per matres aut
animum suam precantur. Vbi autem
interdum et matres eos quum parentum
fide, et contrariumque partis conveniunt,
fiam hinc contra parentum, etiam
hic contra matrem, etiam inducuntur. Pri
mo inter se delectant, quum uigilant
pueris ad contrarium delicta, et pro
parentum opem a matris in gran
dior est, nam eorum in eis in
lens est, ponitur pueris, et de his nomi
ne reprehendere. Vbi in isto de
cedente, natus ibidem est contagio natus,
vidua tantum recipit quantum attulerit,
si modo maritus tantum in bonis
relinquat, si vero iterum ex hoc se pe
nitente tam partem honorum capiat, et
amplius, et voluntate decedentis. Do
tales dem tabulas ut ita dicam confi
ciunt, in quibus puellæ parentes aut
contingunt, fide iubent puellam esse
in corruptam, (e quo contractu plurimæ
lites nasci solent, si vel modica postea
maritum suspicio exerceat illam antea
fuisse vitiatam.) Hic confectis, sponsa

primo munus aliquod sponse mittit,
& ille vultum sponse respiciens ad-
huc mutuo conspiciere aut aliter, cer-
minantur. Vespere autem quæ nup-
tiarum solenni præcedit, sponsa a ma-
tre & aliis matronis collumago, id est,
veredo aut rheda, si hyems sit, ad sponsi
ædes perducitur, cum nuptialibus in-
dumentis, & thoro conjugum ei, an-
ter parato, ille idemque nuptiarum
custoditur, ita ut à sponso videri non
possit. Vbi jam dies nuptiarum illuxit,
sponsa velo lineo tota à vertice capitis
ad lumbos usque à parentibus & ami-
cis tota ad templum deducitur, & pon-
sus item à suis. (vehuntur autem equis,
hæc templum proximum sit, & pli-
tenuioris fortunæ.) Cæmonia & ver-
ba quæ sacerdos usurpat à cæterorum
Curii anorum consuetudine nihil pe-
ne differunt; annulo quoque fides
firmatur, manuque sponse in spon-
si manum traditâ. Quibus absolutis,
sponsa accedit ad pedem spon-
si, & caput
caeteris matris illi dat, in signum obsequio-
nis; & sponsus vultum, tunica sua illam
operit, ut tectetur, se tutelam matris ci-
pere. Tum cognati & amici uterque
sponso sponse se se in manum ut mu-
tuum in futurum obsequium & munus
voveant. denique à sponsi patre pater
sacer-

sacerdoti traditur, qui illum quantocius
tradat in manum patris sponse, obtestans
illum, ut die constituto dotem promi-
sam sponso annumeret, & deinceps
amicitiam cum ipso & amicis illius in-
violatam conservet: pater autem spon-
se panem in plures partes frangit, &
singulas partes distribuit inter presen-
tes consanguineos & affines, ut deinceps
in unum velut panem coalescant.
Finitis hæcæ ceremoniis, spon-
sus illam manu ducit ad templi vestibulum,
& cyathum plenum melle & propi-
nat; illa cyathum acceptum sub velo
libat. atque ita cum suis quique amicis
ad parentum ædes reducantur ubi sub
ingressum farre asperguntur, in omen
fecunditatis & opulentæ. Sub vespere
sponsa rursus ducitur ad ædes
spon-
si, velata uti ante, & illa nocte nec
vocem edere à matre docetur, ne spon-
sus illam audiat aut videat ante crasti-
num: tribus quoque sequentibus diebus
in nuptiarum sympotio, verba nisi pauca,
eque pene ex præscripto, & cum sum-
ma spon-
si reverentia loquitur: nam se-
cus facere imprime indecorum putant.
Quarto demum die novi nupti ad pro-
pria concedunt, & amicis omnibus
dant epulum. Toto nuptiarum tem-
pore sponsus *moscovy knez*, id est,
E s juve-

juvenis dux, appellatur, & sponsa mor-
lo y ney.

In mortui eius sepeliendis non re-
monas adhibent, si peritit. iuxta
atq. polanas, nam intra tredecim
abduunt literas commendatitias, & so-
celam, quoniam non torem opman-
tur, haud secus quam Romanentes S. Pe-
trum. Hyeme autem quum tellus gelu
ita obduruit, ut scrobes effodi nequeant,
cadavera omnia in domum publicam
(*borhedom*, id est, dei aedem, vocant)
abduunt; ubi gelu confringuntur, vere
autem incante, & soluta gaude, singuli
suorum cadavera repetunt, quae cum
suis vestimentis terrae mandant. Praeter
orationes pro defunctis, postquam jam
cadavera terrae sunt mandata, ante se-
pulturam adhibent sermones, quos ma-
gno aluiatu planctum faciunt, & mor-
tuos magnis vocerationibus interro-
gant ethniorum more, earum ipsi mo-
riendum roent, & sintra ut minus
miret, liceat, ejusmodi planctus a tra-
silianis & aliis barbaris celebrari. *Hac se-
re & Legati An. in commentario an. 1714.*

Mores denique gentis in Leone ani-
morum ita exprimit Ioann. I. an. 1714.
Servituti gens nara, ad omne ober-
eatis vestigium ferox est; placida si pre-
maratur. Neque abnuunt jugum. Vitro
faten-

fatentur Principi se servare, si non suas
opes, in corpora, vitamque jus esse. Sor-
didioris reverentiae humilitas Tercis
non est in suorum Ottomanorum sce-
ptum. Ceteras quoque gentes ex suo
genio testantur. Ho pres, siue forte,
siue consilio, in Moscoviam adven-
tantes, in eadem jagum damnant, & servare ad
Principi volunt; si quos furtim abeun-
tes retraxerint, ut fugitivos plectunt.
Magnatibus, licet ipsi serviant, in mi-
nores sicut talis est, & vulgus horum
maxime supercilium tmet.

Fertur populus adeo literarum rudis
esse, ut pauci inter illos vulgarissimas
preces memoria teneant, quibus dum
propitiamus. Bello quam ocio aptio-
res; & plerumque in armis sunt; siue
quo Tartarorum imperium frangant,
siue alio limite Polonos lacerant, re-
pelluntve: Ista quoque aetate civibus
odis inter se certaverunt. Acies aliis ex
equitibus tota, pedite ideo vix utuntur,
quod omnium bellorum momenta in
celeritate constituunt, magno impetu
vel impressionem adorti vel fugam. Sed
ubi pavere inceperunt ad desperat om-
nem quoque vertuntur. Adde ut ex
praelio fugientes, si allequitur hostis,
nulli ausi repugnare, ita se victoribus
dedant, ut nec mortem deprecantur.

Gens

Castigandis furtis rem si sunt: tamen predones ultimo supplicio ulciscuntur. Cens est cauta, nesciendisque fraudibus apta; Neque ignorant ideo mercatores se suspectos quos ut placabiles habebant, interdum in navibus commercii aliam patriam sibi fingunt. Perpetrandi studium acre est, & praefer patrios potius ne quidem advecta vina desunt.

Vxoribus longa captivitas, quas domi serio continent, & quas quoque maioribus malis: adeo terribus supra fidem ingenis demissas esse ajunt. Virorum in se benevolentiam ex verberum numero aestimant: nunquam melius suo judicio habitae quam cum in seva ingenia inciderunt. Quidam è Germania in Moscoviam migraverat, vir è plebe, & si non enitanti re placet, Iordanes dicebatur. Hæsit ergo in illa regione; & cum sibi exederet, accerent, inde etiam duxit uxorem. Hanc cum charam haberet, omnibusque officiis mutuan gratiam afflaret. Illa dejectis lum nibus nocturna crebro in sompnibus & ceteris morientis sanam in hoc erat. Viro denique sciscitanti nocturnae causam, se enim nollis quod crederet amicitiae muneribus detrahe. Quid tu, inquit mulier, tam egregie fingis amorem? Num putas latere me quam tibi vilis sum?

sim? simulque largos gemtus cepit effundere. Ille attonitus, in amplexus morientem recepit, rogare perseverans, nunquid eam offendisset peccavisse se forsitan sed culpam emendatione delaturum. Ad hæc illa; Vbi autem sunt verbera, inquit, quibus te amare docuisti? hoc certe potissimum pacto, maiorum in uxores apud nos benevolentia & cura sancitur. Hoc à Iordane audito, primum stupor continuuit risu, mox utroque vaneſcente, è re sua esse putavit, ut uxorem eo modo haberet, quem ipsa præscriperat. nec multo post arripuit cadendæ mulieris causam, & illa fultibus mixtata, cum primum bona fide amare & colere virum cepit. Nec tenuit ille modum, sed jam feror quam misera conjux oppresser, ad extremum grandi situ dicitur hujus etiam cura & cervicem afflixisse.

IV.

Regimen politicum & civile.

Rvillici principis regimen fere se habet ad Turci imperi modum, cuius principia politica studiose videretur imitari. Nam primum omnia sibi vindicat, & non modo vulgus, sed & nobilitatem dano servitio premittit, & popu-

populum gravibus tributis exaurit: præterquam quod nobilitati æquam libertatis speciem indulget, ad tenuiores, ubicunque nobiles ipsius beneficio terras possident acius opprimendos: & plebi quoque libertatis aliquam quasi libertatem relinquit, quæ ipsi licet terras suas testamento liberis suis trans hære.

Principale regimen consistit in legibus ferendis & abrogandis, publicis magistratibus creandis, bello gerendo, aut pace sive indolis, pacis ferendis, & rebus quoque cum exteris principibus & rebus publ. faciendis pænis corporalibus infligendis aut condonandis: denique in omnibus civilibus & criminalibus iudiciis. Princeps & Senatus illius plane absoluta utitur potestate: ita ut non modo supremus sit legislator, sed & executor. Nam leges omnes sine ullo publico parlamento prævio promul. ac in publicis examinandis præter privatos consiliarios, nullos adhibet præter p. v. s. episcopos, abbates atque ecclesiasticos, ut melius superstitionis vulgo impunat, cui nihil sacrum & rectum videtur nisi cui ipsorum sacerdotes assuerint, nihil durum putatur cui illi consentit, ut itaque Principes Ecclesiasticos homines multis immunitatibus & honoribus cumulant, gnari, nullum firmius vinculum

culum esse tyrannicæ dominationis, quam superstitionem vulgi & ipsam receporum pertinacem observantiam. Deinde nullum est munus publicum, quantævis dignationis, quod hic hæreditarium sit, quod non immediate & absolute à Principe conferatur: adeo ut ne scribarum quidem, quos *dyaks* vocant, & in singulis præcipuis oppidis habent, munus præterquam ab ipso Principe cuiquam manderetur. Tertio iudices omnes, qui iuris cognitionem in causis civilibus & præsertim in criminalibus exercent, ab eodem ad hunc constituantur: nec munia hæc aut ad hæredes transmittunt, aut ad vitam peculiari Principis decreto obtinent. Idem ita timide & circumspecte in eo munere versantur, ut nullam causam alicuius momenti per se determinare audeant, nisi prius ad supremum Senatum, & aulam Principis retulerint. Superior autem seculo Ioannes Basilides, ut supremam hanc vitæ necisque potestatem ostentaret, ita tyrannice eadem est abusus, ut quocumque procederet, si quem aut liberius se inveniorem aut a se cum sibi displicentem offendit, statim capite plesti, & iterum capite ante pedes suos prosteri maderet. Item & Nobilibus nonnullis, qui in certis provinciis

aviram tuebantur libertatem, & abfolutam hanc nus in provinciis suis obtinuerant iudicandæ potestatem, penitus omnem jus dicendi ademit acientiam. Quarto ad f. i. Princeps omnes cauz per appellat onem, defertuntur, totas damnatas veniam induget. Licet sub Theodoro, in quo furps principis defecit, enim imperatorem ut vocant, hanc indulgenti foretate ufurpaverit, quod magis Principis ignavia quam veteri confuetudine aut jure fuit toleratam.

De supremo Principatus conventu.

Supremus Principatus Russie conventus *Tabore* ipsis dicitur. Interesse solent primo Imperator ipse, secundo Nobiles ut plurimum viceni, qui privatim aus consilium contrahunt, tertio nonnulli ex ecclesiastico ordine, & fere pari numero prebets nullus nichus, quos mancipiorum loco habent, & obediendi necessitatem impostam purant, nullam autem sinant habere deliberandi libertatem. Conventu hic celebratur in hunc modum Imperator citat Nobiles, qui sunt de privato illius consilio: itemque Patriarcham, qui dein advocat Metropolitanoſ duos, totidemque archiepiscopos, & episcopos, qui inter illos dignitate preelant, abbates item atque monachos. Hi ubi

ad

ad aulam venerint, sessionis dies à Principe decretur, qui plerumque est Veneris, ob id dies apud ipsos celebritatem & religionem. Vbi dies hic illuxit, Ecclesiastici primi locum publicum, qui *Boi* & ipsis dicitur, ingredituntur, dein, Principe cum suis proceribus adventante, Patriarcha cum clero ipsi obviam egreditur, ipsi benedict, duobus primis tribus digitis suis Principis fronti & genis admittit, & dexteram pectoris iaras demonstranda. Tum atrox simul ingredituntur, & suo quoque ordine se conſident, in hunc modum Princeps thronum occupat, & juxta hunc quadratæ mensæ, quæ dicitur, circumter personarum capax est, a sedente Patriarcha & precepi e nobilitate & clero, cum duobus terribus, *umnoy dyatli* vocant, reliqui in sedibus secedunt dignitatis gradus in amburatum locum tornantur. Vbi omnes conſederant, unus libarum recitat id de quo demonstrandum fuerat. Tum Patriarcha & reliqui ecclesiastici, perorogantur quid ipsis de re proposita videatur, qui jam ante parat, ut primum uno eodemque modo respondent. Princeps omnesque consensos ea e le prudentia & rerum perentiarum via atq, experientia, ut ipsi mensis judi-

F

CAR

care possint jura reipubl. utile sit quam
fomeris tantum operantes & religioni
intentos; itaque pergat in deterem man-
do, se, quos sit officii sui, presbus &
vot auxiliatores. His à plerisq; di&is,
monachus aliquis ad hanc scenam pa-
ratos. Principem rogatur p&ius suam
disce proposita entem exponere dig-
netur. Tum Scriba Principis nomine
respondet, celsitudi ni v&is, & nobili-
bus consiliariis, rem propositam utilem
& necessariam reipubl. videri à nihilo
eamen scius, quia ipsi, quod rectum
pravumve sit, optime possint dice-
re, ab ipsi& obnixie contendere ut sen-
tentiam suam libere proponant & li-
terè proposita defendant, tum calcu-
lum adiciant, quo res plene possit de-
terminari. Illi autem nihil cunctatim
proposu& erant, & benedictio ne
l&re p& impetrata cum venia illis dis-
cedunt. Princeps autem Patriarcham
ad ex&usac& inde h&nt de n&ctas
c&nter, com&e p&at& p&at& p&at&
f&e don& n&ct&e tur. Ad& n&ct&e
f&e com&e, e&den m&ct&e
p&at&e & p&at&e per Duce& aut
Scribas p&at&ant&ur. Conventu&que
absoluto Patriarcha & ceteri ecc&ia-
stici solemni ex&ulo à Principe excipiun-
tur, & sua quisque loca repetunt.

Digne

Dignitatum gradus & ordines

תורת ה.

Dignitatum gradus post Principem
at tunc sunt

r. Nobilitas; qui quatuor sunt gene-
 rum. 1. Principes; qui *Vasney Kopey*,
 id est, exempti & privilegiati. Duces ap-
 pellantur, quorum potestas primum à
 Principe ibi habita maiorem auctoritate
 ad extremum à *Joanne Kabil* de penitus
 sublata fuit; sed ut nunc non minus
 quam ceteri servitutum lervant, quum
 antea libere in suis quique territoriis,
 ad Germanorum Principum morem,
 imperarent. 2. *Bo arey* nimirum illi
 quos Princeps præter nobilitatis titulum,
 consiliariorum munere dignatur.
 3. *Moyvoda*; qui militares copias Impera-
 toris Russici auspiciis duxerunt, nam
 id non est ut quicquid dignatione possit
 præcedentes nobiliam ordines etiam
 ad liberos & nepotes transmittat. His
 tres nobilium ordines tanquam dignita-
 tibus notam ænominibus suis ad *Jo-*
hannem Vasil & multam indictione, ut
 qui hanc in terram à *Joanne* placuisse
 credere negigunt; quæ multa *beti* &
 ipsi vocatur; atque hac se timent om-
 nes, ut etiam si quos fortuna hæc de-
 stituit ut alius famuletur, in *Joanne*, & c.
 negi gentibus impingere solent.

1. 3

11. PROXIMA

II. Proximum post nobiles locum occupant ii quos vocant *Снабженскы*, id est, nobilium liberi, qui si pendis et nequis nolitant, insolentissimum hominum genus & scribz, sive *Пылы*, qui proximum locum in oppidis obtinent post præfectos sive Duces.

III. Infimus ordo plebeiorem est, quos vocant *мужики*, inter quos agnè ducunt mercatores; sequuntur *крестьянники* arrium periti, despiciat. Simi sunt agricolæ, quos *Христяне* appellant.

De regimine provinciarum.

Rossie principatus omnis dividitur in quatuor partes sive tetrarchias quas ipsi *Четверти* appellant. quarum singulæ plures provincias complectuntur, & certis officiis sunt annexæ, à quibus & nomina sortitur.

Prima tetrarchia vocatur *Посольскы Четверть*, sive jurisdictio muneris Legatorum, & perumque ad seculi principali Secretario, qui *Иоаннъ*, illius nomine percipit centum rublas.

Secunda dicitur *Разрядный Четверть*, quæ tere supremo Comit. stabali, quem *Разрядъ* vocant, attribuitur, cum stipendio eadem e rubl.

Tertia vocatur *Поместный Четверть*, quia attribuitur illi qui servat indicem omnium

omnium terrarum quæ Princeps Nobilibus suis altisque attribuit, cum stipendio annuo 10 rubl.

Quarta denique *Казаński Дворецъ* quia tribuitur ei qui ius dicit in regno Casan & Astracan & oppidis ad Volgam sitis, cum stipendio ex rubl.

Extra has tetrarchias censetur Principis patrimonium, vulgo domanium; quod ipsi dicunt *Восхи*, quod xxvi oppida cum suis territorii complectitur. Itemque peculiare quædam jurisdictio, uti Vagæ provincie & similia.

Atque hi quidem præcipui sunt principatus ministri, qui tere in civitate Moscua agunt; aut quando cum principe aliò digre inuntur, officii sui munimenta & ministeria secum ducunt. Sunt autem illorum partes, querelas omnes, aliaque quæ e suis tetrarchis ad ipsos deferuntur, ad principalem sedem referre: & quæ à Principe & Senatu decreta mandataque fuerint, in suis item provinciis promulganda & exequenda procurare. In quibus provinciis Duces sive præfecti constituuntur, qui per *Дьяк*, id est, scribas, omnia tere agunt quæ agenda sunt: nam ipsi infima designatione inter nobiles censentur. Etque eorum minister, *примо* civis omnes causas in eo de-

strictu audire & determinare. In quem finem officiales habent libri ordinatos quales sunt *Gubernatores*, qui reos carceribus mancipant, unde res inferiores quidam casus quibundam cognoscunt & iudicant in suis auctoritatibus, ita tamen ut ab ipsis ad Ducem sive scribam detur provocatio, utenti a duce & scriba ad autem senatum appellatur. Denique *Altermannos*, id est, aldermannos sive latroes centuriatam. Deinde munus mercedem de criminibus, furto, homicidio, prodicione, &c. cognoscere, reos captivare, examinare & exa nec cum omnibus suis & remittantur ad praefectum. tetrarcem iuxta quod in aula residere mittere, nam ipsi reos pectere aut capitis illaminare non licet. *Scribae*, reges atque edicta nomine principis promulgare, tributa colligere, munus delectus habere, & sacramento a laetos ad locum a Principe dictum destinare.

Porro hi duces & scribae ab ipso Principe eliguntur, & ad suas quaque provincias destinantur, & ut plurimum singulis annis mutantur, nisi aliter principi videatur; & quomodo advenae sint in illis provinciis nullo populi favore, sed principalis legationis metu subsistunt; & qui plurimum

cru-

e rublas, aut minus quotannis pro stipendio accipiunt quo fit ut plerumque inopes provinciales vivere possint quod a primoribus illis eo contentas toleratur, ut ipsos veniti spemus expellere & repetundarum postulare possint: raroque muliere decedentes poenam evadunt, quam *pene* vocant, ubi flagris creduntur; quorum una digna, tam ceteri pudentur ut & Imperatori & praefecto terra eius partem erogare, & ne illi libri non valent retinere. Atque tales quidni tere in medietate opidis munera hinc publica obtinentur in tantorum maiori eda habetur, in quibus plerumque hini, & non raro & consularum principum huiusmodi ne continentur. Hic opida sunt Smolensk, quod hinc iam ponitur. Voronko, N. voronko, & Caton, quorum una prima Petros & Suecos varios habent, potestas, licet & longinquo, Tartaros Crimcos. Harum duum & dignitas maior est, & potestas amplior, ita ut etiam crimina manentes praestant. Sedendum eorum annuum eorum ruble, quorum annuum & hoc.

Moscu & veritas, uti Princeps domus, ab ipso solo & Senatu regitur.

¶ 4

Senat-

Senatores enim in diversis uti unalibus causas civiles & criminales audiunt atque dijudicant. Urbis tamen negotia alia, qualia sunt platearum cura, introitorum collectio, & similia, duo nobiles & eundem scribæ procurant; quorum tribunal *zempfskey* vocatur. Ad quod opp dan, famulos suos turci suspectos adducunt, flagro aut alio tormento examinandos. Præter hos duos Nobiles & eundem scribas, sunt Aldermani, *Starats* ipsi, singulis tribubus præfetti, in quas plebs omnis divisa est: in sub se habent suos *Sotlskeys*; & hi suos *Decetskeys*, id est, decuriones. qui decem familiarum inspectionem habent. Priores illi Nobiles & scribæ ab ipso Principe constituuntur: qui Aldermanos suos eligunt, & illi porro *Sotlskeys*; *Sotlskeys* autem decuriones.

De Consilio privato Principis.

Rvsorum Princeps plurimis Nobilium tribuit titulum & dignitatem Consulariorum, quorum tamen opera raro utitur, quique rarissime ad Senatum habendum vocantur. hi generatim *Boatens* appellantur quum ceteri, quorum opera quotidie utitur, in omnibus publicis negotiis *Dumney Boyaren* appellantur, & sedes eorum *Boatna Dumna*. Horum numerus certus

tus iniri non potest, &, prout in aliis quoque aulis evenire cernimus, alii, prout gratia florent apud Principem, ita potissimum rebus agendis admoventur, his adhiident quatuor Secretarii, quos *Dumney Dyakey* appellant. Dies quibus ordinariè conveniunt, sunt Lunæ & Mercurii atque Veneris; idque mane hora septima: Quod si extra ordinem conveniendum sit, à summo Connestabili per Clericam Consilia monentur atque vocantur.

De Iudiciis in causis civilibus.

TRia fere apud ipsos habentur tribunalia; ubi de causis civilibus, puta de contractibus, & similibus, ius dicitur; sibi invicem subordinata.

Infimum est illius quem *Oubney starats* vocari diximus, item illius quem *Sotlskey starats* appellant, id est, Aldermani & *Bahv* centurie quam dicunt *Soache*. qui inter vicinos & qui intra Centuriam illorum degunt, lites componere satagunt, antequam contententes ad tribunalia convolent.

Secundum est quod in præcipuis oppidis uniuscujusque provincie à dace & scriba administratur, à quibus ad tertiam & summam judicium aulicum appellatur.

Actiones instiuntur in hunc mo-

partim certos census in pecunia numeratur, partim in frugibus terræ, ut tritico secale, hordeo, avena, &c. (hos tributorum posterius genus ipsi vocant *obroky*.) itemque in animalibus terrestribus aut volatilibus & domesticis avibus, denique in aliis terræ frugibus, materie, cera, melle & similibus. Quidam etiam idcirco tenentur aliquid jugera terræ in unum Principis colere; cetera alqua portione in proprium utrumque ipsa attributa. Annona autem quæ hoc pacto Principi colligitur, longe copiosior est quam aut in familia illius expendi, aut per pensiones, quas familiaribus suis aut nobilibus pro mercede attribuit, (*selavoney* vocant) exhaustiri possit. itaque reliquum venditur magno pretio, & nummi in Principis ærarium inferuntur.

Id reliquum genus sub domatu Joannis Vasilovick, qui pendente hæc vivebat) quotannis vix superabat sexaginta millia rublarum: sed sub filio illius Theodoro ad 200000 summam excrevit; maxime industria Thesaurarii illius Gregorii Vasilovick Godonovæ. Maxima autem pars huius proventus expenditur in stipendiis militum, qui aut in famula Principis aut cetera illam Principi servant.

Secun-

Secundum redituum genus appellatur *taxa* & *podat*, quod e quatuor imperii huius tetrarchiis colligitur. Est autem *taxa* annuum tributum, quod solvitur pro singulis *taxis*, id est mensuræ apud illos genus, *taxa* quod in singulis provinciis provenit. Id colligitur a *taxatis*, & ad ærarii regni ministros asseritur. *Podat* vero est census annuus, qui imponitur singulis provinciarum in decibus aut hundredis. Ex hoc redituum genere conjunctim ingens pecuniæ gaza quotannis in principis ærarium inferitur: Vti videre est e sequentibus:

Provincia & oppidum Vobis eo solvitur quotannis utrisque nomine 18000 rubl.

Novogrod	35000.
Torshocke & Oster	8000.
Rezan	30000.
Morum	12000.
Colmigroe & Devina	8000.
Vologda	12000.
Casan	20000.
Viliug	30000.
Rostove	30000.
Moskva	40000.
Siberiæ	20000.
Castrome	12000.

Summa totalis est 400000 rublarum, quæ singulis libris Flandricæ aut sex florenis æquivalent. Hoc tributum ge-

nus

zarium Principis seu *prusha prehod* inferitur: ita ut universa summa recepte pecunie a *prulina prehod* quotannis ascendat ad octingenta milia rubl. aut circiter.

Ratio autem ab omnibus his quæstionibus redditur in Principis gacophylacio, ubi omnes ipsius gemmæ & cemelæ, corona, sceperam, aurea argenteaque vasa, adram argentumque censum, & alia hujuscemodi censentur. Qui accurate rationem accepit & expensi tempore Theodori principis nuntii, Angliæ Regiæ Legatus *Agdus Fletcher*, vir prudentia singulari, scribit, in universum quotannis in pecunia numerata in ætatem afferri 143000 rublarum, dentis omnibus expensis tam domesticis quam militaribus. Nec tamen in hanc rationem venire pretiosas pelles, quas imensa copia e Siberia, Pechora, Permia tribus nomine accipit, & advenis mercatoribus vendit: neque mulctas, quas fixas casus e cœde nationum bonis, licet sæpe ad grandem summam ascendant.

Quid multa? Princeps adeo est absolutus, ut nunquam egere possit: pauidio subditis illis aliquæ opes spectant.

VI. De

VI.

De moneta Russica.

VT melius intelligantur quæ de redditibus Principis jam diximus, moneta Russica explicanda erit. Eam habent quadrupacem Moscovitan, Novogrodenicam, Tverentem, & Pleiscovientem. Moscoviticus nummus non rotunda sed oblonga & ova: quodammodo tolna, æneæ dictæ, diversas habet imagines, in antiquioribus ab una parte rosa, ab altera homo equo insidentis: alii utrinque literis sunt inscripti. Eorum sex faciunt *artium*, viginti *grifnam*, centum *polium*, ducenti *rublam*. quæ ad nostræ monetæ valorem comparata, sex ut plurimum florens nostratus, sive libra Flandrica æstimatur.

Tverensis utrimque scripturam habet & valore æquiparatur Moscovitico.

Novogrodenensis ab una parte Principis solis effigies & hominis se illi inclinantis imaginem, ab altera scripturam habet, acque duplo Moscoviticum æquatur. Grisina quoque Novogrodenensis xv denegas, rublus cæxxi complectitur.

Iscovientis, ab una parte caput tantulum coronatum, ab altera scripturam ostendit. Habent præterea cupream monetam, quæ per am vocatur: horum

G

ix den-

lx dengam Moscoviticam valent.

Aureos non habent, nec eudunt ipsi, sed Hungaricis aureis, interdum etiam Rhenanis utuntur: pretium eorum sepe mutant. Rigensibus rublis utuntur propter vicinitatem, quorum unus valet duos Muscoviticos. Moneta Muscovitica est ex puro & bono argento: quamvis nunc quoque adulteretur. Nec audiui, ob hoc facinus in quemquam animadvertum esse. Omnes ferre aurifabri Muscovie nummos eudunt, & quicumque adfert massas argenteas foras, nummosque cupit, tum nummos & argentum appendunt, atque æqua lance librant. Exiguam & constitutum pretium est, quod ultra æquale pondus solvendum est aurifabris, parvo aliqui latorem suum vendentibus. *Hæc ex Herbersteino.*

Anglus quidam, qui scripsit anno 1714, monet tres esse nummos argenteos in Russia, *polieteneam, dengam & novozgotam*; qui ad valorem Anglicæ monete comparari sonant dimidium denarium, denarium & duos denarios. Nummos hos ita computant; *polietenga*, dimidia alium, ruble; binæ enim *polietengæ*, dengam; harum sex alium faciunt: alium denique xxiii & i *engæ* rublam.

VII. De

VII.

De militia Russorum.

Milites (inquit Fletcherus jam scriptus nobis laudatus) Russi appellantur (*smabranesky*): sunt enim fere nobilium filii, atque adeo ipsi militiae digne generatione generosi. neque ulli in Russia sunt nobiles præter bonos milites. Nam nobilium filii simul atque ætatem iustam attigerint, qua arma ferre possunt, nomen saum apud magnam Constabilem proficiunt, qui ipsis certam portionem agrorum attribuit, ut plurimum eorum quos parentes illius possederunt; nisi forte militiam numerus tantus jam sit ut nullæ terræ quæ assignari possint superflint, & patris agri pluribus sufficere nequeant quo casu in ad id tempus differuntur & sit tempus, quum plures sint filii unus famlias, ut minores natu aut egere aut alii vocati omni se addicere cogantur, & non raro malis artibus & latrocinii se ad applicent. Vbi autem numerus militum completus est, na se habet: Nam primo habet Princeps equites corporis sui custodes xv ois, cum suis tribunis & cæteris officialibus, *Devoianey* appellantur. Sunt etiam triam generum, qui stipendius & dignatione multum inter

G 2

se

se diſſerunt. Prima vocantur *Dvorany* *duxes* quorum alii 100, alii 80 rubl. annuatim capiunt, nulli ſupra 70. Secundi *ſeredny dvorany*, qui 60 aut 50 rubl. accipiunt, nec intra 40. Tertii *Dya boyarscy*, qui 20, 30 non autem minus quam 12 rubl. annuatim merent. Atque huius quidem ſtipendium diu pars in urbe Moſcua ipſiſolvitur. reliquum in caſtris, quando illorum in bello opera requiruntur. & cum univerſum eorum omnium ſtipendium annuatim requirit 45000 rubl. Præter hoc ſtipendium etiam agros ſibi assignatos obtinent pro ſua quique dignitate & merito; ita tamen ut agri ſibi ad minimum ipſis annuatim reddant 20 rubl.

Præter hos ſunt alii ex ſummæ dignitatibus nobiles qui, veluti prætoriani apud Romanos, Principi comitantur, quum ad bellum gerendum ipſe progreditur, & cum ipſi ſub ſe ſtarent equi, a nſexaginta quinque nulla cum omnibus armis ſuis ad ruſſorum modum, deoque annuatim pro ſe & copiis ſuis percipiunt quadraginta nulla rublarum, & quocumque cum omnibus ſuis copiis verſus fines Tartarorum Crimeorum movent, ſive bellum cum illis ſit ſivo inducit. Penuioſum videri poſſet Principi aut ſtatui, tantas copias ad nutum nobi-

nobilium in ſuum locum convenire hic tamen diſcrimine vacat primo quia nobiles ni pro arbitrio Principis nuntantur, & quum plures ſint, non facile inter ſe conſpirare poſſunt; & quod ſummum eſt, ut plurimum ſunt aulici & familiares Principis, atque adeo conſiliarii: nec ſtipendio potiuntur, niſi quum jam aliis erogandum eſt, ita ut potius quæſtores ſint Principis quam tantarum opum poſſeſſores. Atque in hunc modum equeſtris militia conſtabit octuaginta milibus; magnum robur ſi diſciplina & vigor cæterarum gentium Europæarum accederet.

Peditum, qui *ſtreſcy* dicantur, continuo alii duodecim circiter, omnes ſulpetarios. quorum v circiter circa civitatem Moſcavam agunt, aut aliam urbem in qua verſatur Princeps; atque 11 circiter in ipſa aula, qui *ſtremaney ſtreſcy* appellantur; reliqui in limitaneis oppidis in præſidiis occupantur. His annuum ſtipendium datur 711 rublæ, & ſecalis atque avenæ xii modii.

De peregrinis militibus nihil dicere necelle eſt, quos non alii niſi quam necelle eſt, & ten per quamplurimos alere poteſt, quum opibus abundet. appellant autem peregrinos & mercenarios milites *nimſcy*.

Præfectorum sive ducum militarium ordo talis est; 1. Generans Principis vicarius, quem *Voyavodey* vulg. ait, id est; magnum Capitanem dicunt, quæ plerumque est unus, & summa nobilitate, licet neque prudentia neque bellicarum arcium scientia enancetur. 2. Ideoque illi adjungitur Legatus, nobilitate quidem inferior, sed bell. usupræstantior. 3. Sub utroque sunt quatuor veluti Marecalli, inter quos copie omnes dividuntur. Partes autem hæc quatuor distinctis nominibus exprimunt primam vocant *prava polsky*, id est, dexteram alam; secundam *levay polsky*, id est, sin. stram alam; tertiam *rufnay polsky*, interceptam cohortem, quia ex inspecuatores emittuntur, & subsidia ceteris submittuntur, quartam *sieray novay polsky*, id est, viginti cohortem. Singuli autem hi Marecalli duos habent legatos, qui his singulis hebdomadis copias in armis exercent, & judicant inter milites, puniuntque delicta; atque intere semuntur ex illis ex de quibus ante dictum. Sub his porro complures sunt tribuni, quales sunt *culavay*, qui est, qui est, & qui est, præstantem *petyde jeksky*, qui est, & *severayes*, qui est tantum præstant.

Sunt præterea in castris Vaivoda duo magni

magnipotentis, quorum primus vocatur *Naradna vasvoda*, & præest tormentis omnibus bellicis. alter *Larona guavey*, quasi præest velum dicat, qui speculatoribus est præest, & nam gerit legum castelli, (quod est) aut quædam præstatur, quod est imperium castis, & cum ferat, in armis pedum, quæ contritusque concluduntur, interdum ad aliquot milia in locum extenditur, ex altera ita componitur ut nullo pene labore & conjunctione & idolo possit, egregio munimento adversus Tartaros, qui arcu & sagittis solummodo armati facile ligneo hoc ut ita dicam vallo sustineantur.

Rustorum equitum arma fere sunt arcus & sagittæ, & gladius; paucis breves sunt hastæ aut spicula, omnia facta ad Turcarum modum; quibus ad Tartarorum modum uti edocui sunt. Pedum scilicet sive bombardæ, securis & gladius. Commensus nulla principis cura, unusquisque sibi ipsi prospicit, vili enim cibo contenti sunt Russi milites, neque fere quicquam usurpant præter panes siccatos, quos *sucvay* vocant, & vitæ farina, quam temperatam & in matrem rotundam coactam *tolloyno* dicunt. Quod si Russi tantum robore & fortitudine animi scientiaque militari valerent,

G 4 quan-

quantum corporis viribus & laborum tolerantia, facile ceteros Europæos præterant: nunc ingenii cæditate, & feruendi consuetudine, nec magna appetunt, nec assequuntur. In oppidis quidem descendendis strenue aduersus alias obsidentium vires laudem meruerunt. in acie aduersus Polonos ac Suecos ut plurimum victi magnas exspectandas acceperunt.

VIII.

*De familia magni Ducis Moscovia,
& Principum successione.*

A Russica Narva, (inquit Thuanus lib. xxi) anno cæo ecce à Moctis condita, ex aduerso Narvæ Livoniæ sita, medio fluminis cognominis, (unde utraque nomen sortita est) in orientem ac septentrionem tendentibus ad mare Caspium & usque ad Tartarorum hordas, Moscorum imperium late patet. Carabææ & Alani ne cognomine Moscæ in Oceanum & Volgam influente nomen est: ubi ante cæcrescit annos Ioannis Danielis filius castrum ædificavit; Alani Sigismundus Herbersteius ex eorum annalibus refert, non à Moctis ultra mare Caspium Colchis finitimis, quorum meminit Strabo, & quos Plu-

tarcius

tarchus à Cn. Pompeio subyugatos scribit. In hisque regionibus Russi rerum ponti sunt, à Roxolanis forte, deflexo paulum nomine, oriundi; atque eorum Principes ad Varagor originē referunt, gentem transmarinam, ut ipsorum antiquiores testantur, qui imperio edem primo Novogrodæ, dein Kioviæ, ac postremo Vlodimiriz habuerunt, antequam Moscoviam transferretur.

Clarissimus vir Fletcherus monet, familiam Principem Russiæ appellari *Beatalam*, atque ex eo coniecit, originē ex Hungaria cepisse ipsamque Ioannem Bahliedem sæpius iustitiae se ex Germanica esse origine, non autem ex prosapia Russica.

Ruricus (inquit Thuanus, ut supra) ex ea gente bello contra Bulgaros suscepto quam se vixit rem consecutus, regionis dulcedine captus in ea mansit, liberos ejus, quos domi reliquerat, Novogrodina interim exactis ab Vlodimiro quodam verna ex ancilla nato, cui urbis custodiæ relictæ fuerat ab eo genus ducunt, qui postea in eo imperio, in xxi principatus (quot filios reliquit Vlodimirus) distributo, fuerunt, Iapulocho Rurici filius & ipsius posteris avitum imperium in sua recuperare enixis. Deinceps fide Christiana imbuti sunt, & occasione non minus honorifice quam fauste as-

G 5

finica-

finitaris, cum Modimus ipsoque Prin-
ceps, qui Kiovia jam cum sedem fixerat,
Annam, Basilii Porphyrogeniti F. &
Constantini Imper. sororem uxorem
dux flet, circa annum Christi 1000000;
unde & Græcæ Ecclesiæ ritus etiam ad-
die servant. Hoc ita tradente Rustorum
& post eos Poloniarum annales, de quo ta-
men Byzantina historia omnino taceat;
ut mirum sit, homines vanos ac levis-
simi adeo memorabilem Lento præ-
terisse, qui aliqui consentanea cum
his, quæ de Russis diximus, memoriam
prodere. Nam Ioannes Zonaras scri-
bit, Nicephorum Phocam a Bulgariæ
Principe petisse, ut Hungaris ac Turcis
per ejus fines in Thraciam irrumpen-
tibus transitum impediret: cum vero se
excusaret Bulgarius, infirmitatem & tar-
dus causatus, per Calocyrum Chersonese-
is Tauricæ Principis F. Rustorum Dyna-
stiam ab eo sollicitatum, ut bellum
Bulgaro inferret. Itaque Spseudostabium
(ita Rustum vocat) coactio ingenti ex-
ercitu in Bulgariam descendisse, & lon-
ge lateque populato agro innumerabi-
les prædas abegisse. Demum Nicepho-
ro sublato, idem Zonaras scribit sub Io-
anne Zimischa Russos, Bulgarorum ge-
re ac provincia subacta, nunc cum Duci-
bus Boris & Romano, patris obitos,

illuc

Illic imperii sedem figere decrevisse, Ca-
locyri impulsu, qui, si ab eis Romano-
rum imperator saluaretur, se Bulgaria
ipsis celsurum & perpetuum fœdus per-
cussurum receperat. Verum Zimischa,
cum honorificas ejus conditiones illi
non solum superbe recusasset, sed lega-
tos etiam indignè habuissent, contra
Rossos bellum suscepisse: Tauroscythiis
vero adventu, plus perterritis, Calocy-
rum ad Rossos confugisse. Demum, con-
fecto a J. Dristerum in ista ripa positum
prælio, Rossos caesos, usque castris Driste-
rum diuturna obsidione a Ioanne cin-
ctum tenuisse. Tandemq. Rossos omnium
rerum inopia laborantes, ex Spseudosta-
bi consilio & auctoritate, prævalentem
rursus tentasse, qua post longum & an-
teceps certamen postremo Rossos prosti-
gatos esse. Postea Ioannem cum Spen-
dostabio his conditionibus transegitse,
ut rei et Bulgaria domum rediret: sed
in reditu ipsam & Rossos omnes, Pa-
zinacorum insidiis exceptos, ad in-
terfectionem caesos esse. Hæc Zonaras;
quæ cum his, quæ de Rurici expeditione
Russici annales memorant, mire
conveniunt; & in alterum annum Zi-
mischa imperii hoc est, in Christi 1000000
xxxii, induit, quo tempore Basil-
ius Scamandrensis, post Theophylactum
Romani

Romani Lecapeni F. Patriarcham. Constantinopol. Eccles. sit praesent. a quo de Russorum annales nomen Russicum ad religionem Christianam perductum tradunt.

Sequentibus temporibus Andreas Dux Sudsalensis, ab Vlodumiri stirpe profectus, fœdere cum xi. cognatis idem, Micilaam dejecto, qui Koviani tenebat, sedem primus Vlodimiriæ transtulit & imperium in Sudsalensibus domo firmavit. quamvis in alios agnatos Duces principatum minime exerceret, magis tamen Ducis usurpato nomine, hoc etiam obtinuerat, ut illi comiter maiestatem suam colerent. Sed quum Tartari, impellione in Russiam facta, Cortianam Poloseiorum Ducem, & Micilaam Romanum f. Siernavensem Ducem atque a. os com. plures auxilio evocatos, die xvi. Maji anni 1190. xiv. & sicut annos Russi ab Orbe condito numerant 6190. 100. xxxii, insigni clade prostigassent, & rursus xiii. annis post, Duce Batu. domitis Rosanensibus & Vlodumiriensibus ceterisque, fere Ducibus, Russiam omnem imposito provincie tributo in potestatem redegerent. ab eo tempore magni Russi Ducis a Tartari peti ceperunt, qui fere à Sudsalensibus dabantur.

Tandem anno Christi 1190. cc. iv. Andree

drea Alexandri Emortuo, cum Michael Iarola f. Tuerensis & Georgius Danielis f. Moscoviz Dux de magno Vlodimiriæ principatu contenderent, & uterque eam a Tartaro peterat; primum secundum Michaeli pronuntiatum fuit, ed inter). Et a quanto tempore Georgius canlem, reiecto Michaeli, obtinuit anno juxta Græcorum calculum 6190. 100. xxv. qui imperii sedem Moscoviam transtulit, & magnum principatum posteris suis reliquit, adversantibus inter Russos un. ve. fis, qui hanc honorem Sudsalensium familiz restitui a Tartaro debere contendebant.

A Georgio illo Ioannes Danielis fil. nisi idem sit, profectus, primus Moscoviz castrum condidit, cui Ioannes alter, & Ioanni Demetrius, ac Demetrio Basilus, qui Sophiam Vtolum Lithuaniz Ducis fil. uxorem duxit, ordine ac directâ serie successerunt. Illius Basilus filius Basilus, conjuratione a Demetrio Semacha Georgii fratris f. Suerensis, Ioanne Andree fil. Moscovense, & Borislo Alexandri fil. Tuerensi Ducibus facta, regno pulsus & luminibus orbatus fuit; sed Novogredientium epe aditus regnum potestate recuperavit, & pacate usque ad mortem tenuit.

Hic Ioannes n. successit, qui se unice

veræ

verſe Ruſſiæ Principem primus appellavit, Magni nomen ob id fortitus. is Ducem Tuerenſem, ex cujus domo uxorem duxerat, ultionis paternæ prætextu, principatu exiit: nec multo poſt Novogrodiam magnam fraude interceptam ſui juris fecit: cæteroque fere Ruſſiæ Principes, ex ipſorum d ſenſionibus occaſione capti, in ordinem redegit: ac tandem Tartarorum jugum, à quibus majores ſui juſ & inaugurationem petebant, excuſſit, à Sopria, è Palæologoſum gente ingentiſſimam ſemina quam mortua Tuerenſi duxerat, perſuaſiſſe ſemper ſere v ſtor & felix, ſi cladem in Livonia & ad Pleſcoviam paulo ante obitum acceptam excipias, quam Lannonum inducijs reſarciit.

Eadem felicitate usus Basilii illius
fil. Nostra aetate Smolecensem principa-
tam, ac quid p[ro] d[omi]ni Siverensis ditione s[er]u-
pererat, imperio adiecit. Casanensis
maris ac terra oppugnavit; agnauque
suis omnibus regni possessione, quam
adhuc tenebant exturbatis, Plescov en-
sem civitatem in servitutem redegit; ad
Carrus, quod lingua Slavonica regem son-
nat, quum aut *Agnos* tantum appel-
lassent, nomen sibi sumit.

Hic anno die xxv decedenti Ioan-
nes fil. successit, qui astum, industrian
&

& severam disciplinam in propagando imperio ad majorum artes adiecit; effectusque, ut ab his accepta non solum retinuerit, sed etiam magna accessione locupletaretur. nam Casanenſe & Altracanenſe regna à patre summis viribus tentata, novo & his populis incognito belligenæ usus, in potestatem redegit: ac fere omni Caspio mari, ius juris factò imperium in Persidem usque prætulit, multis abis præfate, non sine tamen crudelitatis infamia, gestis. De his valorum historiæ loquuntur; præsertim vix illius à Paulo Oederbornio tribus libris descripta. Ioannes Baglides (singul. Thaenus lib. lxxx.) magnus Moscorum Princeps, ob immanitates inauditas à Paulo Oederbornio & Alexandro Guagno non studiosius fortasse quam veracius descriptas, iussus ultimum diem clausit v. 11 kalend. April. anni 1710 LXXXV, quàm LVI annos vixisset, xxxix ægore præfuiſſet. Ex Anastasia prima uxore duos filios suscepit, Ioannem cognominem sibi, quem casu interfecit pater Theodorum regni heredem, quem mortuus proceribus convocatis valde commendavit, curatibus ei attributis, quorum ex consilio republ. administrare.

Theodorus Ioannis fil. Irenen Theol.
dori

dori Godonovi, suam statim in uxorem duxit, & cum ea iv kal. Quintiles inauguratus fuit. verum idem Thuanus ad annum 1510 1510 1511 scribit, Theodorum hunc, quum xiv annos à morte patris rerum potius esset, annos tantum xxxvi natum sine liberis decessisse, anno à mundi condito vii 1510 c xvi, id est, à C. N. 1598, administratione imperii penes conjugem & Patriarcham relicta. Eam, (inquit lib. xxx. ob speciem & mores, quam sibi Theodorus patre superflite in uxorem delegulet, ex eaque nullos liberos sustulisset, dimittere illam sepius ab illo iussus quidem erat; sed ad mortem usque patris callide procrastinabat. Erat ei Borisius Godonova frater, astitia innata & affectata commitate maximam in aula & toto regno auctoritatem consecutus, quam & ad mortem usque Theodori retinuit, quam veneno acceleratam non desuere qui putaverant, ducta ex Borisii ingenio serique rerum ab eo in civili administratione gestarum coniectura. Theodorus postremis tabulis, regni administrationem uxori v. dux commendaverat. quam quum illa haud invisa suscepisset, paulo post, mutata voluntate an ex compacto, imperi ad administrationem in proceres transferre se vede duxit,

& mundo mutato habitu renunciare. ægerime id tulit populus acrisque seditio orta, donec Borisius se exorari passus est, ut imperium pro sorore capesseret, postquam affectata quadam recusatione, ut putatur, diu proceres & populum suspendisset. Tenuit autem principatum ad annum 1510 1510 c v; quo tempore multæ calamitates, & præsertim durissima fames, Russos afflixit; ipseque vitam lamentabili exu clausit. Rem gestam ira describit Thuanus lib. cxxxv. Ioanni Basilidæ (inquit præter Theodorum alter erat filius Demetrius biennio ante mortem è nobili puercula susceptus, hoc est, anno 1510 1510 c xxxi; qui ad ad Vichicam, longe distantem, è Moscovia metropoli miliaribus, educabatur. Borisius qui superstite Theodoro jam tum tyrannidem affectabat, quum omnia quæ desideris suis improbis obflare poterant circumspiceret, parum se Theodori imbecillitate profecturum iudicabat, nisi spem resurgentem in principali familia imperii per Demetrii mortem extingueret. Itaque de eo ex medio tollendo ante omnia cogitans, corruptis qui circa eum erant, sic dolum instituit. Pulso maiore tumultu nubo, id erat signum populi ad incendium resurgendum vocandi,) observatum erat

ad strepitum concurrentis multitudinis Demetrium conclav. exire solitum, qui in illo tumultu confodiendus erat. & ita factum, dum per scalam desiluit. inde rumore mortis sparsio, populus à resurgendo incendio revocatus ad arcem venit, & omnia comploratione domesticos obvios obtruncat, publica natione cædus invidiam in satellites Principis rejectam à se amoliri cupiens, quam tamen minime evitavit. nam Borissius, ut omnem suspicionem purgaret, immaniter in oppidanos sevit, & arcem incendio delevit. Verum Demetrium hac conjuratione oppressum, qui in Moscovia tunc erant, & de ea relationes confecerunt, constanter affirmant. Alii ut motibus postea subsecutis colorem reperirent, sic rem narrant matrem Demetrii de detestando Borissii consilio per amicos monitam in tempore filii periculo prævertisse, supposito in ejus locum puero ætate & ore persimili, qui à sicaris non per scalas desilirens, sed in lecto jugulatus est, Demetrium autem verum in tutum subduxisse, statimque suppositi cadaver a Germano aux. magistro, qui astum excogitavit, ne agnoscereetur, sarcophago inclusam sine ulla pompa terræ mandatam esse. interim famam sparsam, quasi Demetrius peste absum-

absumptus esset. Vixit sit, in Polonia & Moscoviæ finibus aliquot post annos comparuit homo, qui altero brachio brevior & verruca in facie quæ in vero Demetrio olim notata fuerant, ceterum ingenio acri, præsent a animi, liberalitate, comitate non ind. gnus, se regali prosapia ferebat. is tenuis patribus, qui in Polonia pollebant, primum innouit, & spem fecit, si ad regnum paternum recuperandum adjuvaretur, fore, ut primam ac præcipuam cultus d. n. in imperio Moscovico instaurandi, & illius ad Ecclesiæ unionem adducendæ curam haberet. res in tio recta monito prius Pontifice, ut negotium, quod ad bonum religionis & amplificationem Sanctæ Religionis pertinebat, opibus propens & commendatione sua apud Poloniæ Regem & regni proceres adjuvaret. quod & sedulo factum per ipsos secessus, qui supplicem ad Georgium Micrinsium Senodotensium Palatinum introduxerant, in regno præpotentem, jam tum inde claud. data, si compos votorum evaderet, ut si am Palatini, in quam ille oculis conjecerat, in uxorem acciperet. In Livonia objecto cucullo a. quandoque latuerat ubi & commode latine loqui & scribere dicitur & ad Clementem v. Pontificem Maximum literas manu propria

pria non ineganter scriptas dedit. & cum per Sei domitensem & eius generum Viskovitzium ad Sigismundum esset admissus, mascula oratione usus dicitur, meminisset, se in carcere & captivitate natum, & inde divina providentia ac misericordia liberatum; proinde humanam cogitaret, & eodem facto adfuit subveniret. Ioannes Sigismundi parens ab Erico fratre ob suspicionem in carcerem inhumose trusus fuerat, sicut ad an. 1543 demonstravimus, in quo ex Catharina uxore Polonice atque adeo Jagellonice stirpis ipsum sustulerat. Igitur Regis favore, & Palatini pecunia, annitentibus lesatis, exercitum x bellatorum 1543 in Polonia conscribit, ab hisque omni re & apparatu instructus in viam se dat, & per Russiam iter faciens Cosacos genus hominum bella externa & preda sectantium sibi concubat, & ingentibus promissis oneratos in regnum paternum, ut agebat, ex us x 1543 secum ducit Boristhene superato ad Zernigana extra limitum castra primum posita, & Demetrii regni legitimi heredis nomine deductio imperata, ac citra vim facta, Ioanne Takmenio, qui cum Boristho principis transeunt. Cosacis preerat Corelas homo prestigius magicis notus. qui

Puna-

Putinae obsidende auctor, urbis populo, quam Michelovazius Soltekovius, cum viro 1543 Cosacorum Volgodensium tenebat, Michelovazius primum detestanti ad extremum persuasit, ut urbem dederet, & Demetrii partes sequeretur. Boristhus inter hæc copias instructa c bellatorum 1543 constantes. & ante omnia ad Sigismundum & Polonicum Senatum legatos misit; commemoratoque fœdere, de pace sive induciis inter utramque gentem, ipsos de sanctione ejus interpellavit & e mentium Demetrium, sacerdotis nefando conceptu filium, & magicis prestigiis infamatum sibi tradi vivum vel mortuum petebat, & ne auxiliis juvaretur, enixe petebat, minis additis, si contra facerent Poloni, quanto suo cum periculo præpotentem principem essent laceraturi. ad minas additæ singulorum procerum præstationes occultæ, ut regem & senatum abstereretur, quo minus auxilia supplicii subministrarent. verum Pontificis & Jesuitarum prævalente auctoritate nihil Lobneri potuit, Rege, & qui cum Rege sentiebant, ad auxilia præstanda animos ostendunt; quippe qui rebantur, hanc ad æternam pacem & amicitiam cum Moscis firmandam, & majorum ælogonem sublata scilicet

H; consili-

constituendam, fore commodissimam rationem. tandemque utrinque exercitus in aciem ad Novogrodiam instructi. & Sendomiriensis summus copiarum dux, qui defectionem in hostili exercitu futuram sibi pollicebatur, temere in medios & bene concordēs ruit, & post exitum certamen undique à maiore numero circumventus funditur fugaturque exeunte Ianuario huius anni. collectis deinde ex tanta clade reliquis Palatinus Carmhovich primus ac Putrovolum, ac deinde in Poloniam suam se recepit. Demetrius cum paucis ad Rascum arcem in finibus receptum habuit, ubi à suis desertus minime se deseruit. is secum, ut religionem & pietatem suam omnibus approbaret, duos à Cisterciensi ordine Theologos duxerat, qui castrensis vite & incommoda vite pertæsi, post aliquot dierum iter ad sua reversi sunt. præterea etiam duos à sodalitate Iesuitico, Nic Cherkasovium, & Andream Lovitzium, qui expeditionis auctores constantiam servaverant, & hominem per se satis bene animatum assiduis hortamentis & propriæ patientiæ exemplo ad rem strenue persequendam incitabant, ipse bona conscientia, uti præ se terebat, fretus, cum ad manus veniebat, ita Deum compellere sol-

soltus erat, ut ab omnibus audiretur, & hac oratione fere utebatur, manibus expansis & oculis in cælum erectis: Me, inquit, iuste sive iudex, prius fulmine perime, me primum dele, huic Christiano sanguini parce, si iniuste, si avare, si impie, hoc quod vides molior. tu vides innocentiam meam; iustam causam adjuva. tibi me, cælorum Regina, & meum hunc in litem commendo. Quæ si vero referuntur, nec vere ille Demetrius fuit, oportet eum aut præstigiatorum gnaviter impudentem fuisse, qui cum sciret, quæ diceret, vera non esse, tanta vultus constantia mentiebatur; aut si male persuasus, eum se credebat, qui non erat, profecto fortuna, ut aliis imponeret, insigni læti primùm successus, mox tristis atque adeo tragici exitus exemplo, nire ipsi imposuit. Iam Borisiani ad Rusciam arcem, ad quam copias contraxerat Demetrius, eo situ ut subiecto agro late imperitet, cum parte exercitus venerant, Martioque ineunte conspectu acri inter equites facto, inclnavit miro fortunæ ludibrio ad nuper victos victoria, qui numero impares interfectis primo concursu cælo ex hostibus, capisque cæ, ceteros in fugam vertunt: suorum ordines in fugam pertumpentes impediatum omnem sol-

vunt. & hosti ad internecionem expositi
tum relinquunt. Parva ingenti præda
Demetrium sutivola triumphantes re-
versis sunt, statimque sive ad veteris
domum, sive novarum rerum desiderio
quinq; præcipue in propinquo arces
cum oppidis ac territorio in partes De-
metri concesserunt, & Bialogroda una
ex illis et majores machinas victori
subministravit. arcem præfecti captivi
Demetrio traditi. & paucis post diebus
secuta Ialiska & Lepunia deditione, in qua
famosus magnus Hnisko Otiopeles quo-
que captus est. Mox & universa Severia,
qui est principatus amplissimus, ac præ-
terea vix castella in fidem accepta sunt.
Magna moderatione Demetrium vi-
ctoria tam insperata usum memorant,
qui hæc scribunt, de cætero sollicitum,
quomodo Cronio arci à reliqua exerci-
tus hostius parte arte cindæ in tempore
subveniret. sed cognito ex literis inter-
ceptis obsequio aliquandiu ad sustinen-
dum pares esse consilium suspendit, mi-
nime accelerandum ratus, ne tante vi-
ctoriæ fructu tentata temere prælii alea
amitteret. interea dum ad Putivonium
secedit, eventum operiens variis insidiis
peritus est, natus à Borisllo, qui venia
admissorum promissa insuperque præ-
miis præpositis Russos ad Demetrium
inter-

Interficiendum aut captivum sistendum
invitarent: additum præpotens telum
ab Archipopo, (ita Patriarcham saum
vocant Russi,) mandatum, quo cuncti
rebus Demetrii faventes extra Ecclesiæ
communione positi pronuntiabantur.
re ex captivis quæstioni subiectis & li-
ris inter ocreas inferis cognita, nihil
inclincentius in eos decrevit, sed venia
concessa literas ad Archipopum num-
missimas dedit, quibus cum officii ad-
monebat, & ne injuste causæ religio-
nem prætexeret, hortabatur. scripsisse
& ad Borislum dicitur, se respiceret,
regnoque, quod injuste invaserat, ma-
ture cederet, & monasterium, quod
vellet, ingrederetur, oblati ipsi & fa-
milix optimis conditionibus, quas ille
contemptim nec extra indignationem
responit. ad incidit in tempus, quo Danie
Regis & Carol. Sueci legati in ejus aula
erant, ex Polonorum in Moscoviam
impressione fœderis cum Moscis fan-
ciendi occasione captantes, quo Sigis-
mundi rebus incommodarent. in ea
consultatione cum vehementius incan-
desceret Borislus, subito corruscens acce-
tor, magna vi angustis per os, nates &
aures profluit: & exante Aprilis vitam
cum morte commutavit. al. apoplexia,
aut veneno propinato extraxit me-

morant. utcumque sit, in imperio per septennium postello moriens non omnem auctoritatem statim amissam fama mortis vulgata magnam in populi concursu uxor vidua cum filio in solio collocata est. & adacti in fidem proceres, corpore detinuti in sepulcro regum sine pompa illato mortuum laudavit luculenta oratione Regiomonti excusa Constantinus Fidlerus Livonius Rigenfis, qui Gasparem fratrem habebat imperatoris Moscovitici domesti. tum continuo Petrus Bafmanius, qui magnas res sub Borissio gesserat, cum summo imperio ad exercitum mittitur. Ad Cromi obsidionem hærebat Ioannes Hodunius cognatione Borissio proximus, in qua ante & post Borissii obitum, & obsessi, & qui locum oppugnabant, nihil reliquam ad summam virtutem fecere. decies vis facta, & toties summa ab obsessis perinacia repulsa. De exitu venturus Demetrius Zaporium cum electis ad opem laborantibus ferendam miserat, qui astu, cum vi non posset, metum & trepidationem per hostium castra sparsit. simplicem hominem, qui deceptus alios deciperet, ad obsessos in speciem mittit cum literis, qui ut eis auxiliium in propinquo esse nunciaret, eaque spe obsessos ad

con-

constantiam hortaretur, eum per viam ab hoste infellam ne caperetur deduci curat. igitur captus cum literis & tortus, cum eadem quæ literis significabatur, quippe vera credens, confirmaret, ingens tumultus & seditioni propior in castris ortus. Hodunius præmissis his mille & c. equitibus aditus omnes ad obsessos insidit. ipse reliquum exercitus robur ad hostem ducit. Zaporus ut ramori per hostium castra diseminato fidem faceret, aciem instruit, laxis & omni comitatu quo major numerus appareret equos incendere iussit. missi & qui auxiliares in propinquo visos confusus vocibus clamabant. Acriter initio ab Hodunio certatum. Polonis hastatis incumbenibus & mox crebrescente de auxiliariis rumore. Russi cedere, & de detestione seu deditione cogitare ceperunt. primusque Petrus Bafmanus, tanto in honore à Borissio, dum viveret, habitus, cum aliquo eis ad Zaporium transiens, quam potuit alta voce in Borissianorum conspectu exclamavit, Demetrium imperii Molitici legitimum heredem esse. proinde qui Molitico nomini bene vellent, se sequerentur. quo audito fremere universi, plerique transfugere, & Petrum sequi paratos se dixerunt. Tum ad Petrum se

aggre-

aggregantes proceres, 10 e ſuo numero ad Demetrium, qui Putivoli erat, miſerunt, & benigne accepti in fidem ab eo adaſti ſunt. Id actum x kal. Iun. Ioan. Hodunius ſummus copiarum imperator, (nam Merilavius & Suſicus, qui poſt eum primas tenebant, ſuperſtite Boritho & iubente Moſcoviam reverte- rant, e fuga retractus quod coram De- metrio caput inclinare in ſignum ſub- jectionis & Kneſaris titulum tribuere detreſcaſſet, in vincula eſt conjeſtus. in Borithi caſtris lxx machinarum reperit, & quædam tantæ magnitudinis, ut ſin- gulas vni viri brachijs circumdatis vix compledi poſſent. ut in caſtris, ſic & Moſcovæ ſecuta animorum magna in- clinatio, & jam ad Demetrium nomen populo exultante, uxor viſua deſuncti cum ſiſto & ſilia in cuſtodiam data tue- rat: ubi haulto veneno mater, quæ ſibi ob mariti odium & a Demetrii adventu metuebat, ultro perit, quod & ſiſto & ſuæ pariter, ut eos ludibrio victoris ex- meret, prop naverat, & ſiſtus quædam ex eo pariter periit. ſilia contrario po- culo ſtarim ſumpſo ſervata eſt. ita ſcri- bunt, qui Demetrio favent. Nam ali- juſſu Demetrii cum ſiſto matrem veneno necaram, ſiliam ad ſupremum ſerva- tam tradunt. magnam ad eam conver- ſionem

ſionem momentum attolli dicuntur Germani, qui in Borithi caſtris n ſilia- bant, qui transfugientes ſecum multos traxere. Biduo poſt ſolutam Cromi ob- ſiſionem magno procerum conſenſu Demetrius Moſcoviam petiturus viam ingreditur. Cromo Tullam itum, ibique biduum reſcicendo militi darum. inde Orlam ventum, per vias occurrente ad no- i principis ſpectaculum multitudi- ne. tandem viciniſſimis caſtris regiam ur- bem ingreſſus eſt xii kalend. qu ntil. Ruſſorum imperator, magnus dux Moſcoviæ aliarumque reg eorum prin- cept, & Aſtracani ac Caſſani Rex, quas duas Provincias Ioann. Baſil des im- perio adjunxerat, feſta populi acclamatio- ne ſalutatus. præcedebant Poloni equi- tes, more gentis lanceas cuſpide ferrea præfixas geſtantes, cum tubicini bus & tympanis. hos ſequébantur al quot ſeſopetariorum cli, interque eos me- d us Demetrii curruſ ſex junctis equis, inde eam ſellam principis præcioſiſſimis monilibus & auro inſtrati. proxima ſecundum principem clericorum turba incedebat cum vexillis quadratis, in quorum ſingulis appenſa erat aut Divi alicujus imago, aut Evangeliorum liber. Popæ B. Deiparæ Virg nis, & D. Nico- lai, quem Moſci tutelarem colunt, ima- gines

gines præferebant. quorum agmen Patriarcha ſive Metropolitanus, præcedentibus 1111 coryzphoris clauderat. interjecto aliquo ſpatio ſolus Demetrius candido aſturcone veſtus incedebat, iunc inde nobiliſſimorum & procerum cæterva ſtipante. deducenſibus Popis princeps ad templum B. Virgini ſacram venit, precibuſque conceptis inde ad D. Michæliſ archangeliz ædem, in qua parens ejus humatus fuerat, dæſcit. in quo cum reſciuiſſet Boſiſium ſepulcrum eiſe, è veſtigio cadaver erui, & in aliud ſacellum humilis extra urbem transferri mandavit. ædeis ejus peculiareſ tranſiens aſpicere non tuſt nait, ſed miſiſ operariſ itatim dirui juſſit, addita cauſa, quod magico malicioſiſ intameſ eſſent: & ſtatua in loco ſubterraneo collocata dicebatur, lampadem ardentem manu geſtans, art herio in ſpeciem tupeſtiſioſo, & deſoſſo ſubtus pulvere nitrato copioſo, rebus ita attemperatiſ, ut deſiciente oleo & diſrupta lampade igniſ pulveri utapiuſ, domum a fundamenuſ convelletet, & proximaſ ſeuum in æerem tolleret. ſed fraude deſectæ ſtatua antequam artiſicio ſuo noſceret, comminuta forebatur. quod ſuperſteſ Boſiſuſ, idem mortuo Demetriuſ objectabat, ut ſunt frequentes admo-

dum

dum illiſ lociſ de magicis præſtigiliſ ſuſpicioneſ ac querimoniz. Novuſ princepſ inde in regum palatium protinuſ migravit, & publicam imperii adminiſtrationem avidè capeſiit, à Ruſſorum procerum familiaritate ſenſim alienior, & ad Polonorum externorum & Ruſſiſ iuviſorum arbitriuſ cuncta diſpenſans. qua in re graviffime peccaville a multis exultatur. nam juſtaſ cauſaſ habentiſ, ſive hinc ſuſpicioniſ, ſive inde gratiæ, opportunuſ exſpectandumiſ ſuit tempuſ, ut animuſ remuudaret. & quod mente conceperat, tempſſive firmato imperio exſequereetur. ſed præſervido prurientiſ voluntatiſ deſiderio, & eorum qui circa ipſum pluſ juſto poterant ſuſuſ, effectum eſt, ut impatentia, omniſ mora nimis longa videretur, & præcipitatiſ conſiliuſ quâ ſe fortunamque in exitum miſer juveniſ præcipitaverit. Primi dieſ accipiendiſ proceribuſ inſumptiſ & rebeſibuſ puniendiſ novleſ tamliæ ampluſ LXX, quæ Boſiſium cognatione contangebant, vel a parentibuſ ejus ſteterant, extra imperium deportatæ, ut bona eorum, ſicuti jactabatur inter extenuſ atque adeo Polonoſ d viderentur, & novorum nominiuſ coloniæ in Ruſſiam deducrentur. Hinc prima odin novum principem ſemina, quæ eadem

& n

& in Hungaria fuerunt, his proximis temporibus. Quibus & tandem effectum, ut ad ea accedente contemptu, commotis proceribus Matthias regnum cum adiunctis & ex eadem successione venientibus provinciis vivo videntique fratre Cæsare creverit. inter hæc severitatis initia insignis fuit clementie exemplum, quo Demetrius erga Theodorum Suiskium Roman. fil. è Boiarico genere virum primarium ad mitigandam proscriptorum invidiam usus est, qui ipsi fatalis fuit, occulto Dei iudicio ita res temperante, ut esset, qui debita poenæ per benignitatis ostentationem exemptus, cæteros immerita poenâ affectos ulcisceretur. is novi imperii periculis & pejora in posterum metuens, prece periculo, cum cuncti in adulationem effusi ad pedes novi regis prociderent, solus fere pertinaciam servavit, contrumacia sua ejus iram provocans, ac præterea injuriis de ipso sermonibus iparsis, quasi advena & terræ filio, qui de Russici imperii templis vomitus regni hostibus, Polonos his verbis designabat) evertendis cogitaret, & antiquam nobilitatem a se invicem novis hominibus omnino exterminare in animum induxisset. ea de re cum se in procerum Senatu multis verbis, erat enim periculi

dendi efficac) purgasset, recepta in auctorem calumniæ invidia, in suam protinus comprehensum lata sententia fuit, qua ob verborum petulantiam morti addictus est. & cum v. eid. qu. n. tiles, qui dies supplicio designatus erat, duceretur, & jam in genua prostratus, post preces publice conceptas carminibus istam exsisteret, d. plomate multo princeps executionem inhibuit, & mox vitæ gratiam fecit. post tantum favoris undique affluentis concursum, for. Moscoviæ in pertinacia perseverantes imperium detestabant: quos non missis literis, & venia præteritorum facta una cum Palacino ipsorum vix tandem ad officium inflexit, & in gratiam recepit. Hucusque sancta omnia ac fortunata imperii initia, & publice vota pro Demetrii salute nuncupabantur, cum Boiarissi contra nomen esset detestabile. Statim etiam cula moneta ad memoriam principis & usum populorum, addunt, qui in gratiam ejus scribere, cum felicia omnia in posterum sibi de illius imperio pollicerentur, invidiosas in ætarno divitias repetas, immensam & plures myriadas excedentem ævi & ægenti vim, duodecim margaritarum & gemmarum modios; quæ omnia aut ab ipso superfluo brevi per profusiones

consumpta, aut ad ostentationem credita, cum ipso evanuerunt. Dicta dies inaugurationis ad kal. Septemb. fuerat, à quibus Russi annum suum, sicuti & Iudæi olim, auspicantur. Sed multis de causis ante pandum ratus, Quod non desinente solemnitate celebrari veluit: & ante eam, ut fides legitur successioni astrueretur, matrem Demetrii, quæ post filii eadem falso creditam Borisi iussu procul à regia ex quo monasterio inclusa fuerat, accessit placuit. Tandem ob id non officiosissimus comitatus & venienti obviam ipse pietate adlectata percessit, conspectaque longe ex equo desiliens, pedibus aliquanto spatio herfecit, & cum lacrymis in complexum ejus ruit, & aperto capite ac pedes circum maternum ad artem usque prosecutus est: unde illa paulo post in monasterium, in quod totius Russiæ virginæ & viduæ nobilissimæ de more recedunt, cum gynæceo suo migravit. Toto hoc tempore à curiosis observatam, tanto sive vero sive simulato cultui matrem veri Demetrii, pari affectu respondisse, quæ ex tristis solitudine in latam frequentiam retracta non poterat vel falsi Demetrii, cujus hoc beneficio id debebat, presentia non magnopere gaudere. Regnum ineunti, post per-

altas ceremonias, P. Nicolaus Ciceriacovius, & Iesuitico sodalicio, Iululenta oratione gratulatus est, pari à Senatu gratulatione exceptus. Iplis Iesuitis amplum Moscovæ hospitium hauri longe ab arte attributum, in quibus sacra more in Ecclesiæ Romana recepto libere peragerent, & jam tum ipsis annuendis animi sentum renudaret, nisi a Salsio, quem modo dixi, qui jam tum de imperio cogitans firmam dis rebus suis opportunam maiorem querebat, pro tempore prohibitus fuisset. Secura pace, ut sibi videatur, foris & domo parata, proxima fuit cura de gratia tenementis Polonis rependenda, de sordere cum ipsis sanciendo, & n. ipsius ac prole ad firmam dum amplius imperium assequenda. decreta ob eam causam non officiosissima in Poloniam legatio exequitanti, quam Athanasius Reclavensis Joannis filius regni inauguratus erat, qui xviii kalend. Decembris Cracoviam venit, & à Salsio undem Regem introductus commenda mandata exosuit, prius pro a Polono tum, quo iam adversus Iesuitas atq. adeo Russorum suos suspecta cæcæ a opibus animæ decreverat per evolventia captanda ampro, Non dabitare quoniam Rex & Iesuitas regni senatus magnam cepit exco-

voluptatem, quod ipse & omnes populi nomine ceteris in paternum & antiquam regnam relictus sit ea in re & immam Dei benignitatem, & regis ceterorumque regni procerum, quibus secundo dum Deum hanc gratiam debeat beneficium agnoscere, nec ejus unquam fore immemorem. Ceterum animo versanti quomodo Christiani nominis ac religionis sineis amplificare possit, molestissime accidere, quæ per tot annos damna ab infestissimo Turcorum tyranno regno ac dirionibus Christianis impune illata & inflicta audiat dolere insuper sibi, Hungariz regnum olim floritissimum tot vulnera ab eodem accepisse, & quotidie accipere, quod non probro in visibili Imperatoris Rodolphi catenis, us cura & potentia sciat injurias à teterissimo vassatore illatas pari fortitudine vindicatas esse, nec mediocriter angere & tacita cogitatione cruciari, quoniam loca illa sanctissima Christi vestigia impressa, ejusdemque viæ, miraculis ac pretioso sanguine consecrata, a cruentis & nefande superstitionis sceleribus infusa, citra reverentiam & cultum irrevergiöse conspuuntur ad ea recuperanda cum potentissimo Poloniz Rege ac ceteris Christianis principibus conjungere vultis, & nec sumptu nec pro-

prio sanguine parere decrevisse. interim æternum fœdus cum ipso sancire statim: eoque sine rogare, ut sibi cum bona ipsius gratia & Polonorum gente uxorem ducere liceat Georgii Miecislai Palatini Sendomiciensis filiam Annam Mariam. id beneficiis à patre exceptis se debere, qui & exulantem in Polonia honorifice excepit, & pecunia ac militum regnum redeuntem non citra vitæ periculum comitatus sit. Rex benigne accepto legato in hæc verba respondit: Grati ac benevoli animi testem legationem non posse non summa benevolentia excipere, vicissimque pro tam honorifica salutatione mutuam salutationem impertiri, eique & novo imperio omnia fausta comprecari. magnoque cum gaudio intelligere, tam brevi tempore regnum quod legitimæ successioni debebatur, recuperatum. iustissimi doloris sensum non posse non summo opere laudare, quem de Turcorum successibus capiat, & de fœdere contra Turcos libenter assensiri, ea tamen in re nihil nisi de communi procerum ac totius Senatus cōsentia posse decernere. Quod vero Sendomiciensis Palatini huius in uxorem petat, non solum se volente, sed optante id, illi facere liberum esse; ex coque matrimonio, ut Dei gloria

amplificetur, & æternum inter potentissimas gentes sordus sancitur, ad vana majestate vicissim petere ac perare. Secundum hæc octavo post die huiusmodi nuptiæ contraxit præstante in verba Bernardo Maczieviciensi episcopo Cracoviensi Cardinali, episcopo opus nuptia & parens ejusdem Legato Moscovico à Rege excepti sunt. mentem addere ceterorum Principum & Regis Periarum, qui tunc in ea aula erant, oratores. pro bellariis dona à Demetrio nuptiæ & parenti ejus in illa sunt data, quæ et aureorum elo excellens memorant qui hæc scripsere.

Mosicam sponfam, cum Mosco legato, parente, & patruo sponit, & toto gynæceo lente incidentem multi comitati fuerant, studio longinquas provincias lustrandi & nuptialium orgoram occasione tanti imperii magnitudinem & opes in publicam lætificantem visendi. multi & lucra causa è Germania & Italia mercatores huic profecti erant: quorum sperata gaudia trifidis exitus frustratus est: nam plerique in illo ludæo vitam amiserunt, pauci sine ingenti damno mortis periculum evasere. Longinquitas itineris ex eo æstimari potest, quod cum exevante lanuano proximo in viam se dedissent, tantum sexus Læendas

lendas Majas Moscuam appulerunt, ubi aliquot dies antequam in conspectum mutuum venirent, consumpti sunt. septimo post die Petrus Basmanius qui in aula gratia pollebat, cum comitatu aulico, & ingenti nobilium Bojarenigenis numero, sponam in aream adduxit. in vestibulo, tubicinam, cornicinum, idque genus musicorum instrumentorum vario concentu salutarum, & à sponso perbenevole accepta, vultum illustre matronas & virgines obviam profectas humanissime salutarum, & ex gentis instituto in ea hauri diu morata, ad monasterium, in quo socrus principis parens debebat, divertit, ubi usque ad nuptiarum sollempnia se contineret. Quarto demum post die, jam cunctis ad magnificentiam comparatis rursus inde in conclave regaler instructum deducitur, & postmodum post preces vesperinas sollempnia celebrata sunt, verba faciente Rustorum Patriarcha. Regina itidem coronam sumpsit sollempni ceremonia; in qua sceptrum, pomum, & ensis Imperatori marito (Ios enim titulus Rustorum princeps sibi sumit) prælata. corona in peratris capiti imponenda, purpurati holotenco rubricoloris itidem prælata; templi parietes aulæ ejusdem coloris auro filo tui-

beatis regis magnificencia velati erant. inde vir & uxor uterque coronam capite impositam gerentes eadem pompa inter grandem musicorum & bellicorum instrumentorum strepitum in arcem reducti sunt: ubi nox, ut in ceteris, hilariter transacta, non tamen vacuo à gravibus curis Demetrii animo. multa illius conjuratione ante vi menses adulta & jam urgente terrebant, adversus eam externas opes & præsidia novus princeps parabat. & jam ab initio Germanos satellites ex Polonia adduxerat: quod cum Russos ægre ferre intelligeret, tanquam qui plus peregrinis nominibus, quam indigenis regnum suorum subditis fideret, eaque res etiam exemplo careret, (nam neminem decessorum externo satelliti usum,) non satellites tantam, verum etiam cunctos aliarum nationum milites, quos & ea se habebat, præcipitato condico dimisit, Russis rem gratam futurum se ratus, illi vero sine stipendio plerique dimissi indignam meritis suis gratiam referre querentes, ad confinia cum Polonis udem dimissi se contulerunt, & inaudita favita diu gratati sunt; quod Russos jam alienatos non parum exacerbavit: nec deerant procerum juvenumque, qui vel Demetrii natali spectos

spectos habebant, vel consilia & mores non probabant, pronumque in externos & Polonos favorem indignabantur, insigationes. inde in dies alia atque alia conationes, quæ primo per suspicionum crebras quaestiones, flagellationes, exilia, proscriptiones, supplicia, cæcis imperatis irritatae magis quam repressæ sunt, & ad extremum in apertam defensionem desierunt. id cum periculo proximo præfentiret Demetrius, dimissi milibus fera subeunte poenitentia, novum satellitum e Livonis & Germanis scripsit, quibus & e Gallis, Anglis, Scottis-centenos addidit. Gallorum id armorum genus, quod pertusanas appellant, terentium centurio erat iacobus Margarethus Sequanus, quem nos postea vidimus. Vestitus iis ex holoserico auro intertexto. Inter Anglos Matthias Chotemicus inter Scottos Albertus Lanta centurionis officioungebatur. iis arma bipennes, & vestitus ex holoserico festis diebus, profectus ex rubro panno optimo. Tum stipendia solito maiora & pro dignitate procedebant, fera & infirma adversus pestem imminentem subsidia, Paullo ante diverso itinere Polonicus legatus venit Alexander Gossenskius Corvinus, cum donis multiprecii: qui literas à Rege suo ad De-

meritum habebat; quæ, quia Imperatoris & Monarchæ titulus accepius non erat, nec accepit nec resignare sinit. his excusandis acia nec Russis terenda verba à legato addita; Iret, & Turcorum tyranno hos oculos eriperet. quæ tamen caute Demetrius dissimulavit, opes Polonorum jam salutaris expertus, & in positorum necessarius judicavit. Dies sequentes inutiliter inter lachos & desidia consumpti. qui muneribus mercatorum pro more gentis accipiendis impensus est, in Saturni diem incidit festo tunc inter Russos maxime solemnem, & quem illi superstitiose Pascuali præferunt. Inde ad odium jam manifestam nova offensus, cum viderent imperatorem suum & imperatricem coronatos in ænaculo pompa regali sedentibus acceptis donis nuptialibus sumptuosum epulum tam suis quam exteris præbere. Aderat Polonus legatus, qui denunciari ante jussit, nisi locus in mensa principis, sicuti Moscico Cracoviz factum fuerat, sibi daretur, ad convivium omnino se non venturum, quod enixe à Russis primo negatum, ac tandem à Demetrio concessam. mulea in eo petulanter & læventiose acta, ac sese inter rixas, Polonis quasi victoribus in Russos subjugatos intemperanter ac sa-

perbe

perbe se gerentibus. Postidie in patinis deauratis tercula ostia, in his qui manerant attulerant, circummissa sed ne qua munus munera compensatum putaret, mox patinæ repetitæ. inter tubarum clangores & tympanorum aheneorum fragores aliorumque exacti machinæ etiam bellicæ dispositæ, & ad castellum ligneum militem ipse ludicrum certamen commissum. tamque conjurationis indicia undique afferbantur, ante novæ sponsæ adventum mitæ, sed dante à Russis, qui Polonorum spoliis inhæbant, qui & tantam de ea fiduciam ceperant, ut ne mora languisceret minime vererentur. Demetrius initio præfidens, cum demum metuere cœpit, & Polonos, ut sibi caverent, monuit, ipse satellites novos omnes in aulam accersivit, jamque dies Veneris inerat, & cum hinc ad defensionem Poloni, hunc Russi contra eos se pararent, (nam inter eos solum, non etiam contra principem, certamen futurum putabatur,) sub vesperam à proceribus populo denuntiatur, ut postidie in armis prælio esset: imperatrice interim secuta, quæ ingenti magnificentia epulam Domini die celebrandum apparabat. verum non ulterius cunctandum rati conjurati, Saturni die, qui in xvi. calend. lunæ as-

inci-

incidebat, summo mane conveniunt, aggregante se ad eos non solum nobilitatis globo, sed plebsa multitudine: moxque inter eos promiscuus totius clamor ad Polonorum & Demetrii credendum se cohortantem. alii prædæ avidi eos festini ad Polonorum noscitur properant, eaque obvalant, expugnant, diripiunt, caedibus cuncta permiscunt. alii ad arcem tendunt. rati in ea latitantes, quasi mora in Demetrio securitatem, in comparatis alacritatem augetet, nec quisquam præfectorum visus. Margareta ex morbo decumbebat, sicuti mihi. postea narravit, qui fuit illi salutaris. tanta celeritate ac furore res acta, ut plerique Russi Polonorum more vestiti, antequam agnoscerentur, sint interfecti. in arce cum pauci satellites arma cornpulerant, moxque potuissent, Petrus Bassianus ad tumultum seminudas venientibus occurrit, & à domestico quodam suo consolatus est. Sunkus, qui agmen dacebat, altera cruentam, altera gladio utitur. cum manu gelans tabidam majus tunc anabulum in raudenda signam pulsati imperat ut Demetrius extirparetur, & extra conclave procurreret: tanta per urbem adque lehem accendendam sparsa, Polonus in arce esse, & Russios ad interuicium delere constituisse.

stetit. Demetrius strepitu excitatus, cum non jam incendium, sed majus periculum intare cerneret acinacem Turcicam corripit, & per fenestram subito se demittit, præcipiti lapsu semore laxato, ex quo vix resurgens & claudicans statim a circumstanti turba capitur, & in majorem aulam, in qua oratores externorum principum adunat, suis huiusmodi ducitur. ibi enim quidam è Borisicis prodicionem, imposturam, vitam sceleratam ei iniuriose exprobraret, ille, ut erat ad iram promptus, acinacem, quem gestabat, subito strinxit, tantoque impetu bravit, ut hominem humi uno ictu straverit. inde ad proceres conversus humiliter rogavit, ut sibi populum alloqui liceret, & quicquid erat palam consiteri, quod illi negatum. Alii aliter narrant, & cum se premitt' deret, à Saiskio contendisse, ut de impostura sibi objecta per Ioannem Basilidæ quæritur. ubi erat, & xorem veritas exquireretur. nam si quidem illa se Demetrium non esse diceret, non reculare quin protinus morte afficeretur. Suis huiusmodi autem feminam è proximo monasterio accersisse iussisse. quæ coram proceribus religiose sacramento adacta, Demetrium Ioannis Basilidæ ex se genitum suum ante plures annos insigni Borisi perfidia ini-

MANI.

maniter occisum esse affirmavit se vero ad tantum populi favorem ac concursum, ut non d. hinculasse, neque ægre videlicet & in illis eum, quem terrore eversionis dejecto Demetrii veri ultorem à Deo suscitatum putabat. quibus intellectis, cunctos in impostorem è vestigio rursus, eumque multis vulneribus confecisse. Hæc ira in Petri Paterfoni Vpialensis, qui in Russia tunc erat, relatione perscripta iunt: cum alii, qui de Demetrio adhuc dubitant, in conjuratorum invidiam torqueant, quod paucorum dierum princeps, cum iustissime id peteret, publice non auditis sit, & quicquid tandem confessus est ab ipsis caute sit suppressum, & scelerem quendam Germanum qui aderat cum nerus interrogaretur, ne quid periculum emanaret, unâ interfectum fuisse. ipsi autem crudeliter sancinato, summi per pulcherrima transmissi, & corpus proiecitur per æcenum ad forum trahitur: ubi mirabili utique spectaculo, ut erat ito & sanguine fœdatur, per quadraginta mensa extensorum jacuit, & inter ceteri Rastmanii, qui fidem semel datam constanter usque ad exitum servavit, & aliter ad majus ludibrium venit, & nonnulli principes latra occurrunt & prodigia deformitatis imposita, inter quæ

naeci cimelia, ut ajebant, reperta; & fistula uricularis, qua Poloni rusticiuntur, non inerta, cum denario pro musici cantus auctoramento, sive, ut alii interpretabantur, quem pro portorio transitarus ad inferos solveret. Hæc cradelis late va in mortuam exercita, quem vivum, proceres nuper tanta veneratione coluerant. Sedit in mentem, quod divertorium delectis firmatum haberet, infestis ad ribus claudere contenti, ad aliorum Polonorum domos dispendias discutunt, multi se graviter detenderunt, nec inulta morte ad extremum numero victi ceciderunt. unus Vitenel rus cum Russorum impetus cum multa exde aliquones repulisset, ubi machinas adduci vidit, vexillam ab omni in deditionis signum extulit, pecunia per suos, qua patebat aditus, (sic enim iuliterat,) ipsaria; cui legendæ intento vulgo, ipse cum suis gladio sibi viam aperuit, magna strage edita, & mox à Poparicie ex arce supervenientibus in fidem est receptus. Misera sponsa non solum in xlii. mabigaza, sed mundo domestico spoliata, tuncum de patre & patruo sollicita, helle secum actum iri putabat, si omni re exuta, ceterum vita salva in patriam, unde cum tanta pompa nuper venerat, reduceretur. interea

preca-

precarium ſpiruum ducens exigua ſpe, dum vulgi furor deſerviret, ſine veſte qua ſe tegetet, ſine lecto cui incubaret, vili induſio velata expectabat. Nec viſitaretur tantum viri & qui Demetriam ſecuti fuerant, ſed mercatores multi male habebat. Ambroſius Cellarius præter xxx aureorum cloſiſturam, in illo conſpecta vitam amiſit. Iacobus VVinus proprio enſe capite truncatus. Nathan vita ſalva et florenorum cloſi, Nic. Limburgenſis et jaſturam fecere. Nemeſcius inſiſtor Polonus pridie quam exedes facta Demetrio gemmas aliasque merces pretioſas dederat. Duo Auguſtiani ultra decentes militiam aureorum, quos Demetrio crediderant, debito deſraudati. Marcellus et florenorum cloſi amiſit. Alii in illo tumultu cloſi Poloni interceperunt, plures a Bojaricis ſervati, ceteri Ruſſi deſiderati. Rabes tandem cum ſolis occatu occidit, & nocte illa totis plateis altum ſilentium fuit. vix a plene ſarſita impetratum ut acutius corpora poſtquam in ceno per triduum volutata ſunt, in cimiterio Germanorum terramandarentur. Sedato tam cruento tumultu à Bojaricis in conſilium venit, & prima ac optimis ſerſa de principe eligendo conſuluit. ſunt ne vago imperio materia novis motibus ſubinde exorituris

turſi præberetur. illi Suickius, qui multorum favorem in ſe inclinare cerneret, quo ſibi magis eos conciliaret, & prætorum aſſidant. à ſe amoretur, hac oratione uſus occit. Duximus tunc anni odio, Proceres & cognati, & amici charissimi, multa à me aduſa agnoscere, quorum pæget potestatem, ſed præcipuus erga principalem ſanctam eſtatem, & patriæ charitas culpam exentare debet, & jam in ea emendanda vobiscum non parum elaboraſſe video. Deus maximè hanc inter Chriſtianos imperio principem antiqua orge ne & longa ſerſe tutos dederat, quos Ioannes Baſilides ordne ſuccedentibus excepit, qui quantumvis à multis injurioſe proſciſſus, tot regalibus ſaſtigii, adiunctis ad imperium paternam regnis ampuſſimus, monumenta poſt ſe reliquit, ut, quiſquis imperii ampuſſicatione gaudet, non poſit non magis opere ejus animi magnitudo hinc laudare. ab eo olim miſus pacem cum Seophano Polonorum Rege feci, ab eoque tempore ita in republ. & pace & bello verſatus ſum, ut nemo auſum tantam, eam taten merito deſiderare poſit. vix exempto Ioanne res labare coepit, Theodori inſeruitate, à quoſi & accceſſit fatalis orbitas, ut non tam virtute principis, ſicut antea, ſed a ceno arbitrio

& populorum opes & divitias de xario securus proprias exillimet. cum talem dico, torrens me hic gere putatis eum, qui non sit, & vix esse possit. ac boni & laudati civis votum est, cum optare principem, qui optimus sit, aut si non sit, qui talis esse subditus eximetur. Quibus dictis multi in sustinenda proceres protinus eum in principem delegerunt. ille autem primo modeste se exornavit, & post gratia actas principatum concord his votis non otiose delatum cupide amplexatus est. id actum xxi kalend. Iun. ante omnia scripto publicato, ut iure cæsum Demetrium omnibus appareret. noctuo erumini datam, quod ex vi homuncione monasticam in cenobio, quod in arce est, professio se pro Ioannis Basilidis filio gessisset, nam ei verum non en Græcæ, sive Gregorio Strepio fuisse; itaque nunquam cenobium illud intrare voluisse, ne à nonnacho agnosceretur adolescentem autem bonis literarum operam dedit, & historiarum lectio ne se exercuisse. naves item per tam utile, eoque in genere ministerii Patriarchæ aliquandam intervixit, magis nolum ad dictum fuisse, eoque malens non ultas victorias obtinuisse, & ad imperium pervenisse, magna nominis Russici infamia.

nia. Objecta eodem meritis, quod nec gentem suam cupra aliorum de electos, & Iohannis in Ecclesia Russica ceremoniarum observet. Insuper datam ab eo fidem antea Romano ad extensam majorem religionem, prolatæque Pontificis litteræ, sive vera sive falsa ut quod promiserat cito præstaret, & Iulius templis, collegiis atque necessariis abinde subministraret, adhortans. Prolatæ item & recitatæ litteræ, quibus Smoloscensem Palatino Sendomiriensi loco, filia uxori Novogradientem principatum suum vero loceri & affinitibus Dabincensium præstaturam attribuebat. Obiectum & quod de magnatibus & nobilibus interficiendis, & Polonicis familiis in eorum locum substituendis cogitaret; in id specie certaminis ludieri tormenta muraia producta quibus urbem oppugnaret, & in mirram servitutem redgeret. & libertate Bojaricorum oppressa afflictam in totam imperium potestatem usurparet. querela reus cumulatæ procerum & aliorum, quod natus a ipsam pateret aditus, multum non auctus a conclavis foribus per curia rior inपुरio epeleerentur, cum Poloni intus adirent. si qui audirentur, ius perterritus minime reddebatur. Impenæ & nimis luxur mortuo

resolūm, & publico iudicio igni consumptum est, cineribus in aërem sparsis. Verūne an salus hic Demetrius fuerit, fama in ambiguo reliquit, quæ ut eum nuper, dū postquam interfectus putabatur, blandiente primis auspiciis fortuna suscitaverat, ita rursus postquam ab omnibus visus mortuus & creditus est, denuo per novum ludibrium suscitavit, sparsis cineribus rursus pro Demetrio in arce occisum esse: ipsum autem se cauta celeritate cum paucis in tutum subdixisse, rumori ex eo fides accessit, quod in nippone xitis loca equis generosis vacua in isto tumultu reperta sunt, quæ illi, sicuti jactabatur, fugiens secum abluxerat, itaque qui res turbatas in Russia volebant, adjunctis sibi Cosacis genere hominum impacato & ad prædas & violentiam militarem nato, cum suis viam regno inauguratum minus patienter ferrent, hoc colore arma sumpserunt, & Demetrio, nusquam postea viso, pro dūce ubi, benam cum suis, & obliuiscite gerentes diu post Russorum credulitati insisterent, fidemque primo Demetrio habitam hac nova impostura non medioeriter infregerant. Post scriptum hoc ad leniendam facti invidiam publicatum prima cura fuit, ut legati omni

Polo-

Poloniam decerneretur. Serius legati à Sigismundo admissi, cum moribus domesticis in regno laboraretur, incuntes Ianuario De Sendomiriensi, qui interrim arctiore cum filia custodia tenebatur, præcipue querebatur novus princeps, illum clandestinis artibus, largitionibus ac promissis, multorum in Russia animos sibi conciliasse, eorumque ope & auxilio maledictum illum monarchum necromanticum & spoticum (sic Demetrium vocabat) in Russiam cum filia tradaxisse, quænetarie occupato regno peregrinam religionem cultumque Dei his regionibus ignotum introducere, templa præcipua occupare, & tantas turbas dare ausus esset, ut ceteris amplius summæ dignitatis procures in us penerint. Ceterum cum apud ipsum inventæ sint literæ quæ fidem faciant, hæc omnia consiliis & ope Polonorum facta esse, itaque rogare suam Majestatem & illorum procures, diserte respondeat, an ipse eorum retum particeps fuerit, & consensu suo probaverit. nam si jactu suo facta sunt, suam Majestatem satis intelligere, pacem à decessoribus tam religiose iuram eo facto violatam esse, & belli inter eos solam viam restare. præterea petere, ut pecunia & alia ab impostore illo in Poloniam

K § tradantur

git. Interim Poloniæ rex cum maximis copiis in Russiam descendit, & Smolenskam obsedit, & mox iter Polonorum exercitus una cum novo hoc Demetrio Motuam Susciur denique, ad extrema redactus, quum monasterium esset ingressus, a faciente viro extractus, & Polonis una cum arce fuit traditus. Poloniæ quoque Rex post diuturnam obsidionem Smolenska posuit, anno 1610, mense Iulio, & cum captivo suo in Poloniam revertitur. Longum esset, neque huius operæ, referre omnia quæ crudeliter utrimque in Russia gesta fuerunt; Historiographis illa relinquimus.

Postquam Suscius in hunc modum principatus excidisset: mera anarchia in Russia aliquandiu fuit. Nam australes Russiæ provincie ad Vladislavum Poloniæ Principem se applicuerunt, septentrionales alium se perhibebant, reliqua Demetrii cum novo marito res novas in Astracanensi provincia moliente. Legatio ad Poloniæ Regem decrera, & pacta quæ inter supremum exercitus Poloni præfectum & quosdam Russiæ magnates intercesserant ex parte confirmata, a quibus tamen Russi, animorum inconstanter, & peregrini dominatus metu, quantocius resisterunt; mul-

multum indignantem Polono, qui & Cancellarium Russiæ Albertum Iuano-viz Mordavsky detinuit.

Dum omnia in Russia perturbatissima sunt, quædam lux affulsit ex insuperato oris hominis, & quidem ignobilis, audaci pariter & forti facinore. Is tot (qui nunciorum) lanas quidam, vir robore præstans, quædam Deivnam in partibus septentrionalibus, in Lituam ignaviam & quæstorum rapinas invecit apud vulgus, auctor ipse fuit ut fortem aliquem virum in Ducem sui legerent, & fidos quæstores constituerent, atque ita forti animo Polonos e finibus suis eliminarent. Assensit vulgus, & ipsius consilio utrum, novum quandam inopem, sed nihil valet genarum, & rebus bene gestis clarum, atque e vulneribus quondam acceptis jam debilem, (Potarsky illum non est,) sub in Ducem elegerunt, & lanis hunc prærio quod promte ab ipsis congestam, præciserunt. Vterque autem tam silester & fortiter sui partibus tractus est, ut magnos exercitus quantosvis collectus, & Moscoviam illatus, Polonos ab obsidione arcis discedere coegerit. Dehinc Knesio Denitrio Malinovsky Tartaro, qui alia parte cum exercitu Colacco-

Magnus Moscorum Dux.

Magnus Dux Moscorum est dominus amplissima regionis, inter cujus fines comprehenduntur multæ ditiones Septentriones versus pertinet et ejus ducto ad Oceanum septentrionalem, protenditurque à sinu Grædico ad Oby fluvium: à meridie continuatur ejus imperium, secundum cursum fluvii Volgæ, ad mare Caspium usque ad occasum attingit fines Livoniarum, habetque fere pro termino Borysthenem, sicut ab ortu Volgæ. Dicunt aliqui, totum hoc Imperium in longitudinem protendi ad tria miliaria milia, in latitudinem ad mille quingenta, quo spacio continentur 11 Ducatus, 16 Provincie, & duo regna. Mosci quondam Tartaris subditi erant: nam Boidorum Princeps anno 140 subjugavit totam Moscoviam; sed Johannes I Magnus Dux confusus à Iordis Tartarorum, qui se mutuo vexabant, negavit eis tributum. Progressu temporis, cum à Tartaris Precopensibus superatus esset Ammetes, ultimus successior Boidi, qui mortuus est Vilno, advenit Magnus Dux sibi ditioni Permiam, Veatiam & Iugram, quæ Ammeti subditi erant.

Crey

Crescentibus itaque semper et agnorum Ducum viribus, cepit Basilius Cæsar & Johannes II Cetracian provincias quæ nomina regnorum habent. Ut dicatur quod verum est: Magni Duces valde dilatarunt suam imperium ceperunt magnam Ducatum Severiensem & Smolensensem, Bielschiensem, Prescoviensem, Novoguardiensem, Iaroslaviensem, Roscoviensem, partim à Polonis, partim ab aliis principibus occupant magnam Livoniæ partem, feceruntque se terribiles vicinis. Principes & primariæ civitates harum provinciarum sunt Mosqua & Ivovoguardia sedis Archiepiscoporum: Gortila, Resania, Columna, Sudela, Casanum, Velogda, Taerna, Smolensco, quæ Episcopatus sunt: deinde Plefcovia, Porcovia, Staricia, Slaboda, Iaroslavia, Volodomeria, unde Imperii sedes translata est per Johannem II in civitatem Mosquam, Mosconum Nicolai, Sugana, Vstied, Cargapolla. Princeps habitat in civitate Mosqua, quæ nomen sumit à Mosco flumine, quod 90 miliaria alnus oritur. Fuit civitas Mosqua quoniam tam major, quam nunc est, habebatque in circuitu novem miliaria, sed postquam anno 1570 direpta, flammisque tradita

L

Lut

plantam infrugiteram emendandam, & ut fertilis sit faciendam, ita & expeditiones principu tales esse debent, ut commodas & beneficia referant, aliàs sunt inuides labores, qui pios destruant quam edificent, & plus perturbatio- nis quam securitatis reddunt. Epistoto- di sunt ordinare bella, qui moventur ad ac purandam regiones longe distitas, quæque nihil conueniunt notis habent. Cum enim tam procul ab- sunt, reperiunt maiora præsidia, quam nostræ facultates, ut eas conseruemus, ferunt. Omnis itaque deliberatio expedit omnium tribus capitulis innotu- debet prima est caute equitas: altera facilitas vincendi: tertia fructus victo- riæ. Bella autem quæ suscipiuntur sine spe alicujus fructus, sunt meræ ameni- tæ. Magni Duces sæpe terminos sui imperii dilatarunt, sed potentiam non auxerunt. Nemo expedirene longi- quiores, majorumque expensarum se- cit, quam Magnas Dux iohannes. Ce- pit enim regna Cazan ad Volgam & Astrachan ad mare Caspium. Sed ga- vix bonam partem Livoniæ, in quibus expeditionibus perit magnus homi- nam numerus, in ænebras, in præ- liis, adfultibus, ferro, morbo, fame, aliisque incommodis. Postquam ea co-
quæ-

quisivit, fuit opus ibi habere magna præsidia, deducendo eo totas colonias. Cum itaque homines essent longe à domibus, implicati aut in acquirendo aleno, aut in conservanda parte, man- serunt domi uxores, quasi videret abique prole. Cum itaque homines in extre- mis regni finibus consumiebantur, re- mansit regni medietatem tanquam cor exangue, privatumque alimento, cumque ab Stephano Rege Poloniæ impeteretur, desuere ipsi domi vires ad resistendum, amisit itaque Poloniæ, aliæque magni momenti loca, quæ ei erepta fuere, ac necesse habuit tradere Polonis totam Livoniam. Ut ad no- strum institutum revertamur: Mosco- via magna ex parte est occupata sylvis immensis, & iacubus. Sylva tantæ ami- Herciniæ, quæ se per totum Septentrio- nem diffundit, sed plus forsitan in hac provincia, quam in alia. Hic arbores immensæ magnitudinis videntur sunt, quæ propter earum spissitudinem Solis radius in penetrabiles: ex his arboribus incredibilis resinæ & picis quantitas ef- fluit. Hic producitur copia mellis & ceræ inexhausta. Apes enim abique cura humana, faciunt alvearia in corticibus & cavitatibus arborum. Hic est copia omnis pecoris & ferarum, ut sunt var-

tores ad eum, appropinquantes per
 hos sic dices mercatura. Ex his aliis
 excluditur fere omnis materia tam
 communis, quam inordinabilis fabri-
 cationis apta. Nec enim videri debent
 extraneis soli et communis et qua-
 dante, in quibus vacuum gaba &
 terra faciant quodque etiam tribu-
 bus torres, tamen autem et in & excludi-
 tur, ut vixine conueniant. Etiam,
 quod vixine magni, fuerit. Cui
 fuit corruptum, si non tam ex-
 tocedat, ualens qui sit totius
 bene. Dicitur autem, quod es num-
 mationes et colores sint, num ex lapide, aut
 ex caele, aut ex terra. Procul tamen
 tenet adiacentia et ex his, quod de-
 tectant de in nobis expulsi, me iusque
 sustinet, quod autem, & quamvis de le-
 dei ruanur teneantur, quoque breui
 tempore, i. e. quod minatur, si caele
 & occasio nec, huiusque quod
 ex terra contrahunt, quod ex lapide.
 Sed his non obstantibus debent preter-
 ita de bene per mores ex lapide. La-
 pides. Cui enim quatuor modi sunt,
 quod si punctionem sint, tormenta ca-
 neu, ignis, ex hoc, quod igne & lar-
 culo sit, maris ex lapide, forte minus
 resistit quam terra, cedendo tor-
 mentis beneis premitur. Sed aduersus
 eum.

civiles, igne & caelestem ange-
 excludit, ut ex lapide. Ita, tamen
 dant natio, quod in in nobis, et
 ligo & terra, quod vixine, et
 guntur aggeres, in nobis. De his ni-
 hilep et, et. Moscovia enim est
 mater huiusmodi, & lacum. Lacus,
 Bonaventura, Verre, Deinde, Onge,
 Moscovia, & lacus, et in nobis, sa-
 na se lacus, in nobis, quod in nobis. No-
 vogardia, Volo, no, in nobis, au-
 ram. A partu, bona, et a reddit ac-
 re, magis frugum, etiam generat om-
 azina, in & preparat, et p antiam
 requiritur, et si, et ore, aliter us
 esse, et in nobis. Tercio, quod si
 legetes, et quando non perire, et ad
 maturitatem, terra tere, et aqua ab-
 sorptus, ut in nobis, et & eno-
 la, indeque & succus, & pavinum, mo-
 derata, sunt, et in nobis, et in nobis.
 durat novem menses, et in nobis, aut
 minus, & tamen in nobis, et in nobis.
 hordes & patenorum, & ex conte, jam
 carum, tam, et in nobis, et in nobis.
 satum. Moscovia prod, et in nobis,
 nucis, et in nobis. Alia, in nobis, et in nobis.
 habent nobis, et in nobis, quod ex p, in nobis.
 facit, et in nobis, et in nobis, et in nobis.
 quod in nobis, et in nobis, et in nobis.
 bene. In nobis, et in nobis, et in nobis.

sicut fit in Norvegia, cuiusque in locis septentrionalibus, & alijs, que ex pro bona annona & de mercationum, quam in domibus privatorum. Regio non est multum mercatarum deducta, quia indig. ne sua, te nat. ra non sunt admodum industrii. Nec possunt ibi esse multa mercimonia, ubi non florent artes & artificia: tum quod Mosc. sis non licet d. ctione sui Principis excedere. Ob has causas non habent ullum usum maris. Computant tantu ea quæ regio fert, nempe pelles, resinam, cam panno, alijsq. quæ Arreni perferunt in Astrachan ad mare Caspium, & Angli ad sanum Nicola, ad sinu Gradu cum.

Reptmen.

Magnus Dux Moscorum regis suos populos magis despotice, quam ullus alius Princeps, quem novimus. disponit enim ab olure de personis subditorum, & ipsorum rebus. ideo dicebat Mahumetes Vetus, quod Moscus & Turca, soli inter Principes essent domini suorum dominorum, eaque de causa putabat expeditionem Siergiani Regis Polonorum plenam diffinitatibus fore. Ut in sua potentia & auctoritate se Magnus Dux contineat, cum r. artificio & industria incredibili. Primo non licet cuiquam suorum vassallorum exire regni

regni fines, sub pena mortis. Hac de causa nemo suorum subditorum navigat, nec cum legato externi Principis loqui potest, nec uni opera externi medici, in suis morbis, nisi cum venia. Vitæ apparatus in ultim. bul. no vestitu, addens ornatum Pontificum cum maiestate Regis. fert capite mitram, margaritis & gemmis prec. osissimis nitentem: si eam capite non gerit, habet eam coram se in suo throno, mutatque eam ad ostendendam amplitudinem multis vicibus: in sinistra manu tenet pastorale d. ctissimum, indutus veste, aut tun. ca longa, illi non ab. simili quam Papa gerit ingrediens sacrarium. digitos annulis aureis refertos habet: imago Christi ad dexteram, & sanctissimæ matris virginis super cathedram, in qua sedet, est. Regia & protegia camera est plena viris, velibus auro depictis usque ad talos indutis. In ceremoniis ad religionem spectantibus vitur exquisita sagacitate solertique. Cum assidet menti, quoties muratur patina, aut vult bibere, multa signa crucis edit. In je unus exiit singulari venerationem, & in temp. lo præ devotione fronte terrâ percutit, sicut & alii. Ne alius plus ipso scire possit, nulla ibi scholæ, præterquam in quibus docetur legere & scribere. Nihil legunt præter

partem percipit sunt Altrachan ad mare Caspium, quo deferuntur merces Persiæ & Armenię, & fenum Nicla ad finem Gradum, quo appellant naves Anglorum & Hollandorum operantur ære aequæ mercedis quæ inde Vologdam ducuntur. Vbi sui legati domum sunt reversi, aufert eis lauria, quæ à Principibus accepta erat, dando aliquid in illorum vicem, & aliquando nihil. Ut finem faciam, sibi mentis capique quoddam in sua ditione aut boni aut preciosi est. Putatur ipsi aliquem thesaurum habere, in arcibus Molquæ, laroslaviz, & lacus Albi. quod verum sit, est. Magnus enim Dux Iohannes sylviam & callibus, reliquis, crucibus, & argento totam fere Livoniam, nec concedit aurum & argentum sua ditione effari, nisi in redemptionem bello captivorum aliorumque, qui in captivitatem abducti sunt. Verum quidem est, quod amissione Livonie quam ante millesimo quingentesimo octogesimo secundo cessit Stephano Regi Poloniæ privatus fuit ea regni parte, quæ erat distima, propter commercium maris Baltici, & meliori ditione quam habebat, in qua erant 34 arces.

Vires.

Munimentum regionis consistit & in pluralitate paludum summorumque,

quæ, & in densitate nemorum. In usu habent Mosci, loca hostibus proxima deponendi, ut dicitur sylvas ibi crescant: quod & sit ob terræ humiditatem, sunt. quæ ex civitatibus non secus ac sepes ac valla pro munitione. Multam laboris id Polonis attulit. Ut enim sibi tinea ad oppida hostium pararent, necesse eis fuit exscindere sylvas & magni temporis pasturam facere. Habet Magnus Dux munitiones, quæ partim ex lapidibus, partim ex lateribus, Italico more, constructæ sunt, sed absque lateribus & arte ædificatoria. tales sunt arces Mosquæ, Novoguardiæ Plefcoviz, Porcoviz, Stricæ, Slobodæ, Alexandri, partim ex glena v. m. inibus contexta, & probe calcata, quales est Smolenzco. Sed ordinariè exstruuntur muri locorum fortium ex magnis trabibus, inter quas consilant terram, vel inquendo ad defensionem foramina pro pyroboliariis. Talis ædificatio commoda est defensioni, contra tormenta bellica, sed non resistit igni. Subditi Magni Ducis inserviunt suo Principi in bello, sicut ante de suo regimine agimus, sed eorum timore poenam (si se non strenue gesserint) quam promptitudinem alacritatemque monstrant: Capitaneis ad nutum sunt, patientur omnem incommoditatem,

unum cogi ac tam verendum, ne in tanto itinere ab una parte regni in regnum directo contrariam, & hominum & iumentorum vires labascere. Quamvis etiam possibile esset, tantum numerum (sicut dictum est) equorum colligere, ad tamen statum non expediret. Necessarium enim esset denudare confinia praesidiis, provincias nervis, civitates magis stratibus, campos agricolis. Inde clare apparet, Principem, cuius status centum & quinquaginta milia equitum cogere posset, abunde praestare, si tertiam eorum partem in exercitum regalem educat de bellis, non excursionibus loquor. Scribunt aliqui, qui in firmando magis moderati sunt. Moscovi cogere posse centum & quinquaginta equorum milia, si necessitas se defendend. id requireret & quod Iohannes III eduxit in expeditionem Astrachanensem centum viginti equitum, & viginti pedum milia. Idem adnotat Livoniam, tempore Regis Alexandri, magnis exercitiis, remanente ad usum alium ad regni sui fines. Equitum ad idem Magnus Dux Iohannes ad quatuordecim pyrobolariorum, quos ipse instruit, inter quos erant multi externi milites, qui ipsi praesentem egerant operam in defensione suarum urbium. Quoquo secundo

secundo aut tertio anno describit per regiones bello aptos. In commentariis referuntur filii nobilium, & numerus famulorum, e quorumque equites. Diores praecipue utuntur thoracibus zeneis, galeis, & laminis subtilibus & tenuibus, quae ex Persia afferantur & lanceis. Alii gestant thoraces, gollypro quam optime tactos, qui sagittis resistunt. Hi utuntur arcu, multi eorum sclopeto, omnes ense & pugio. Et inferunt quoque Germani in bedas & in fortificandis locis.

Principes finitimi.

Magno Moscorum Duci junguntur Praecopus, princeps Tartarorum, Tauricae Chersonesi Circassi, quinque montium. (inhabitant hi regionem, quae se ad 7 dierum iter extendit, regunturque a septem Ducibus, Helvetiorum modo Tartarus Negay, Reges Suevi & Poloni. A Praecopo recipiuntur damni, nec ei spes est de sumenda vendita, quod cum Turca consideratus est Praecopus, instruiturque a Turca sclopetis, tormentisq. bellis. Liber pue in sua ditione loca h. r. a, cum praesidio Turco. naque eum invadere d. h. de facto arduumque esset. Constat enim in se potentiam illius. Praecopo commodum est (sicut & plures fecit) subitani

M excu-

noſco, Petnaviam majorem & minorem in Livonia, aliaque loca, cum Moſcus impeteretur à Rege Stephano. Teneſt Suecus in extremitate ſinus Finlandia munitionem Viburgum, magno præſidio & expenſa, ut reſiſtat Ruſſis, & Magno Duci. Habet quoque in ſuo mari & portibus vicinis ſuas naves bellicas, tam ut obviet omni tentamento Magni Ducis, cum ut impediatur ne ex Germania in Moſcoviam vehantur arma & apparatus bellici: Nec alie naves quam ſuæ ad illas oras appellere poſſunt, niſi permiſſione, propria Regis, non à ſignata. Hoc præcommuniſum clauſis & potentia ravis, fecit Regem Suecæ uſuſque ut iſtā hanc viſi armorum explere poſſet, Moſco ſuperiorem, cepitque hæc & ab hoſte multa loca in ora Livoniæ, lociſque vicinis. Sed ubi equitatus Ducis frequentiaque populi uſu eſſe poſſet nempe in campis apertis, & in locis longe à mari Balthico diſſitis, videtur Magnum Ducem potiores quodammodo partes habuiſſe; ſemper enim ſere invaſit Suecum. Non poſſunt tamen ſibi invicem multum damni inferre, propter aſperitatem montium ſigis glaciem, nivesque ſuperſeſt Polonæ Rex inter quos & Magnum Ducem, eſt diſtincta, quod Moſcus plura regionum habet, sed
 poloni

Poloni melius inhabitatas civilioresque illi plures, ut dicitur, obediunt, oreſque ſunt: huic autem audaciores & animoſiores: illi ad reſiſtendum quam aggrediendum ſunt aptiores, at ad invadendum: illi ad defendendam manſiones, hi ad aperto prælio pugnandum: illi magis juncti unitique ſunt, hi magis deliberati ad ſaſionem expeditionemque: illi ciment minus inedia & incommoditates, hi mortem & ferrum. Sed utrique tantum valent, quantum eorum Princeps virtute & fortitudine præſtat. Magnas enim Dux Baſilius cepit magnam Ducatum Smolentſem & Poloſcenſem & ampliffimam ditionem in Livonia. E contrario Stephanus Polonæ Rex recepit ultimo bello Johanni Magno Duci, filio Baſili, Poloſco aliaque diverſa magni momenti loca: obediens civitatem Eleſcovienſem, eoque tandem Moſcum tota Livonia decedere. Inde videtur populum tantum valere, quantum ingento animoque valet Rex.

Hæc, ex Joanne Botero à ſuo Reſſemburgi expreſſa, h. e. à nra dux mini, ne Lector fruſtra deſideraret ſuperiorum authorum de Moſcorum republ. uſum.

parte pontus Euxinus ducit & quamvis munita sit situ, non adeo amenis suis, nec lacubus amplis, nec fossa nec vallo arduis, neq; castello firmitate arcetur à transitu exercitus paulo intructior. Et pervenitur ad portam Tauricæ unicam illam ab arcibus ultimis Lituanicæ Czerkasi & Braczlavv, dictus ex, gram nobis semper & planissimis ubiq; campis, non monte interpellat, utquam, non sylva non palude, nec amine transmissis difficili, præter Borysthené. Sic enim ipsa Taurica citra Alpes & maritima, quæ montosa palim, habet & sylvosa, & quæ nunc ab Aboriginibus Græcis inhabitantur alias vero tota est campensis, Tartaris ille incolatum præstans, & ubique victui mortuorum commoda & facilis, facit admodum Cetero Libero, carne, & sale. si qui tam sal ibi in lacunis, quibusdam aquis in se adinstat glaciæ, à calore solis conerens, nascitur, à solstitio æstivali copiosus & pellucidus, nonnulli ibi ut crystallos. Et frumentum omne, ac uvam vini generat ibi copiose tellus, semel ubaq; & tronde occata utrunque. Pecorantem & iumenta hyeme quoque in paludibus ubi dio semper fovet læta, quæ etiam fatigis exinanita, macilentia & sitigosa, postquam abijciuntur, ibi in campo repuguescunt.

guescunt. Herba floccida, calcitrato exnibus quæsitæ, haud infelicius quam melioribus pascuis & sub recto apud nos, quoniam & cælum ibi est aliquantulo electius, & terra ubi cœnosa ibi salsa & herbarum parvis sapidum quoddam, semper vivens & mirum in modum juvenem vegetans, quod appellatur *tepeç*. Unde tantam olim frequentiam incolarum nunc se ibi memoratur, quod singulæ quedam illic ex urbibus Græcorum, imbecilla habuerint templa, & clero interiori insolenti adeo, quod non nisi equites ingrederentur sanctuaria aut sites & archum andræ eorum. Atque nunc etiam urbes ibi nonnullæ quamvis profundatæ, amplitudine tamen ambituum suorum & ruinarum, superbiæ olim tulle apparent, & præsertim quæ à nobis Solhota, a Moicis Krym, à Græcis Tico-dolia appellabatur quoddam, & metropolis vetusta Korslun, quæ genti Ruthenorum princeps dedit baptismi & nomen Christianum, postea vero prædam gentibus nostris exorta ab eis. Unde Kiovia nostra in temporum suorum lithæstratis, asarotis, & incrustamentis, relictæ hucque certa præda illius insignia equitum & Gneinensi Banicz valvæ largita est. Et illa ipsa Korslun tradita sic à nostris, dedisse fertur iactura

Iam vero quam inconspicua sit vicissitudo rerum, vel plebs ista in Asia Turca, videns nunc mutatum sic populum suorum statum, & patriciorum superstities, honore, libertate simul ac patribus orbatos, in servitutem redactos, spreto, capite diminutos, capiteq. cencos Mahometicis, & antilites eos insidentes quondam ecclesiarum dei contemptores, contemptos nunc ipsos, & abjectos, obrepere sub truncibus Tartaris & Turcis. Urbes quoque suas opibus in mensis superbia laetitia, ac omni laetitia strepitu perfandas densificare nunc plerasq. iuvenes, ceteras vero eloquatas, obsoletis jam & nominibus, & imperitare nunc sibi, non Christianos nobiles, & nativos suos patronos, sed peregrinam Ethniam, ac non iam perdem servitute emeritam, atque & impetio simul & libertate donatam hinc vasallorum stirpem. Adeo increbueri in Turca Tartari, quod circiter triginta milium exercitum compleant ad bellum, sed coacti ut loquantur, & gregarii ac imbelles, quicunque scilicet vacante contemere regnum, & me perire debent, dum medietatem eorum & filium suum mitteret Caxar, in Asia Turca proficiscenti novissime in Vngariam, quiddecim milia eorum tunc enumerata sunt.

Pro-

Proficisciebantur autem quamvis lectiores illi, consueti tamen apparatu suo, inermes videlicet plerique, & vix decimus aut vigesimus quisque eorum plastrum sultus aut framea, lorica vero multo rarior, sed alii se prioribus saltem manibus offensa alii gressu, alii vacuis telorum accincti vagantur. Clypeorum autem & hastarum vel huiusmodi armorum generis expertes penitus. Sic enim semper illi, nec armis, & nec cibariis, præter nonnihil milii rosi aut casei comminuti, & neq. uis onerantur impendio ad bellum impeditis. Verumeamen nonnullorum sine plinibus recentibus, que loris proficiscitur, & præsertim quando nostras excursionsandum est in regiones: Quoniam tunc solliciti sunt vinculorum, ad vincendum membra nostra, plus quam armorum ad tutandam sua. Eorum vero semper fulsantur ad bellum copia, ut magna pars exercitus eorum, quos sine illis deest equos, eosque intractos. Unde excursionses & omne iter, crebra huiusmodi equorum mutatione ceteri, velocius perheliunt, & hostes insequantem secuti, ut ita loquar, ac etiam terrestres amplitudine vestigii sui & non metuant ipsi in copia eorum sanguinem nec famem. Præstant etiam in bello tolerantia tamis, sitis, fatigæ, periculum,

ficum in medium, frustulacim fuerit concusum, & commistum diligentius, ut eadem scilicet cederet qualitate cullibet pręentiuni. Et non ita nesciendum viaticum commune habent, sed etiam inservitanti maiori natu aut imbecilliori emibet, alacrius unus prę alio. Domi hospiti cullibet obiterario etiam & ignoto exponunt gratuito & cibum & nidum, sed eminus à serie stativarum suarum. Quoniam alias non ad oculum sunt civiles, quippe qui totamas suas ab hospite amico etiam & convivā quantamcumque gratuito, conspici nequaquam licitum habent, tenentque miserā caveis suis abditioribus recessus & nudum convortum sed synagogarum quoque & omnis consuetudinis forensis penitus expertes, laboribus etiam omnibus sartoriis & sutoriis rejectis in eas, sed neutiquam transeunt invitās. At ipsi interim non sunt contenti conjugis earum singulis singulis, nec domini p̄senti, in se ipsos tantis, iidem & lege sua sibi lente uxores unicuique pariter, & in singulas earum pellices ducas. Et quo perfectiores pręstent se viros, non divitias quærant sponstarum, sed pellices earum corporales, copulantque peccis, minime se ante in facie, sed animis dantatque moribus, que earum explo-

exploratis; & non dedignantur in conjugia ancillas quoque suas captivas, ac emptitias. Unde habent eas in matrimonii constantes, morigeras, invicem concordēs, & pellicibus suis in gratiam maritali inquam, item pud cas, ut inauditū sit penitus in eis adulterij crimen, capitale alioqui, & nec expandum illico. Et præterea, cum intelligant barbari illi, nihil salubrius esse genus virtute & diaphana nabitari, in arduitateque consistere virtutem ideo molliorem & voluptates avertendo, asperitati vitæ nec non equitatu obtemperantiam student ex infanciam, & jam inde ab incunabulis gestantur inequitando, nec desistunt ejuare vel decrepiti. Vehiculi vero utrum verali quoque vel valetudinari detestantur, molliem devinando & parcendo equis. Parci enim sunt equorum, adeo ut Baro etiam eorum, equitet intra patriam solus, qui foris centenis concelestat equitibus suis peculatis. Et mulier apud illos etiam primaria, & vel Cæsaris necessaria, regiam accessura, non verecundatur cavæ suæ obstruat reclina auro vel geminis introitus, hove vehituno, aut propter plauri grossicem duobus Equum autem vel deterrimum jungi vehiculo, nefas est & religio cui-

I veterum, nullenos etiam in equitibus
sunt, habenti equos. Est autem vita ho-
minum illorum tetrica, sic & auitera
vulgo eorum communis, ac non Principi-
bus: Quoniam Principes Scytharum
in publica populorum suorum frugali-
tate ipsi laetius interim vivunt. Ut Pre-
copensis modernus Cæsar, negotio bel-
lico in filios nunc relictos, & propin-
quos volupratibus attendit, in totas is
mulierum, iuvarum, ultra viridarum
quodammodo acritate loci nec non ad-
ficatam, cultum, barbararumque acerbiterum
varietate, & quæ incantationum suarum
legibus, & quædam in paradiso non
spites et a nece, et alicubi copiam
parit, licet ipse quidem ventum sit &
contemptum dicitur, & naturam
veterem ex vasculis, atque en auratis
innitens pulvinaribus, & cubulis & pedi-
bus, ad argenteamque discumbens den-
sam aureis & gemmatis operatam por-
talibus, & variis laetivientis dapibus, nec non
melodiosis fidium, cymbalorum, crotalo-
rum, psalteria, atque quæ solentant
delicias suas, liberiusque, licere sibi ea præ-
sumens in pulchra populi continentia.

Agunt vero populi Tartarici conti-
nenter auscultantes Sacre Scripturæ di-
centi, Vinam non bibetis, domum non
ædificabitis, sementem non facietis, vi-

neque

neque non plantabitis. Sed et tabernacu-
lis habitabitis, ut vivatis diebus multi
super faciem terræ. Sic ergo vultum
super faciem terræ diebus multi sibi
immunes, & ab ultimo suo excidio tuti
semper. Dum delicias contempsit, non
fixum expugnationeque obnoxium po-
sidentes, tota ipsorum quocunque mi-
grent comitetur eos lubstantia. Quia
ideo fugitivam ipsi condunt sibi uni-
versam in mobilibus, in moventibus
sele pecoribus ac etiam servis.

Quamquam vero habeant Precopen-
ses pecora se penes, copiose pululantia,
servos autem aliunde captivos, eo ta-
men altero facultatum suarum genere
plus fortunati sunt. Non habent enim
pecora tot, quos mancipia namque ex
terris quoque largiuntur provincis. Si-
quidem adventant eis aves crebrae ex
ulteriori Ponto, & Asia, portantes ar-
menta, vestes, equos, & tolluntur ab eis
oneratae semper mancipia. Quoniam om-
nia illorum emporia ac telonia, cele-
bra sunt solo eo mercium genere, quod
etiam ad manus est eis semper, & mer-
catur, & pignori & dono, ac unusquis-
que eorum et qui saltem ascensor, etiam
cum nullum actu habeat mancipium,
potentia tamen, certo semper copiam
peculii ejus habere se præsumens, pro-

N 4

mutis

mittit in contractibus creditori cui libet numeraturum se ad certum diem pro vestibus, armis, & equis vivacioribus, vivaces etiam, verum non equos, sed homines, eosque sanguinis nostris. Et statuer huiusmodi pro his eorum se cure, perinde ac si in vivariis & corubus vis reclusos semper habeant illi homines nostros. Vnde Iudeus quidam ibi in Taurica ad portam ejus, unicam illam, telonio prædens, & innumeram semper hominum nostrorum captivorum multitudinem importari illuc cernens, quærebat ex nobis, utrum adhuc homines in regionibus nostris saperent, nec ne, & unde hic tanta mortalium copia. Est autem et ipsum facultatum genus latrunculis illis in promptu si per, necdum in commercium quodlibet ad exteros, sed domi etiam, & ævitæ eorum perferendæ & ludicris.

Crebra enim ibi existeris ipsi viri robustiores, si non castrantur, auribus tamen & naribus mutilantur, genas & frontibus cauteriantur, pedesque & nervis compediti angariantur, interdicti laboribus, noctu carceribus, prætereaque foveantur cibo mortuorum, ejusque putridæ, vermis scaturientis, canibus etiam abhorrendæ carnis.

Fœmina vero teatrorum, in lasciviis habent-

habentur, & quedam convivii etiam adhibentur hilarandis, psaltem, hœcinnatum, gesticulatuque artificiosè edoctæ. Quæ generali forma ex nobiliorum gentis nostræ sanguine raptæ, adducantur Thalassio & paradiscolori uti.

Fragmento secundo.

Tartari in equitatu sunt assidue absque curribus bella gerunt, equis peregrinis abundanti, ipsis quas tutentur carerent. Motel quolibet vere ex Orda Tartarica Nohænsi, permutatione vestium, & rerum aliarum vitum, multatam si a eorum bello apulsiorem accipiunt.

Tartari equorum durissimi, ne Principis quidem suæ vehiculo jungi patiuntur equum.

Tartari tunicas habent absque plis & rugis longas, equestranti dimicanque commodas, leves & pileos albos acutos non ad fastum paratos, quorum eminentia atque nitore in agminibus, licet minime galeati esse soleant, apparent illustiores, & hostibus formidandi.

E fragmento tertio.

A Romanis adeo abutuntur, ut & in epulis paschalibus contenti sint his condimentis, tale laticento, sinapi, alio, capis, surque telluris fructibus non solum vulgus, verum etiam optima-

causam Sergii monachi & apostatae notandi, in perniciem Christianitatis.

Regionem suam assidue conatu propagant Diem à precatone au picantur, & precibus finunt. quotidie mane, vesperi, & pomerio oris oris orant nulla, quo id minus agant necessitate associari se linunt non d. opus n. toles sacerdotem regi iunt. celi suos solos a precatone & lege interpretanda habent quilibet pro se tam clericus quam laicus pariter, & clam & coram hominibus inuicem in ecclesiis Deum confitentur. Semper sobrii, aqua lucri membra loti, terram in qua cum Deo loquuntur, imitati sacra scriptura pro arata ducunt, & in sternunt. Non solum in facis utuntur. characteres patet propter & certos gestus adhibent. palmas ad caelum expandunt. genas fluctant incurvantes se usque in terram proni in faciem procidunt toto corde & omnibus membris orationi incumbunt, in qua non valde multa verba reperiunt, sed haec praecipua: *Soli Deo immortali creatori caeli & terra, praeter quem non est alius, honor & gloria in secula cu. am.*

Precationi adiungunt jeiunium affligunt enim totos dies animas suas non solum fame & siti, sed ab omni opere & verbis profanis abstinentes, nihil praeter

praeter divina curantes usque ad interitum noctem, capientes cibum non ad luxuriam sed ad vitam selecti onem. Rident spuma nostra, non fame, non sit, non cinere, non rerum divinarum contemplatione, non v. g. his, non orationibus condita.

Sunt & in elemosynis dandis liberales. neminem enim pauperum unquam mendicanti, aut fame vel algore petire fatetur. Adjacent tamen in hac beneficentia nihil um. nam non dant eis qui elemosinam in ingratum & luxum convertant: sed pauperibus, debilibus, peregrinis, scholasticis, literis & in a. s. p. omis ipsorum cognoscenda inlerptos.

Asiana diva sentari nefas propnatio quicquid ex. mont nostram terram inextingentes quod quid ex nobis de iudiciis & sententia d. vris, quae magnalia vocantur, n. u. c. m. e. s. a. n. c. i. u. p. u. e. r. e. n. e. m. a. d. i. v. i. n. u. m. s. i. p. a. u. s. p. e. n. t. i. d. e. n. t. T. a. r. t. a. r. i. a. n. o. s. t. r. a. e. s. t. e. l. a. s. t. i. c. u. p. r. o. p. r. i. e. t. a. s. i. a. c. c. e. r. t. e. n. t. a. u. p. e. r. t. e. s. s. e. d. u. m. a. r. a. r. u. m. s. i. n. a. u. r. e. r. u. m. & d. i. a. d. i. c. t. e. t. e. m. v. e. r. g. i. s. & n. u. t. u. m. n. u. t. a. r. u. m. l. a. l. o. r. u. m. n. v. e. n. i. u. m. p. o. n. a.

Nos quoque, qui laudem & venerationem ad terrena

boni d'icum, & potius Margutium sive
 Mancon & ultra ea arcuuntur nam
 re. cunctis Clitoria. Vnum heri nulla
 a lina a lra co ore eua troges nullo
 labore, quasi, cum proveniunt gre-
 gibus & armatis n. p. a. nola innume-
 ras patur abunde operunt virenti-
 bus et am hanc p. us, quippe cum
 aqua nec elacio nec nive p. u. nave con-
 on. ut p. u. d. e. t. p. eramento fr. un-
 d. a. ol. maxime d. avator. Fructus
 altam supperent has non solum modi-
 co. s. heri am nra modum utuntur, &
 frogi rate valetud. de firmata innatam
 fortitud. nec tuerunt, ab omni luxu &
 delicatis abstinent. atque adeo cor-
 rias inter eos grave crimen ceteris, ad-
 e. n. a. vero. qui luxu con. equi amant,
 cap. e. p. u. u. u. r. In c. n. a. l. n. m. i. s. t. r. a-
 tione du. lla. l. u. l. t. u. r. c. o. r. u. a. n. a, ut de
 cu. nocetur, & committunt lra. ter-
 viatur, rel. g. o. s. l. i. m. e. o. m. n. i. u. m. c. o. r. a. n. t,
 & p. u. e. l. i. n. g. s. n. i. r. e. t. i. s. n. i. t. a. b. a. r. b. a. r. a. &
 f. e. r. a. g. e. n. t. e. l. i. s. & p. r. e. d. i. s. a. l. l. u. a. n. a, n. u. l. l. a
 l. a. t. e. n. n. a. a. u. t. l. a. r. t. a. t. u. n. t. a. u. t. r. e. s. a. n. i. s. t. i.
 s. e. d. e. p. e. n. d. u. n. t. a. d. e. o. u. t. n. o. l. e. t. u. d. n. i.
 b. u. s. l. i. s. t. e. r. f. a. c. e. r. e, q. u. a. m. n. o. t. r. e. p. r. e. n. t. i. s.
 m. u. s. r. e. g. i. o. n. i. u. s. & u. r. b. i. b. u. s. v. e. r. t. a. n. p. l. o-
 r. u. n. q. u. i. d. u. c. u. r. s. i. q. u. d. e. m. a. p. u. d. e. o. r. e. c. o. n. t.
 t. e. l. o. a. m. u. a. n. t. e. s. t. a. n. q. u. a. m. f. i. c. i. a. c. o. r. r. e.
 c. e. n. t. u. r. c. e. t. e. r. a. c. r. i. m. i. n. a. b. r. e. v. i. b. u. s. d. e. n. o. t. a.
 legi-

legatus quatuor custodia & interpreta-
 ti. n. e. n. d. u. s. M. a. n. e. t. a. n. p. e. t. e. r. t. e. s. a. c. e. r. d. o. t. u. s.
 e. u. t. e. r. e. v. i. t. e. a. n. t. & C. n. a. n. u. s. i. p. s. e. q. u. i.
 & s. a. u. d. e. t. u. r. i. n. m. e. d. i. c. u. n. d. o. a. s. s. i. d. u. u. s.
 e. l. i. c. o. a. d. e. x. t. r. a. G. a. g. a. t. a. r. e. a. p. r. e.
 f. e. t. u. g. e. n. t. a. n. q. u. i. n. o. x. m. o. s. n. a. r. o. r. e. t. e. r.
 S. a. r. e. t. a. h. a. t. a. S. e. n. a. n. i. q. u. i. c. o. P. r. i. n. c. i. p. e.
 e. p. i. s. t. a. n. t. e. a. m. p. r. i. m. a. m. d. i. s. t. e. r. u. n. t.
 c. u. m. a. l. i. s. S. e. n. a. t. o. r. i. b. u. s. q. u. i. S. a. r. a. d. i. c. u. n. t.
 e. u. r. i. u. r. d. i. c. u. n. d. o. a. d. i. s. t. e. r. e. s. o. l. e. n. t. p. u. e.
 r. u. m. r. o. g. a. t. u. s. t. e. n. e. n. t. a. d. i. c. u. n. t. i. n. t. n. e.
 n. s. i. h. p. u. a. l. i. t. e. i. n. d. e. p. e. d. i. t. e. u. n. a. n. m. e.
 v. e. r. e. l. e. t. S. a. n. t. & n. o. x. l. s. j. u. d. e. s.
 H. a. n. o. n. a. t. u. m. e. o. a. p. p. e. l. l. a. t. u. q. u. i. n. i. r. e.
 n. o. l. u. s. M. i. n. o. s. v. a. r. i. o. v. a. r. i. u. s. d. i. c. i. t. u. r.
 & m. e. n. s. a. P. r. i. n. c. i. p. e. a. d. a. b. o. n. i. n. q. u. i. d.
 v. i. r. i. s. p. r. e. n. t. u. m. i. n. m. e. d. i. c. u. n. d. o. h. o. m. i. n. b. a. r. t. a. n. e. p. e. r. v. i. p. u. r. C. e. t. e. r. o. n. i.
 e. x. u. s. m. a. o. r. e. i. n. d. i. g. n. a. t. o. n. e. s. u. n. t. p. i.
 p. l. u. r. e. s. c. a. p. t. u. o. s. p. o. s. s. i. b. i. l. e. n. t. c. u. m. m. o. n. i. t.
 u. r. a. r. m. a. t. e. t. a. u. n. i. o. r. a. c. u. m. e. q. u. o. p. r. e. l. i.
 p. u. o. c. a. p. e. h. i. s. n. a. t. a. m. a. x. n. u. s. r. e. l. p. u. a.
 b. o. r. a. i. n. t. e. r. f. i. n. e. s. & p. u. a. l. t. e. r. d. i. d. o. n. u. r.
 t. u. r. e. l. a. a. d. p. a. r. t. u. o. s. d. i. l. a. t. a. P. r. i. n. c. i. p. i. s. t. r. e.
 q. u. e. n. t. i. s. o. p. i. n. i. o. n. e. p. r. i. n. c. i. p. e. G. a. l.
 g. a. m. d. e. s. i. g. n. a. v. e. r. u. n. t. d. i. c. e. n. t. e. S. a. r. o. a. d.
 r. e. g. n. u. m. v. o. c. a. t. u. r. v. e. l. e. o. d. e. s. i. g. n. e. n. t. h. i. s.
 d. i. n. o. t. i. n. a. t. u. m. a. d. e. c. e. t. e. r. i. p. r. e. t. e. r. S. o. l. d.
 a. n. n. o. m. e. n. h. o. n. o. r. e. m. q. u. i. n. u. l. l. a. p. a. r. s. d. i.
 c. t. o. n. i. s. & i. m. p. e. r. i. a. c. o. d. i. t. P. r. i. n. c. i. p. e. a. u. t. e. n. i.
 i. p. s. e. n. u. l. l. a. p. r. a. d. a. n. u. l. l. u. e. x. a. g. r. i. s. v. e. d. i. g. a. l.

arariumve habet preter equos & singulis fontibus singulos & portoria, quæ ei eam Turcis comman a sunt. Metra item preter aurum quæ ex fodere Turci est, ejus propria, accedentibus ad huc decimis ex peditis omnibus item ex singulis captivis majoris pretii. Lex venditoris singulis aurei seu caprum. Crano penultima. Annonam populus dimitte in piamam fronte suppeditat, ex arario etiam lures & quatuordecim & laureos pro anna peditum finis blide lato. his tenibus opibus minime quantum vitem & copiam assentatur, ex omnibus Christianos exercitus namque annuam stipendium seducere eveniunt & opus, ad alio capitulum in singulis pignus tantum reliquis singulis suis quatuorcos & lateantur, ceteris non conventant, quæ usque Circassi & Agæa non non unquam ut teret. ne his certe necum & amplius in aia, quæ ad modum litem non conesse, capale ut singulis parvo plures equos fortiter, facit, ut utro, ne peditum ut huius exercitus, annuam ut annuam etiam mensam locum portantes. carum aliter ex carum annuam cum latharum rades, quos ad annuam faciant, & annuam. Quos Turci vungo vocantur. dures etiam per

illas addunt. de pane & vno folli-
 zontant. aquam etiam nolum obula
 potu exstimator. alio prius fun pro-
 lina qzardam & unum cum rronon-
 et quo vehunt. quibus imitat qui
 tectis palea superposita. foris arberunt
 aut gratia reguntur. que si dete-
 cta deitadus suorum ephippia capi-
 ta reliquo corpore nudo cooperiunt.
 Alii equi pharetras & arcum im-
 ponunt. alios & fere vna circinatio ascen-
 dunt. pti de via facit in sumpto alio &
 itis. quas dicit. radibus pro clio. tunc
 & vireis teceant. nullo etiam pro
 vna iungunt. & interdum equorum
 acta. quod lingua eadversus lan-
 ticum. xilumqz proximum in deus
 habent. Pro vna dependentia ex ha-
 fa cernens ac teras prestant. excepto prin-
 cipis signo. quod a Torcorum imperato-
 re acceptu ex pelotura praerim solent.
 Inter incendendum nulum acri agni-
 tis se ordinem servant. quoquo versus
 circat septo principe globi nitas. quo
 pabuli copia apparet. procedunt. nullo
 eos huminibus. que vassidima & rap-
 idissima mactos sunt. nullo a pvarum
 gurgibus tarantibus. ita & equi & no-
 mines simul alata penetrant. & si
 quid n. nara & late patens aqua fuerit.
 cauda equorum ephippia cum faciens al-

junctis iunctorum arundinumve fasciculis quibunda alligant. ipsi iubis adhaerentes nudi, laxato freno, altera manu virga vel ipso alvei curru quasi gubernaculo, quo intendunt, equum impellente, transmittunt. sic ubi contra adversior aqua obigerit in equum ex flumine inhiant, paululumque interquiescent, dum equi spiritum ducere ac res rare possint. Principi autem transmissuro connexis equorum caudis & ad unum iunctorum plexu sedes sternunt. Vbi fretam aut mare superandum occurrat, oculis equis visibilibus pedes dirimant, ex navi, inversis atque gressibus oblitis, citius cossitratibus oco interitus navicularum statim criminibus celeriter cono conuincunt, atque singulis ocloni homines eorum totidem extra utrinque ad latera attrahunt. equis transportari queunt. sin autem currus & vehicula traducenda fuerint tot exemplis crebros iunctorum tranque puer vehiculis imponunt, eorumque per caudas annexunt, atque ita tanquam in navicula perito natatore equos de gente transeunt. si quis in transmittendo periculi inciderit, signo ex nerbis posito, iaces qui sequuntur, prae more cauillat, sed notis & interdum virescit ageunt, ut ut nare in mari ad parvam evasorum profectiois cursum dirigens.

tes. Arma illis in usu sunt arcus, machæra, clavus ferreus & globus a fane aliquot ulnarum penderes massas & sclopetos notros sere negant, in quibus curandis plus opere quam in usu utilitatis esse censent, atque adeo ad venationes domum relinquunt. Viros, quos hostili in solo obvios offenderunt, ne exploratas ipsorum copas enuncient, omnes occidunt, mulieres & pueros inviolatos relinquentes; neque donec revertantur, de captivis aut prædâ laborant, sed omnia, nisi pactonibus aliter cautum fuerit, devastant ac perdunt. Vbi certamen incidit neque prædâ fortunam temere tentare, nec nisi bene ominatus diebus periclitari solent, ac numquam sere universis copas decernant, sed emissis aliquot, qui hostem venatione persequuntur, auxilia demorsus suis summittunt, quando eminus pugnare datur. sin comminus erit necesse, horrendis clamoribus editis & dentibus agmanibus vim faciunt. cum re gesta domum revertuntur in finibus ante omnia ex communi prædâ damna, quæ sibi acceperunt, arctius o principis compendant. cum residuum inter se æqualiter dividant, ubi si quid quis socios esclaverit, prædâ partem cum vita amittit, quo sit ut de victoria magis quam

de præda solent sint. Quam infestis vi-
cinis & in hœreo terris, tam domi-
pate & inter se innocentes degunt &
necne quatenus in iugum hve maphali-
bas per valiosos, quos dixi, campos
ex aratua tenui. mo, cerno vel peco-
rum & arorum animalium timo obli-
tis ac contractis sic a trigoris asperitate &
cali injuria detendunt. inaneque Aprilis
cum arboribus, libris & omni familia,
manibus, pecoribus & armentis in do-
mibus rotundis vix quinque nomines
capere bus pileata tentoria vocat La-
nicos Castcondyes, quæ totis duabus
sustentantur quasi in parvis vagan-
tur, unde omni Hamaxob appellati.
Ex ea gente prodeit tan osi hœus. Ne
orientis vastator & secundum Asiaticum
Hænorum Regem, alterum Dei Ha-
gelum Tamerlanus, homo pœe de-
formis, & altero pede claudus, nec ve-
geto satis ingenio, qui cum in Ca-
ramania seu Cilicia in scroia operanti-
litteris daret, a conditoribus quasi
per suum in laleceris est, ce-
teris pueris dignitatem retutanti-
bus. quia ne tamen joco accepta pœ-
ta terroreus est, nam adalior in il-
la formam frequentia in viros vere-
regos sumpsit, & contractis jam pe-
nes se maioribus copis blandiente

hœen-

licentia etiam multos eorum, qui Baza-
zetis nomen habant ad se lud exi regni
sæe & pellexit. quibus postremo fretus,
Bazazetem qui parva hæc inia impru-
denter contempserat, postremo ad
prælium adactum totumque ac capium,
tædæstam versus servituti cogit.
quod vero e hierario sado prodidit,
quibus idem inuis & Sarisordum, qui
puncto in Mauritania regnant imperium
fundatam est, ut suo loco diximus, cum
Turcia lingua Thamer diceretur, Ta-
merlanus appellatus est, quasi Thimer
et novora deas. nam Turcis, lanus, abo-
la est, quamvis alii Temurem dicant,
cui Lengui, quod claudus esset, cognom-
entum additum sit. Tartarorum au-
tem nomen circa annum 1100 xxviii
primum innotuit qui bipartito agni-
ne Europam & Asiam eodem tempore
invalerunt & qui Asiam pœuere, Geor-
gianam superioremque Armeniam per-
vagat, Iconium usque. Turcorum re-
giam pervenire, alia manu Batlo duce,
vastata & ad alis & Smolensibus Mo-
covit provinciis & Novia Ratorum me-
tropoli rønditus dicitur, Poloniam
& Hungariam ingressi, Sandominiam ac
Cracoviam a Polacco Podco de eris,
etiam Vratavia possunt, & Henri-
cum Pium Quadorum ducem S. He-

O 3

daigis

dogis filium ad Lignu am cum exercitu trucidarant. inde in Marcomannos descendentibus in Hungaria conjunctis viris etiam Belam quater perstrigant anno illius seculi. xli. biennioque in ea consumpto per Valaciam & Podoliam domum redeunt. Quo tempore Innocentius P. R. m. i. s. ex concilio Lugdunensi legatus Bathum, ut religionem Christianam susciperes, hortatus est, exiguo fructu. nam ille quidem inducias aliquot annorum concessit; ceterum Saracenis intingantibus Mahometanam perfidiam constanter amplexus est. Cum autem gens ea Scythica initio in vii veluti tribus seu hordas distributa esset, quarum nunc erant nomina, Tartar, Tangur, Cunar, Tatair, Sonie, Mongli, Tebeea; & angustam inter Ripros montes & mare Caspium promonturidine regionem à Georgianorum regulis in Asia incolerent: senex quidam prudens & sapientissimus opinione inter eos insignis ex tribu Tartar, Clangus nomine, socios ad libertatem vocavit, illisque se ducem præbuit, qui ex angustis illis egressi, quum felici Romanæ cursu late naperiam in Asia propagassent, Tartari à se bu sua universi dicti sunt. alii a Tatara fluvio, cuius arabe Samogh sunt, dici voluit, & n. m. Ioan-

Ioannes Leunclaius harum rerum diligens scriptor alii denique Tartaros lingua Syriaca residuos ac reliquos dici accumant, quasi hi ex Israelitarum sœceret quæ sint, cui rei firmandæ argumentum est, quod illi etiam ante Mahometis adventum circumcisi erant, utpote à ludæis accepta, uterentur.

III.

Tractatus de Tartari Præcopensibus, Chersonesis & Bospori.

Taurica Chersonesus, arboris folio similis est, quod pediculo suo Scythiæ continenti jungitur, ac alteram alam in paludem Mæoridem, alteram vero unâ cum extremitate aut cuspidem in Mare majus extendit. Veteres Gazariam eam dixerunt; ac celebris fuit tum propter soli ubertatem tum etiam propter piscationes. Longo tempore sub variis fuit dominis, qui Principes Bosporani vocabantur; ac confusa fuit regiminis forma, donec eam Taurica Scythiæ populi, occuparunt ac Tauricam eam nominarunt. Mithridates pontica Rex Ponti, hos devicit, ac provinciam vasso suo adiecit imperio, ut qui ejusmodi acquiesceret, tanto potentior esset contra Romanos. quos etiam bello

bello aggredi aucto est. in quo tamen nihil fecit aliud, quam quod propriam sibi acceleravit ruinam. A Romanis enim victus, non Tauri ammodo & Bosporum cum suis novis acquiritis, sed & Ponticum (regnum solum proprium) amisit. Et post hanc victoriam, Romani novos in hisce partibus constituerunt reges, quos Bospori Reges appellarunt.

In Imperii divisione provincæ hæc orienti assignæ sunt quo nomine etiam Geuenses, qui tunc in flore erant, præcæm ac meliorem Tauricæ partem clauibus suis occuparunt, novamque coloniam Theodosiam (quæ hodie Casta dicitur) deduxerunt, ac totam fere maritimam Provincæ partem possederunt. Anno postea cccc. Tartari eam ingressi, Geuenses quidem non prius expulerunt, quamvis maximis eos affecerint damnis, donec in dona quædam tributorum loco consentire coacti sunt. Tartari remanens, tam in paludibus Maxotis & Maris majoris habitant, quam in continenti, cæcis subiecti sunt, sicut ac etiam extrapaludicam eam Syrticæ partem præterea dicunt, usque ad montes Riparios possidentibus.

In hoc itaque tractu nunc Tartari
Præ-

Præcæm habitant, qui magnam atque amplam tam in longæ tudine, quam in latitudine regionem possident, ac domini omnium, usque ad Tanaim Europæ terminum veras Orientem, & ultra Bos (Ithanem vel sus Occidentem) extendunt, ubi Poenorum contingunt limites, ac illi ipsi sunt, qui frequentibus excursionibus Poloniam a partibus Podolæ & Russiæ sunt infesti quemadmodum & Moscoviæ, quam ad Septentrionem contingunt multa damna inferunt. A Meridie Turcas sibi habent imminentes, qui maximam ac meliorem nunc Tauricæ partem possident, & præcipue Cassiam Geuensium, ut dixi, coloniam, quam Mahometh hæc, qui anno cccc. cxxv. Constantinopolim cepit, ipsi extorsit. Vbi Geuenses tametsi Paræ, atque omni alia commoditate cunctis ad morum locorum desolationem obmutando, non destiterint tam ex terreftris exhalationibus equitibus terminas, tanta cura, tam penemoratibus signis & mirabili alacritate, tantisque conspectibus mittere, ut vel maximum totius mundi Principem, præter tam longæ itineris pericula detinere poterant, neque tam tamen & potentia & felicitate Manometes resistere poterunt. Eodem hæc tempore Tartaros
Præ-

Precopenses tartarum non in servitutem redeunt, coactos ut ipsius signa (quo-
cumque etiam vocarentur) vel minimis
sequerentur stipendii. Neque ulla s
ut quodam tamquam Otromanica, quam
hæc Tartaris, ulla est; ac his ipsi
zentes quoque contra patrem, contracta
eum ipsi æstimate, tunc est. Verum
quidem est quod quamvis cum copun-
tur ex re numero Nochaentis in no-
eatem vocant, qui ultra Tartarum in pro-
ximos Afrix hinc bas habent, ac nu-
merosissimi sunt atque ex principalibus
horda rique ad septuaginta colonias
deduxerint sed tamen Turce nunquam
eum quem possunt educunt in merum,
verum ne vim aliquando ab ipsis patien-
tur: neque etiam Precopenses ex suo
territorio plures quam triginta aut qua-
draginta, ad summum equitum, nani
pedes non militant educunt, cum non
an plis quam unam totam punit
(monetæ genus est) pro toto anno, in
stipendio accipiunt, cætera rapto aut ex
praeda quætero coacti.

Subiuvu hi vivunt Rege, qui pro mo-
re Chan aut Chori dicitur. Familia au-
tem Regia Cerei vocatur. Ingeniosi
sunt, & animosiores quam reliqui in
vicinia Tartari. Regia ipsorum civitas
olim Solgati, ab aliis autem Cere dicitur.

batur.

batur, in ipse oritur Tartarus sita. unde
& hi populi antiqui has Historias Cri-
nenses, quanta in odium & in extra
illudum per vicia Tartarica Cætera
quod, ut Poliorum dicunt Historias,
transitione signa vocant. Sed ego
an ipsius idem puto est nomen, atque
illud esse emporium cuius Herodotus
neminis, Cremini id vocant, ac no-
men expians descendit est, Tartaria.
quod ita describitur, ut proprie hinc in quo
Cem est conveniat. Postquam autem
hæc natio pedem in Tartaria hinc re-
gum quoque sedem eo ac in civitatem
Bavaria transiit, quæ in Tartaria
et tollit sub montibus jacet, qui ab
orientem versus occidentem extensæ, to-
tam eam regionem in duas partes ter-
re pates dividunt; quarum optimam
verius meridiem summum; hæc Tur-
ce possident. altera septentrionali scilicet
Tartaris relicta. Habent autem Se-
alas civitates in peninsula hac, non pe-
Cerebarden, Cremum Sergat, Jaffre,
hæc e Precopam dicitur. extra vero
Peninsulam usque ad Borsinensis pas-
sant, habent Nigropolem ac alias duas ta-
men non em, civitates. Et ultra Borsy-
sinem est Orcovia, in qua Princeps
plurimque propter Maris commodi-
tatem, & quod colonie Le vicinior, &
ad

hædidas, & siccitas candit, & in ipsa
Gæcia duæ quoque similes reperiuntur
peninsule, in sinu Saloniciano seu
Thracico continetur quarum alteram Acanti-
cam, ejusque aliorum Acantiæ vocant
altera hodie caput sancti Gre-
gorii vocatur. Extra Græciam tota Africa
peninsula est, neque anspice quam
terram præcipue Arabum & Arabum
continenti jungitur spatio aut istimo.
Morea quoque, quam veteres Pelopon-
nesiam vocarunt, peninsula est & scythica
& magnitudine Taurica fere similis.
Peninsula itidem est Scandia, aut Scandi-
navia dicta, quæ Regia Suecæ, Nor-
vegicæ, & Danicæ partem, cum Budna
& Finmarena continet, ac a quo ad
Mare glaciale, a quo & sinu Bodæico
aut Finneo parvo separatur terra Hy-
perborea, extenditur. Peninsule quoque est
Peru aut America Peruviana, hoc est,
tota illa Novi mundi pars, quod Mare
atlanticum, & Mari meridionali, quod
Mare Indicum vocant, a seorsum ac
versus æquætoralem freto Magellanico a
continente separatur, versus septentrio-
nem autem parvo istimo celestis jungi-
tur, ut in tabula Mercatoris & aliorum
videre est. Hinc paulo ulterius occurrit
alia peninsula, versus sinum Mexica-
nam, quæ lucatan provinciâ dicitur.

De

De harum autem peninsularum alij
bus, præcipue autem de Taurica, C'm-
brica, & Aærea, præterea ea quæ voca-
biliora sunt, aut saltem ea quæ in men-
tem mihi reventur. Et quia Taurica
hujus dissertationi præcipue occasionem
præbuit, pauca quædam, præter ea quæ
superius dicta sunt, de eadem dicam.

Hæc à scripioribus vocatur aliquan-
do Taurica, aliquando vero Scythica;
à recentioribus autem Gazaria dicitur.
In circuitu habet circa Isthmum. In
altero latere oceanum versus alia est
parva peninsula, quam proprie non de
Cherroneam vocant, in ea ut superio-
re parte colonias est antiquæ eodem no-
mine celebris. Solitar autem de Cherr-
sonensis eâc provincia valde populosa;
accidit triginta in ea civitates fuisse
non erantur. Quod ista est præcipue
navigatio omnium ad victus necessa-
riorum ibidem copiam, tam quæ de
vicina Scythia, quam vero & ex omni
ipsa terra in magna aluntentia. In
Isthmo istius, tota enim, præter istam
fertilissima est, ubi & hæc latere
agricolæ dicuntur, a vicinis Scythi-
tharum (qui Nomades, id est, pastores
dicuntur) differentiis: qui iis fru-
mentis etiam Meriklasi regi tribu-
pendebant. Et testantur Hærodotus, &

Græciam al quando paverunt, quemadmodum & hodie magna copia Constantinopolim deportatur. *Fraxæ* autem merces, quæ ab illis proveniunt partit us, uti saltem, quod submaximum est, & cera. Frequentes enim ibi sunt *syvæ*, in quibus aperæ alvearia concludunt. Item, piceæ olei conditi, præcipuum in Mari usoni, tum in palude *Maxetide*, maxima capui rar copia. Aræve hinc frequenter *Cadæ* erat me carui du in Genuensium huius potestate. Sed rariorem Tanæ ad Tanais fluminis fauces sita, ubi in paludibus *Myrcinidæ* exonerat, frequenter tota mercaturæ. Eodem & aromata ab Indiis maribus ad Indum fluvium, hinc ad Oream, inde ad mare Caspium, atque inde totum ab oriente occidentem versus, usque ad Cretaciam aut *Atracianum*, & *Chaberrin* uni eam tenet portus Tartarici & *Arzicanen* in ex portum, & *Edæ* & *Meleovis* ad *Vogel* tartari situm, ac *Rosolodum*, inter de num Tanais *Carecas* deportabantur atq; *Venerum* & *Gennusolomon* de *Arzican* & *Arzican* aliasque inq; mercaturæ d. *Chaberrin*.

Ullis tamen portus *Vogel* & *Meleovis* atque *Arzican* propter commercia *Rossatani* in *Cabatu* in in *Tana* abbasit. Nullo autem hoc tempore, nō

ge

ge diverso intere aromata illa debebantur, neque certe ab iis insigni Divinitus providentia censilio, quæ non vult, ut unus idemque populus tantis semper gaudeat divitiis, sed per ejusmodi vicissitudines ita eas repartitur, ut omnes us sui possint. Præter autem fragmenta alia quæ merces Constantinopolim etiam deportantur, piceæ sale, contectæque omnes generis laudanenta, quæ per totam inde sparguntur Græciam, ac loca ejus vicinia usque ad *Ita*, am etiam, ut sunt stationes palamides & *borargæ* majores, quæ cera inducuntur minores autem al unde veniunt, nempe e *Sinu Sarrano*, & *Golfo di Santis* *Italiæ* dicto prope *Corfua* & e *Bojana* prope *Albanæ* *Santarum*, ac alios.

Nulla autem amplius vel *Castam*, vel *Tanam* *Italiæ* committunt naviga, neque etiam aliorum prope *Soriam* *Christianoram*, ne se infunderet *Turcarum* barbarici exponant. Veniunt autem aliquando *Genuam* *Castanz* naves. Vectores quoque se a *Genua* naves descendere præhibetur cæterum tamen & *Novam* & *Longæ* & *Religionis* patriæ oblectamenta sua propria culpa, cum vix cœtum & quinquaginta annos sub *Turcarum* fuerint potestate. A dio interim esse homines sic satis civiles, forte pro-

P 3

pue

ex uno in alterum potest linum : neque hoc nomine plures quam hic dux, Tanais a nonniam & Cimmeria appellate sunt : ut altera Bosphorus Thracius, altera Cimmerius dicatur. Imo nomen hoc ab una ad aliam translatum aut derivatum est. Tabulosas enim ille lo virgines in vacuam mutatæ Thracia in opposita Asia litora transiens, nomen hic angustæ dedit, ut Bosphorus diceretur, tanquam *Bos* transiret. atque hinc illud nomen alteri quoque angustæ propter similitudinem inditum est, ut Bosphorus Cimmerius diceretur, per quam palus Mæotis in Mare majus se exonerat, per admodum & per Thraciam Bosphorū Mare majus in (Ægeum) & inde in Med terraneam illabitur. Ambobus hinc Bosphoris Europa ab Asia separatur: atque hic & Tanais, Don nunc dictus, veri ejus sunt termini. Distant autem quingentis inter se miliaribus. Thracius, sive angustissimus est, eam habet latitudinem, ut canum latratus, & gaurum cantus ab una in altera audiantur riparum & distincte hominum voces, cum venti quiescunt. Hic Thracius, ille Cimmerius a proximis vocatur provincis. Thracius ab uno latere habet Constantinopolim, ab altero vero Chalcidoniam, hodie Scutariū d. Stam.

Buty-

Bithyniæ hæc civitas est, à Megarensibus olim ædificata, unde ab oraculo tanquam excideris tantum quod tantum Constantino poles situm nec elegerint nec viderint ubi hic omnibus carebat commoditatibus propter rationes quas recitat Polybius, quæ hic & nimis longa relatu, nec ita faciles intellectu sunt.

Hanc Bosphorum audio ab iis qui viderant, à Pontico de iue a Mare majus, ad viginti extendi miliaria ac nunc ab utraque ripa sumptuosis palatiis & hortis amoenissimis esse ornatum, quamvis solum sua natura sterile ac arenosum sit: unde magna hic opus erat industria. Sed Imperii Ottomanici magnitudo atque ejus aule divitæ naturam superarunt: quamvis maxima tantarum fabricarum causa, & frequentium illarum habitationum, gubernationis iniquitati attribui possit. Nam quod ibi vel nunc possidere putatur, continuis ministeriorum, seu aulae turcicorum extorsionibus exhaustum est: unde etiam qui aliquid habent, quatenus possunt, procurant ut portæ aut aule vicini habeant, ubi aliquanto meliore vivitur & proceditur justitia, aut saltem aliquo ejus meliore spectu. Unde & illi quæ ex hac Constantinopo-

P 5

hos

hos ejusque pomeriorum dilatatione & augmento, quo totam potius provinciam habitatam quam civitatem refert, potentiae ac magnitudinis Imperii argumenta deducunt, falli possunt. Qui namo tinnoris potius & deiectionis hoc certissimum est signum. Est enim tanquam concursus aliquis sanguinis ex membris remotioribus ad cor, quo vel ipsum aliquando suffocatur: aut tanquam lien, quod quanto magis in corpore humano crescit, tanto reliqua decrescunt membra. Et huic solebas Constanti nos Imperator fiscum comparare Principum.

Bosporum hunc Darius Xerxis pater, contra Graecos exercitum movens, instravit. Xerxes autem Hellespontum, qui hodie Frerum Galipontos vocatur, ubi *Dardanelle* Italici dicunt (aut *Dardani* nunc) nunc sunt, ponte junxit. Hic autem non vocatur Bosporus: quamvis inter ipsas Dardanelas, castra in utraque ripa posita, quae veteres Sestum & Abydum dixerunt, non habeat majorem quam annis minoris latitudinis, paulatim tamen postea in amplius distenditur spatium.

Bosporus Cinmerius, qui ab Italici vulgo *Vespero*, aut *Iovis de S. Ois* dicitur, ut Strabo putat, nomen hoc à Cua-

Cimbris sortitus est. Sed ego falli eum arbitror. Cuius enim nomen multo antiquius & ab Homeri temporibus cognitum fuit. Thracio hic laetior est: in alijs autem locis ripae latius quam in mari inter se distant; in aliquibus etiam usque ad duo, & ulterius. In longitudo autem, quae fere dicitur Europam ab Asiale, arit, ad septuaginta se extendit miliaria. In qua mensura si non habet tantum, qui videri se possunt. Tamen & quodcumque requiritur necessario insigniter errasse credendum est. Spectaculum autem praebet oceanum, multos in utraque ripa ornatus, quos celebris apud veteres fuerunt, & praecipue illa, quam Pantispean aut Bosporum in specie nominant, in qua frequens erat mercato. Itaque hodie Vesperum, in eisdem autem Clizcam vocant. In Europa latere sira est, nimirum in Tartaria septentrionali medio, a quo civitatibus nomen inditum est, quamvis veri Bosporani dicebantur olim illi, qui ab altera canalibus parte habitabant: qui etiam Imperio suo usque in Tauricam prolati, nomen etiam suum contulerunt nationi. Sed ego credo olim Bosporanos dictos, quos nunc Circassios, aut Zechos vocant, homines à Tar-

talis ducentes originem, sed professione Christianos, ritu autem Græco. de cætero autem nulli rei nisi furis & latrocinii intentos.

Bosporus hic Cimmerius, quemadmodum & vicinæ paludis Maeotis partes, hyberno tempore ita congelantur ac indurefcent frigore, ut non solum equos & carros non los, sed etiam integros ferant exercitus. Imo de Mithridate tradunt infior, quod Bosporanos eodem in loco æstate prælio navali vicerit, quo hyeme eos equestri superaverat. Unde etiam apud Romanos in proverbium cessit, Frigus Cimmericum, ut omnes regiones frigidi oris Cimmericas vocarent. Nondum enim magis versus septentrionem jacentes regiones neque Norvegiam, nunc etiam Schrieftiniam, aut Finmarchiam, aut Gronlandiam, aut novam Zemland cognoverant. Quamvis credibile sit ipsos Islandiam insulam vidisse, quo cæteris viginti gradibus Cimmerica septentrionis,ior est, ac eam Thoren dixisse. Sed illi qui antiquioribus in historiis lectione sunt versati hanc facile rejiciunt opinionem, quamvis communem. Non enim Islandiam, sed Scandiniam hoc nomenarunt me lo, quam in expeditionibus Anglicanis detexerunt;

neque unquam ad Islandiam, vel ad
males atque miharia accesserunt. Atque
hæc sunt per de Bosporo Thracio &
Cimmerio dicenda occurrebant.

Sunt quidem in d' versis mundi partibus & a r' ejusmodi angust' s'c'd neque hoc notat' nomine, neque tam celibres, excepto freto Magellánico, admirabili naturæ opere, de quo forte aliqua dñenda erunt, cum de Peruviana peninsula tractabimus. Superius quoque Helæpont' feci mentionem, quo etiam fretum Galipollitarum dicitur, ubi duo sunt castella, quæ Dardanèl' a vocantur. Alia quoque est ejusmodi angustia, in Sinus Lepanthi ingressu, ubi etiam duo sunt eodem nomine castella. In ipsa quoque Taurica, de qua superius egimus: fretum etiam tale est in Isthmo, quod è paude Mart' de in alium lacum extenditur, quam Bugès fluvius, è montibus Rhipheis descendens eff'uit. Huius autem nulla est apud historicos mentio. Strabo quidem meminerunt aliqui, & Strabo lacum Putrem, aut Sapram, (quod idem est) nominat, ab effluu siccet, & ob putredinem aquæ Ati Brien vocant. Et videtur innuere h'c idem Strabo quod lacu illo Putri non numerato, Isthmus non amplius quam quinque millia a in latitudine habeat.

Neque

Neque dubito quin in tam immenſis
terre marisque ſpaciis, plures, ut dixi,
aliæ ejuſmodi anguſtiæ inveniantur ſed
his neque ſimiles, neque tam celebres,
neque etiam hoc notatas nomine, cum,
quo Græci non pervenerunt, neque etiam
nomen tale pervenire potuerit. Græcum
enim nomen Boſporus eſt, & voce &
in ſona, ſive ſibala, quod ipſi in illi
aſi guſtiæ aut ſtreto indiderunt quam
hiſce duobus, Cimmerico videlicet &
Thraſio: atque illi propter eam quam
cum hoc habet ſimilitudinem Et ſcien-
dum, Græcos & in Taunica, & in Cim-
merica ac Boſpero habitare: ac omnes
ſere civitates ab ipſis & eorum colo-
nius ædificatas eſſe, vel ex nominibus
(quam primum ad Barbari num inſpectis)
certum eſt.

An autem ab initio ab univerſæ huius
fabricæ autore & creatore Deo ita ſacte
ac ordinatæ: an vero poſt aliquem an-
norum decurſum natura vi ſibi viam
faciens eis aperiret, ut in illa ſtreta
navigaret per ſe, non ego ſciſ. ſed
ſciſ, neque per ſe periret, ſed per
natura præſto: ſed hoc præſto eſt
age ſciſ eſt.

Et revera per hanc poſitionem eorū
ſciſ eſt, ac ſi vultis aliter perire
dixi, à qua tot in paſſadem Maſtigon
demon-

di ſcendunt fluvii, ſicque ſeroder, quod
cum ea tantam aquarum copiam ac-
colere non poſſit, ideo præ-
cipue quod & ipſa paulo ſit altior, neque
aſi periret ſi aliter, natura ponderis ſui
volentia viam ſibi per eas partes, in qui-
bus minus vel à montibus, vel à ſaxis,
vel ab aliqua altitudine inſuperabili im-
pedimento ſe tranſeundum habet per loca
ſua eda decarctis aperuerit in peram
etiam augente aliorum fluminum, que
e diverſis regionibus & locis in eam il-
labuntur, decurſa ac in eadem partibus
conſorta. Ita etiam, quod Boryſſ bene,
Tana, Danubio, qui à partibus Occi-
dentalibus præcipuus eſt, ac aſi ſere in-
ſinitus, a circumſaſcentibus Aſiæ regio-
nibus in mare manus aut Mare nigrum,
ut nunc vocant, (Veteres Pontum Euxi-
num, aut Axenum, id eſt, inhospita-
lem aut innavigabilem, dixerunt) ir-
ruentibus, hoc nimio pen ſere grava-
tum, ac toto ejus impleto ſpacio, exi-
tum ſiſt per Boſporum. Tarracum ſec-
re, ac poſtea ruſſe Propontide, quam
Maſe & marmora hodie vocant, impleta,
per hanc ſpontam aut ſtremum Galapo-
leas, in loca ſe inferiora effuderit: ubi
ſiſt rurius reſſagnantibus aquis, no-
vum mare effecerit quod Adriaticum
aut mediterraneum vocant. Quo etiam
reple-

repleto ac multis maximis aucto fluvij,
ne citra finem opposita inundaret viam
sibi vi ac celeris decursu in Siciliam &
Africam aperant quæ canistatim propa
non esset, perripio etiam eo in sedi
mento, Siciliam etiam ab Italia separa
verit, ut per duo mla omnia abieris in
oceanum procurrere, etque se in re
posset. Hæc talis quæ facta conjectura,
veniamus etiam ad Columnas Hercu
lis, aut fretum Herculeum, quod recte
Siverto di Libratæ vocant. De quo
aliqui pro certo affirmant, quod ex
aquæ inspecu quæ viam vi sit fecerit,
proveniret. Id si verum esset, quod
equidem affirmare non a sum, sed pro
babilibus tantum in nixus rationibus
dicerem, quod quemadmodum patet
Mæotis veteribus Majoris appellatur
mater, ita & Med terrarum maris patet
desi possit. Atque hæc riva capia sed
sit ve similior, quod expriment a di
ceat, tam paludem Mæotis semper
partum Civitatem in, et in Mæotis
per Tarsacum in, et in Mæotis
sione fluere, a in Mæotis in
copiam provocare, quæ nullo eo in
fluxu redeant

Dicimus etiam a, quod le pa
Mæotis. Vocatur, et in
mare Tanæ, aut mare Zaxanum

und

in are Crabaci de cujus nominis etiam a
aut regne nunc habeo quod dicitur.
De primo autem dicunt, deducunt
la tale ab erat regonis po alis qui
Mæotis in Mæotis. Secundum a
Tanais fluvijs habet, in magnis lucus
et in parat in etiam, ita et ab
et solva huius interior. Palus quæ
dicunt, quæ in gnant alia et et acue
& in o oples in et revere, et po
tas est, quod mille in circum habet
in, etiam, quamvis tornandas Gortus
construi & quadraginta saltem qui
proculdubio manifestum, et et et et
baat. Multas habet in circum et et
populeas. Romani nulum eas na
buerunt notam, nisi post Mæotis
ca bella. Tota plerumque hyeme con
gelatur, ea saltem excepta parte quam
Tanais suo in petu movet ne conref
cat, quæ nunciam & in solus ex
on in et regis regis in in in, pro
pter etiam rapiditatem le gore non con
gelatur. Causa autem quæ in palus di
citur, est quia adeo in in in, et non
in in in & in in in in in in
in in in, neque etiam in in in in
in, ut ipse scribit, in maxima altitu
dine ultra quaque et in in in in
tornandas autem octo cum in in in
bus locus habere dicit. Et radicet in

Q

bus

his temporis progressu minorem eam
futuram, propter in agnam arenarum
cepiim, quam Tanais ac al. flu. in
eam decurrit suo provolvunt. Idem
quoque de Mari majore jud. at. Sed
neque in hoc neque in illa visus est
qua apparet murus, dum Mæo-
cis in hodiernum v. p. d. c. n. l. tra-
jora adit et nasga, de qua Mæo-
iudatem neque etiam p. s. a. u.
ula et in belica navigatio ingreditur.
Verum non tantum p. s. a. u. l. c. s.
etiam ipsam mare N. quoniam tam di-
cti sac periculo p. u. b. l. i. t. u. r. a. v. e. r. a.
ni, ut præteritum in quo d. i. v. e. r. a.
Axenas, hoc est, innu. p. s. a. u. l. c. s. a. v. e.
pontus & innavig. p. s. a. u. l. c. s. a. v. e.
pro miraculo habuerunt. Idem p. s. a. u. l. c. s. a. v. e.
ch. l. m. q. u. a. t. a. m. b. r. e. v. e. n. t. u. r. a. v. e.
P. s. a. u. l. c. s. a. v. e. l. l. i. t. u. r. a. p. s. a. u. l. c. s. a. v. e.
na, gationem quæ cum in p. s. a. u. l. c. s. a. v. e.
a. a. d. a. s. u. s. n. a. v. i. g. i. o. n. e. s. a. v. e. l. l. i. t. u. r. a.
ludis aut tabula v. p. d. c. n. l. t. u. r. a. v. e.
p. a. v. e. n. i. c. a. t. u. m. s. a. v. e. l. l. i. t. u. r. a. v. e.
quid videretur, p. s. a. u. l. c. s. a. v. e. l. l. i. t. u. r. a.
mundi cetera v. p. d. c. n. l. t. u. r. a. v. e.
quæ d. i. v. e. r. a. s. a. v. e. l. l. i. t. u. r. a. v. e.
circum mundum perulstravit.

IV. MAR.

14.

MARTINI BRONIOVII

de Biezdzfedeo, ad Tactarum

Legati, Tartaria.

Campi Saurimenses & Oczacovienses,
qui inter Bohum & Neustrium
fluvios sit. sunt,

Brasslavia seu Brasslavia oppidum in
extremitate Podonæ, quod etiam si
cum arce satis obsecrum & humile sit,
verum incolas quingentos, & amplius
Sclopitanos optimos, ac cum 500
crebris levioribusque præliis bene ver-
satos ac exercitatos, prædit: quasi loco
perpetuo habet. Ubi in campis duces
viam peritissimi sunt, à Tartaris ac
Kozacis qui in campis perpetuo vagan-
tur, præda & penula, si eis comitatu
impares sunt evitare prohibentur. ■
Brasslav a non adeo remota densis sylvis,
multaribus à quorundam Sin tantum rivulù,
in quo loco Brasslavientes propter Po-
dopernium Orzakovium & Ba-
logrodinam Tartarorum incurtus Va-
lachorumq; perperas agunt excubias.
Rogo vel Hic in flavio penes Orzaco-
vium quæcunq; præcedat Intellige-
rium Bexa? in Ofsencan, Sauranam,
Irandanæq; Sauranæper diuntur, tri-
vulos, Onoffionis cuiusdam ignobilis

Rusci alvearum, in quo aliusque quercinæ arbores apparent. Denum in Bogo pons lapideus & ha neum, quod Vitoldi magni ducis celeberrimi ac bellicosissimi Principis Lituanie quondam fuisse perhibetur, ruinae lapideae, rutudines & sepulchra, quæ Turcica vel Tartarica fuisse dicuntur, ac vulgo Cessennia, quasi monumenta appeant, servantur. Codemam Romani cum iam Rusci idiomate Dolnam Horor, tam Horod, ac vel territorium ruinosum lapideum, quod de Pratoles seu propugnaculum nominant, ac hinc vocant quasi extraneus rivulus, vulgo ita dictus Begum insula. Probita vel porta potius inaccessibilis, natura loci ita facta insula saxosa in Bogo, & a pa utraque montosa quam fluvius undique circumluit, & eaque satis ampla locique natura munissima est, quæ nostris hominibus à Tartaris & Valachis receptui tutissima est, homineque plurimos illa capit. Præteritum vero Bratislaviensibus annis singulis in ea mensibus aliquot piscantibus præsidia quasi loco est, ac in ea ducenti vel paulo minoris comitatus toleratam in Aprilis & Mayo ac Iunio mensibus, in aliisque in Bogo insulis, quibus septem milia at undat, multi admodum ita per reperiuntur. Cermencucum, lapideam ruina

ad

ad Bogum sitam; Certeelnam minorem, amnem luciorum, (nam luciorum ferax est) appendant Piescanibrod, seu Arenosum rivadum, quem cum in confines Podolæ venit, ant Tartari transeunt. In Bogo fluvio apparet Cerceessenium Tartaræ Getrice, quæ vulgo dicitur, in cuiusdam Tartaræ vel Toret loci plenioris mercatoris sepultura fuisse perhibetur, ac ex lapide exso & polito, ac sancto ioso opere in Mahometicum cultum facta erectaque nunc etiam a viatoribus conspicitur. Certeelnam majorem, rivum Capraeleium ad arcem collapsam seu ruinofam. Ac ibi Capraeleus fluvius Bogum influit, plurimosque lacus habet: Hanerocricum, seu, ut Tartari, Chamriyuv eum vocant; nam locus ille saxosus est, & rivus impidissimus undat: Berezaniam lacum canno am, quæ ex adverso Orzacoviz, mari Euxino vel Pontico & Borysthenis seu Nepr fluvii in mare sese exonerantis meatibus proximis est, & alluitur. Ille campus quinque nra vel amplius miliaribus bene emeritis, sex vel septem dierum vel diatarum, ut ita computant, expedito viatori iter acceleranti Bratislav a Orzacoviam usque constat. Feras, bisontes alces, equos, cervos, arietes, qui unicuique tantum cornu habent, capros, apros,

Q

usios

ursos campestris habet. Esi à decennio, vel paulo amplius hiemis asperitate, nuncq. magnitudinis lumen. In partibus admodum enecatae tulle dicuntur, earumq. non apud greges, sed acervi reperiuntur. Tam etiam ovium, boum ac quorundam Turcicorum, & Tartarorum greges innumerales, quibus persequo pascebantur per Rusciæ, Volsinæ, Kioviæ, Podoliæ & Moldaviæ finitima, eosq. prorsus incensiores homines, non ita pridem penitus deleti sunt. Lezes seu tumuli vulgo Mogli dicti altissimi, maximi & frequentissimi, maximorum ac cruenti sanorum, ut ferunt, asserunt ac verisimile rationq. consonum videtur, quondam bellorum certissima signa seu illustrum virorum sepultura, conspiciuntur. Ille campus solo ferulissimus est plurima loca ad colendum inhabitantiumq. comoda, aptissima, amœnissimaq. habet granina & herbas natura & amœnitate loci odoriteras, præsentissima, que ad pascendos infinitos jumentorum vel animantium greges profert. Ad confluentem Bogi plurimis in locis montuosus, quoad vero ex parte sylvestris verum in partem ad Nestrum vel Tyræ fluvium, Moldaviæ vioniam, planissimus omninoque campestris est, majorique ex parte lignis caret.

Mol-

Moldavis seu Valachia inferioris pars, quæ cum Bessarabia dicta sunt.

EX confinibus autem Podoliæ, Moldaviæ, seu Valachia vicinis, Camenitiam, Chotinum, Sorocham, vel Olchonia, veris Palatin Moldaviæ oppida & arces ad Nestrum sitas perveniunt. Proinde Pruto sive Hieraso Moldaviæ fluvio trajecto Stepanoveriam, vel Iassi, primum Valachia oppidum, vel rectius ad Prutum Techniam oppidum, & arcem Turcicam, non ita pridem ad Confluentem Nestri munitam, ac ibi Technienses vel Moldavici in Nestro trajectus aliquot recta in campos reperiuntur. Vicinens vero per lacum Vdovo seu Obidovo dicitur, quem quidam ab Ovidio nuncupatum fabulose fortassis autumant, qui latissimus est, & in Pontum Euxinum in eo loco exoneratur, eumque ex adverso Bialogrodi. A veteribus Moncastrum ea arx & civitas dicebatur, quæ non ita pridem à multis annis Valachorum seu Moldavorum, Regulis à Turcis crepta & possessa est. Tyras insuit. In ipso Tyræ seu Nestri ostio tarris lapidea exiit, quam Neoptolemi & vicum Hermenasiis, ac in utraque Tyræ ripam civitates duas conditas, Niconiani in dextra, à leva vero Ophiussam, nominatas esse ex Astrabone

Q 4

liquet.

Iquet. Ex aduerso itaque Majaci trajectus ille Bialogrodo navibus in campum Bialogrodentem, & Oczacovensem superat. Macta quendam Maacum ibi fuisse fabulantur, ac in eo o. o. Nestro trajecto in ripa lapidei parietis ruinosi, & quasi quidam ruinae apparent, eam ruinam Turrin Neoptolema fuisse Strabo refert.

Cam Bialogrodensis & Oczacoviensis. Quae inter Tyram & Euxinum fluit, ac ad mare Euxinum sunt.

DEum vero Beribonium Taret, alias Licastemum Colum lap nam appellant. locus id. fossas altissimas & amplissimas mari vicinas, lacus & rivos amoenos fincos habet. Cacibiei Horod se, quasi territorium collapsum, quem lacus amplissimus ad Confluentem Nestri maris finis alia est, ac ibi portus non ignobilis quondam secundo Nestro exatilis memoratur. Ad goli hic locus tres fossas celebres, lacus amarus & salso quam plurimos mari proximos habet, ibi re magna vis Korakorum perpetuo confluit, mutuique bellis & crudelibus frequentissimis concidant. Idcirco hic locus viatoribus adeo terrori est, ut in eo non solum per noctem quiescere, verum ne pabulari quidem satis secure ha-

habeant. Nam non raro accidere solet, ut quod si non Kosacones ipsi, cadauera tamen hominum ibi saepe reperiuntur. Dominina Dolnia seu fosta, quae maxima & amplissima lacubus & rivibus impidissimis frequens est, Berezani lacu angustissimo, verum profundissimo, ac ibi in sinum Carcinicum & mare Ponticum sese exonerantis trajectu superato, Oczacoviam pervenitur Berezaniam lacum, & Carcinicum sinum Tamiraci & Carpani sinum seu lacum fortasse nuncupatum esse Strabo facit. Ab ostio Tyri fluminis insulam Leucam intra pelagus eductam intervallo quingentorum stadiorum distare, ac Ad illi lacram nuncupatam esse Strabo asserit, quae in eo Berezani lacus trajectu optime a viatoribus conspicitur. Borysthenem fluvium ad istadia sexaginta inde distare, & amnem Hypanim seu Bogam ei vicinum esse, ac inde ostium Borysthenis insulam quendam existere, in qua portus quondam fuit, demum Strabo memorat.

Oczacovia arx & oppidum.

Oczacovia, quae Olbia, Olbis & Borysthenes Olbiopolis, quasi beata civitas, a Ptolemaeo & Plinio dicitur, ad Borysthenem Carcinicum fluvium seu sinum sita est, ac in eum sinum mari

Euxino vicinum Borysthenes ibidem exoneratur quam à Miletis conuocant esse, & amplum emporium habuisse Strabo refert. Arx lapidea, nec bene tum munita, oppidum ignobile Turcarum ditionis est. Borysthenes seu Neprus altissimus, rapidissimus & latissimus fluvius, qui à septentrione labitur, in Carcinium sinum seu fluvium ac Pontum Euxinum penes Oczacoviam influit. Supra Oczacoviam vero miliaribus quatuor Hypanis seu Bogus fluvius in Borysthenem exoneratur. Ad Oczacoviam vero per Borysthenem & sinum Carcinium stadiis ducentis (ut vult Strabo) tractus latissimus, & navibus majoribus ac minoribus in Isthmum ibi superatur. In eo tractu & transitu à peregrinis & mercatoribus vestigal perpetuum Imperatori Turcarum solvitur.

*Isthmus, qui inter Pontum Euxinum
& Borysthenem est.*

Conrinens, seu Isthmos ab antiquis ita dictus, inter Pontum & Borysthenem angustissimus unius diei itinervis spatio, admodum arenosus, collibus, lacubus, paludibus salis fodinis, ac ibi per Borysthenem sal deportatur. arbores etiam humiles virgultis parvis infertat habet. Cervi, ursi, capris,

capris, & apris campistris frequens admodum est.

Inter arx aquaria, & manendi isthmum in campis modis

Iste continens agris, pratis, tuguriis Tartaricis, quæ vulgo *wnsi* à Barbaris nominantur, ac ut pagi ex tenuissimis lignis, limo vel cæno stercorebusque pecorum seu animalium oblit, facti & arundine recti sunt, Perecopiam usque in aliabus amplius triginta extenditur, rivisq; abundat. Verum ætate & in autumnio Tartari in eis tugurios non degunt. nam in April. cum uxoribus, liberis, familia, mancipis ac domibus, quæ ratione penulis oblitæ quatuor vel quinque hominibus ad degendum vix commodæ sunt, & in carris rotis duabus sustentatis camelis duobus, vel uno, vel bobus, videm cum familia & suppellectili vehuntur. Cameli, equos, pecora, & oves, innumerales greges secum ducunt, alios vero commodiores, basin paucis reanquunt. Perecopiam vero inter Borysthenem & mare Euxinum, vel extra Perecopiam nō raro in Tauricam ipsam, vel ex adverso Perecopiæ Ostrovum seu Azaphum (ut Turci vocant) oppidam ad Confluentem Tanais vel Doni, rapidissimum & maximum fluvium, à veteribus quondam Græcis, proin-

proinde Genuensibus Italis, cum arce
municum, ac non solum ibi præsidio
finitissimo Imperatoris Turcarum, ve-
rum etiam ejus loci præfecto impolito,
à Turcis habitatū, erectum contendunt.
In istumom seu campos planissimos, &
maximos eos, qui inter Borysthenem ac
Mæotum paludem ac mare Ponticum
sunt, ac in peninsulam ipsam de loco in
locum ad pascua commodiora semper
pregrediuntur & migrant. Verum in
Octobree frigoribus, imbribus ventisque
perpetuis sevientibus ad iugaria ea rar-
sus redeunt. In primis enim à Kozacis
Nizovis nostris hominibus, quod se-
cundo fluvio in cymbis ibi vagantur
inde nancupatis, ac iis sclopetariis qui
aestate & autumno in Borysthenem in
cymbis majoribus & minoribus perpe-
tuo vagantur, sub tasq. & damnotas in
eos incursiones faciunt, magnopere sibi
meruunt. Attamen frugibus & grami-
nibus collectis Borysthenem glacie con-
creto cum familia propriisque anima-
tione gregebus commodius per hyemem
stativa sua habere solent. Istumom illum
Zenonis Chersonesum Ptolemæus vocat.
Et Strabo ad telluris magnæ Clersonesi-
um adhaerentem, Roxanos scribit &
Roxolani, quos nos Russos seu
Rutenos nunc dicimus. in campis illis
inter

inter Tanaim & Borysthenem pascua
herbosa semper festatos memorat, ac
adversus Mithridatis Lupatoris duces
Tassium, Palacum, & Selorum socios
bulgerasie. & cum pugnacissimi jud ca-
rentor, Barbata (inquit Strabo) natio o-
mnis infirma prorsus apparuit, & quin-
quaginta milibus adversus sexaginta
nulla militariter acie instrasta, datus &
auspicio Diophantis ducis Mithridatici,
resistere ac sustinere imperum non va-
lentes, maxima ex parte trucidati sunt.
Galeis, thoracibus, & scutis ex crudis
boam corrigis eos usos fuisse, ad per-
cutiendumque lanceas, arcus & gladios
habuisse scribunt. Tentoria centonum
instar pello contextis utebantur in plu-
vis vitam debebant, & circum tento-
ria pecora comitabantur, à quibus vi-
am capiebant. Lacte, caseo, & carne
vescebantur. Tartari illi etiam eadem
ratione fere vitam degunt, agros tamen
non paucos illi nunc habent & colunt,
herbas etiam non raro colligunt.

*Taurica Chersonesus, antiquus nomen
Tartaria Parthia, Gadiaria, Pere-
scopia, & oppidum.*

Perecopia, à veteribus Græcis Eupato-
ria, Pompeiopolis, sacer lucus, Dro-
mon vel Cursus Achillis, seu Græcè da,
Mera.

Heracleum vel Heraclea appellata, in
 continens Tauricæ, seu Scythicæ Cher-
 sonesi, vel peninsulæ dicitur, primum
 oppidum obscurum, & parvum, arx
 lapidea, nec satis munita est, in qua
 Principes Tartarorum vel Chani, ut
 Tartari eos vocant, quasi Reguli seu
 supre ai domini Palatinum, quem illi
 Begum seu Perecopensem omnium vo-
 cant, perpetuum habent, qui Bory-
 thenis & Tanais seu Doni fluviorum
 transitus & tractus, & confines uni-
 versos vigilantissime perpetuoque ob-
 servat, ac universis Tartaris, qui in
 campis ad Perecopiam & ultra Pereco-
 piam suis degunt, præest. Illud oppi-
 dum una cum arce ipsa, ut ex ruinis vi-
 dere licet, à præcis & antiquis peninsulæ
 Tauricæ quondam vel Bosporanis Re-
 gibus sive Imperatoribus Græcis in an-
 gustissimo continente, eo quem una ex
 parte à præpensione palus Meotis, (Pu-
 treæ lacum eum Strabo nominat) altera
 vero mare Ponticum à meridie
 alius & cingit, universamque peninsu-
 lam ambic, exstratum est. Et quoniam
 ibi per universum, ut Strabo isthmum
 dicit, qui inter paludem & mare dimi-
 dii miliaris tantum spatio fere conti-
 neretur, fossa profundissima & lata facta;
 oppidum totæ appellationem sortitum
 est,

est, quam in hodiernum usque diem à
 Tartaris ac ipsis pariter Turcis sermone
 idolorum retinet. Lacum à mari separa-
 tum etc. stadiis sexaginta, Putrem seu
 lacum ipsum stadiis quatuor milibus,
 Tauricæ vero seu peninsulæ isthmum
 trecentis & sexaginta stadiis contineri
 Strabo refert. Eum vero Sachibgiereio
 Chano Tartaro in peninsula imperan-
 te, qui Tartaros Noagenses pro impe-
 rio bellum illi facientes, insigni ac me-
 morabiliter ad Perecopiam prostra-
 verat, devideratque, turres lapideæ XVII
 in ea fossa excitare fuere, fossæque al-
 tius reparata. Proinde vero in signum
 memorabilis victoriæ cruentissimæque
 belli, nonnullæ turres ex capribus cas-
 sorum ibidem factæ sunt à Tartaris
 perhibentur. Cum itaque in peninsu-
 lam in eo angustissimo loco unicus tan-
 tum ille transitus pateat, Tartari per-
 petuas excubias Perecopiæ agunt; ne-
 minem peregrinum, qui in peninsulam
 venerit, sine mercedis Chani inde redeun-
 te transire permittant. Derique cum
 in bellum descendere Chanas cogita-
 verit, vel aliquod periculum aut bel-
 lum Tartaris imminet, universi Pere-
 copiam frequentissimum semper conve-
 niunt.

Coslovica arx & oppidum.

Coslovica oppidum ad dextram Percepiae ad mare situm miliaribus septeni distat. Emporio non ignobili praefectum arcis & oppidi Chanus proprium & perpetuum ibi habet.

In viciniam a v. & oppidum.

Ingertacum miliaribus xii vel amplius à Coslovica distat. arcem lapideam, templum, & specus sub arce & ex adverso arcis mirro opere ex petra excisos, habet; nam in monte maximo & altissimo sita est, ac inde à specubus à Turcis cognomen retinet. Oppidum quondam non ignobile, opus est refectum, celeberrimum, & natura loci maxime admirandum, copiosissimumque exoritur. Ex adverso oppidi promontorium extenditur in latitudinem stadiorum aliquot spatio, in longitudinem vero xii vel xv miliaribus oris angustissimis Euxino mari medius est. Portus tres habet illos: Pactorum, à quo alter effluat portus (Ctenuntum vocat.) ad quos naves male commode accedere, & a tempestate fluctibusque maris in locis istis consistere possunt. In ea angustia Taurorum nationem Scythicam latronum manus constitui sic, ac ut petunt in eos, qui eo divertissent, fecit Strabo memoriam prodidit. In montibus saxosis, qui

qui ibi sunt maximi & admirandi, vestigia certa apparent, quod antiquissimi populi Getae lapides grandes ibi exciebant; navibusque ea angustia oris deportatos Corsonum seu Chersonem Peninsulam urbem ea tempestate clarissimam & antiquissimam ex illis extruxit, nunc etiam à Graecis Christianis dicuntur Hierarchenses Ponti accolae coloniam eo de locis, ac urbem Cherion refecit, ibi appellationem esse, ac à Tyra fluvio stadiis xv minibus & ecce cursu maris emergendo eam distare Strabo meminit. Ingertacum arcem satis & magnam sitam à Principibus Graecis extructam fuisse apparet, nam portus & aedificia adhuc nonnulla integra Graecis characteribus exornata, & eam insignibus eorum insculpta conspiciuntur. Ac per unum istum istum quondam ibi usque ad urbis nomen aedificia sumptuosa extitisse putatos ex avatis infinitos, qui adhuc fere plurimi sube integri, ad extremum vero duis v. as Regias grandes lapidibus stratas esse, certo apparet. In eo isthmo portuaria, non vixit plurimae & optimae, à Graecis quondam culcae, (Belbecum nunc etiam nomen habet,) quas Christiani Getae vel ita & ludaei paucique Turcae nunc possident, in loco eodem visuntur. Ex Ingertacum Corsonum terrestri

itinere eundo est isthmus inter oris angustii portum, & mare Euxinum quem strabo sexaginta constare, & parvam Chersonesum appellatum esse, ac portionem magnæ Chersonesi occludere Strabo deserbit. Est idem isthmus ad Ixviam & lacus maris Euxini plantissimus, & solo fertilissimus: ad d. Ixviam vero portus oris angustii, habet quædam agum satis uberem, montibus tamen & colibus, in quibus vineæ & pomaria infinita erant, sepius est. in eo s. & pagus ad urbem ipsius moenia caret, & in vastitatem prorsus redactus est. tamen greges insunt ovium pecorum & animalium propter numiam soli herbarum libertatem à Turcis ibi perpetuo pascuntur. Ex ædificiis illas ruinosis, quæ ibi conspiciuntur, animabusque per singulas turmas domini proprii Turcæ vel Tartari caulas maximas consuevit & sepiunt.

Chersonesum seu Corfunum urbs

Taurica antiquissima.

Chersonesum seu Cherronesum, Corfunum, vel Chersonam, Sari Germanum, quasi flavam arcem, Turcæ urbem eam vocantur nam solum quasi flavam ille tractus habet. Quæ quod i. perba. dives, delicata & clara quondam Græcæ gentis colonia fuerit, universæq. peninsulae urbs antiquissima, frequens, magni-

tas,

sica, portuque nobilissima extiterit, admirandæ ruinæ illius manifeste testantur. In extremitate isthmi illius, quem parvam Cherronesum Strabo vocat, & in ostio ipso portus oris angustii, ac per universum isthmum sicut latitudo ripæ utriusque maris est urbs murum altissimum & magnum turresque plurimas & maximas ex lecto & grandi lapide erectas nunc etiam habet, ac tota mari exposita exiit. A quarum castris, quæ miliaribusque sarracenicis ex petris excelsis in urbe ducebantur, in quibus nunc etiam aqua purissima est, ad urbem ipsam moenia conspiciuntur. Est in eo loco unde rivulus ille delabitur pagus quidam non ignobilis, & non procul in ripa maris, in monte saxoso, Græcorum monasterium, Sancti Georgii solemne anniversaria devotio Græcis Christianis qui nunc in Taurica sunt reliqui, in magna frequentia ibi fieri solet. Urbs illa à multis non solum annis, verum sæculis & hominibus & habitatoribus prorsus vacua, funditus diruta ac in vastitatem redacta est. Muri & turres integre adhuc & miro opere sumptuose factæ conspiciuntur. Principum Regia vel domus in ea illius parte, & urbis moenia, turribus, & portis magnificis exsunt. Verum à Turcis insignes columnæ marmoreæ

& serpentina, quarum intus adhuc loca
apparent, & grandiores lapides sparsim
& per mare ad lides eorum in via
publica & privata deportantur sunt. Ad-
circo ad maiorem ruinam ea urbs per-
venit non adiuvi & tempore ex-
cessu quidam exaruitur. Vnde
ficta humi prostrata & solitaria
Monasteria. Graeci tamen non in
urbe est reliquum, praeterquam, quod pra-
rent quidem, sed ita tamen in
habent, & ornamenta reliqua, quae
ibi erant insignia, dextra & sinistra
sunt. Ex illo monasterio praeter portas
Corinthi, quas Graeci ornati praeter
Regias portas vocant, & quod non si-
gniores, Graecos aliquos a
rum magnum Rudunum & Cren-
sium Principem ea temetipso
loco Kiovia deportavisse, postmodum
vero à Boleslao secundo rege Poloniae
Kiovia Gnesnam praedixit eodem loco,
que in tempore maximi portae etiam
ibi visitantur, delatas esse, quod eorum &
Polonorum annales testantur, praeter
re; Volodimirum Principem Ioanni
Zemlice Constantino, & Ioanni peratori
eam urbem quondam eripuisse, verum
Basil & Constantinus peratorem
sorore in matrimonio ducta, & sacro
fonte ritus Graeci in eodem monasterio

a Pa-

à Patriarcha quodam iniciato, restituisse.
Quod & in hoc etiam utque dicitur
in locis istis à Christianis Graecis juo-
rum, ebant & parve admodum reli-
qua in periant, praedictur. Antea ur-
bem promontorium existere, & Parthe-
nium, id est, virginum appellatum esse.
Deoque illius ademac Ratum, aere.
Ac eam urbem liberam in illo pro, magis
legatus vixisse; verum a barbaris dis-
ceptam, & eoque necessitate deductam
esse, Eupatore Mithridate praemissis sibi
delecto adversus Barbaros bellum ges-
sisse, & tanta spe erectum exercitum in
Chersonesum misisse, ut & Scythias pa-
riter Strabone teste intulerit, & Scythias
liberos quinquaginta (ut Possidonius
scribit) captivos habuerit, & à Perside
praefecto loci ditione accepta Bosporus
potius sit. Ac in eo ex eo tempore in
hanc urbem Chersonesitarum ci-
vitatem Bosporanis Regibus, praeter
fuisse olim idem Strabo attulit.

Iamboli seu Balaichum, a re

et a re.

I Amboldum seu Iamboli Graeci Bala-
cheum, quasi praedictum, & ci-
tatem eam (nam in eo loco mare pro-
bus ferax est) Turci dixerunt. Ea in alto
magno & saxoso monte ab Italia
Genuculibus munita & habitata fuit:

R 3

super.

superbis enim & pessime tunc inter se
convenientibus ac ignavis Græcorum,
qui tunc eam partem Taurici tenebant,
Ducebus ignorantie sine alio periculo
preludio ab eis crepta fuit. In ea civitate
et nullo loci naturalis Genocoris
portum celebrem, ac utilem, muni-
tissimum sumptuosissimumque propi-
gnaculum, excitavere. Est ibi etiam lu-
nus maris ang. isti penes civitatem &
inter promontorium non ex quo patio
distant, qui portum nō ignobilem con-
fecit, ut ex mari magno naves non pau-
cæ tuto descendere & consilire possint.
Arces, ædes, maxima & vestigia sum-
ptuose cum pluribus Genocoris in-
signis & vultus prostrata & omni no-
ditate, ac Civitas illa a paucis Græ-
cis, Iudæis & Turcis incolitur, à pau-
coribus inde mercatoribus & peregre-
nis per mare frequentatur.

*Mancopa seu Mangurum, ut Turci
vocant, arx & oppidum.*

Mancopa civitatis montes & sylvas
magis porrecta, & mari non iam
propinqua est, arces duas in altis no-
tato & per amplexu conditas tenet, Græ-
ca in prima & ædes, plurimos & vos,
qui ex lato decurrunt, sumptuosissimos &
admirandos habuit. Postquam vero à
Turcis ea capta esset, postmodum vero
anno

anno decimo octavo, ut Christiani
Græci perhibent, à buanco & horribili
incendio orto funditus fere deuoluit
est. Ideo nūll quicquam insignis
preter superiorem arcem, in qua porta
insignis cum Græcis sexibus multo
marmore ornata, & donis alta lapidea
est. In eam domum Moscorum nunc
Canonum barbarico furore nonnu-
quam detruduntur, ædificia & altu-
rantur. Templum Græcum & Constanti-
anum, & alterum S. Georgii hinc ad-
modum nunc reliquum est. Presbyter
Græcus unus. Turci & Iudæi aliquot
ibi habitant, cetera in ruinas, vilita-
tem, & omnem fere oblivionem versa
sunt. Nec homines iam superant, nec
Ducum, nec gentium earum, quæ eas
urbes & arces maxime possidebant &
inhabitabant, annales aliqui reperun-
tur. Nam in locis singulis eos summo
cum studio & impendio meo conquie-
bam. Veramtan en à Presbytero quo-
dam, Græco nomine jam annoso, pro-
bo, & non rudi, quem ibi vidi, accepti,
quod paulo ante civitatis ejus à Turcis
obsidionem Duces quidam duo Græci,
quos Constantinopolitanorum vel Tra-
pezuntæ Imperatorum sanguinis iussu
certe apparet, patruus & nepos ibi ma-
xime.

multis tamen annis eam inhabitavere, ac paulo post ab infidelibus & inhumanissima Turcarum gente civitas illa fide eis data & violata erepta fuit. Duces illi Constantinopolitani vivi abducti, à crudelissimo & sceleratissimo Turcarum Imperatore Selimo ab annis centum & decem crudeliter contrucidati sunt. In templis autem Græci in parietibus effigies & habitus exornati Imperatorum & Imperatricum earum, ex quorum sanguine eas ortas & progenitas fuisse apparet. Atque civitas quondam antiquissima Manecopis, & Cerceis germanis à Turcis arce novæ & à Cerceffio nominata, proxima est, nec ea à Turcis & Tartaris, ac ipsis etiam Græcis, propter non tam vetustatem aliquod cognomen nunc habet. Græcorum tamen Ducum temporibus, de quibus in eodem libro plurimum notanda, quæ in Deum hominesque libere perpetrabant, prædicantur, ea corrunt. Ac in eodem monte saxoso, in quo sita est, in saxo miro admirandum opere diædus exstas habet, quæ, etsi ille locus nunc sylvestris est, integræ tamen plurimæ reperiuntur. Phænam marmoream & serpenti columnis ornatum humi jam præstratum & corruptum, insuper non à claram quondam eum locum eximie testatur.

Chan-

Chanorum Regia & scilicet.

Chanorum Regia seu domus in Mediterraneam (ut eam Strabo vocat) Tauncam porrecta sunt. Oppidum non ignobile, & domum lapideam primariam, in qua ille semper resideret, Baccasarium nuncupatam ille habet. Illud oppidum inter duos montes situm est, & fluvios parvas, a quo oppidum cognomen retinet, medius defluit. Mahometicam templum lapideum, & sepulchrum Chanorum, ex ruinis Christianorum penes oppidum exstructa sunt. Non procul etiam ab illo oppido monasterium Mahometicum, & plurimæ sepulchra Tartarica, ex ruinis Græcorum non ignobilitate exornata sunt. In extremitate oppidi istius aliud oppidum est Salaticum dictum ad istas non ignobilibus a Turcis incolis exornatum. Chanorum Regia vel domus, à prisca Tartarorum Principibus sumptuose ad fens, templis, sepulchris, & balneis magnifice exornata est. In eam domum Principes, quam otio, deliciis, oblectationibus & recreationi vacant, cum uxoribus non raro descendunt. Locus ille enim seu tractus venationibus expositus est. Pomaria, vineas, hortos & agros infinitos & præstantes habet, ac rivis ampidimus irriguus est. Montes & sylvas plurimæ hic sunt, in

R. 3 qui-

quibus ruinosa edificia plurima, & maximæ arces & civitates conspiciuntur, à paucis tamen & nullis hominibus inhabitantur, & desolatae jacent. A. massarai ad confluentē Almæ est Chanorum Regia, seu domus, in qua ille raro manere solet, quod non ita commode sicut alibi ibi degere & cum aula sua divertere potest; nam pagus tantum unicus & obscurus ibi est. Arces & oppida obscuriora sunt atque vicina, in quibus uxores suas acere solent. Arces tamen nonnullæ sunt, in quibus Sultani Chanorum fratres vel filii & uxores illorum perpetuo habitant. Pars illa Cherioneis, quam Chanus cum suis Tartaris possidet, à Perecopia versus paludem ad Cremum civitatem culta, plana, campis fertilis & herbosa est; Verum versus mare & ipsam Chanî Tartarorum Regiam, ejusque oppida, arces & pagos, montuosa admodum, sylvestris, cultissima ac uberrima existit. Montes sunt maximi & celebres in ea parte. Maximus vero omnium altissimus est, & in immittace lacum sane non exiguum habet, illam etsi ego non ascendî, verum ab antiquior militibus ille bene conspicitur, & nō valgatam altitudinem & magnitudinem demonstrat. Fluvii plurimi non parvi admodum ex montibus illis decurrunt.

P. sci.

Pisciculos etiam si non magnos (nam aqua non est profunda) sapidissimos tamen & delictos plurimos habent. Sed quoniam Tartaris periculum est vitæ, Christiani tantum & peregrini nostri cum eò veniunt in capiendis eis operam navant. Est præterea avium delicatissima ibi copia, quas aliquando telescoparii Christiani vel Turcæ, rarius tamen nostri peregrini, petere solent. Venationes cervorum, caprarum, aprorum & leporum in ditione Tartarica & Turcica mari vicina sunt plurimæ. Solet etiam non raro diebus aliquot Chanus ipse ibi venari, læpius vero cum canibus venaticis Turcicis vel Tartaricis in campum descendit. Sortassus pagus Tartaricus Chanî Regis vicinus, in quem Lituanici & Moscovitici legati non raro divertunt, ille satis amplus & amoenus est. Enimvero cum Taurica seu peninsula Chanorum ditionis esse cœpit, Itali non pauci Genueses nobiliores post subactâ à Turcis Capam, Tartarorum Principibus juris & proprietatis suæ litteris eorum concessis & consignatis, quas ego apud eos vidi & legi, eam pagum cum specialibus immunitatibus illi obtulerant, sive hoc auro, quod illi tunc ex sedibus suis secum asportaverant, sibi comparaverant, sive etiam ministerio, dum Chanis in abie-

ablegationibus apud Christianorum Principes rō obscure operam suam navabant. Templum Catholicum in pago illo exstare ipsis permittum fuerat, in quod, dum egē hi manere nā spories descendebam. Presbyter tamen unicus Franciscanorum ordinis Frater, quem Christiani illi ex Turcica captivitate p̄e proprio tōm tēmerant, n templo illo fuit, il ē pō modum cōm Tartarico legato, qui apud Serenissimum Regem non ita p̄cedem fuerat, in Lituaniam Vilnam usque advenerat. Reverendissimum Ioannem Andream Capuanum Sedis Apostolicę Legatum xp̄ianus ille accedebat, ac cum indēm Tartaris, dum antiquot septimanis nāssi lēt, nē am in Tauricam ille reversus est

Cremum arx & civitas.

CRemum, seu ut à Tartaris Crimam dicitur, civitas & arx muro antiquissimo, maximo ac prezalto, magnitudine ac celebritate reliquis civitatibus Tauricę Chersonesi mediterrancę, (nam eam Ptolemæus ita nominat,) admodū distans, est. Sic em̄o fortasse Tartares, Plinio vero Taphrę eam antiquis nominatam fuisse placet. Una postremū iam temporibus ante Genuensium n Tauricam adventantia maximū populo Mahometico, qui ex Asia eo tūm migraverant,

rant, culta & inhabitata fuisse videtur. Nam templa seu delubra antiqua Mahometica non solum in civitate ipsa, verum & ultra civitatem, plurima admodum cum characteribus Chalicis in grandioribus saxis excisis conspicuntur. Turcæ seu Tartari non solum admodum incolę, Græci tamen rari, hoc referunt, quod maiores isti constantem meminerint, eam civitatem a Persarum olim gente inhabitatam, præstantem ac primariam fere officinam mechanicarū artium quondam eam extitisse. Liqueat sane ex ipsis ruinis, & loci amplitudine, vel etiam quondam clarissimam, & maximam gentium coloniam extitisse. Tartari ab eo loco Crimæes vulgo nunc appellantur. Officinam monetariam, quam Chanus eudit, in ea civitate perpetuam habent. In arce, quę maxima ad civitatem est, uxores Chanorum perpetuo asservantur & consenscunt.

Sidagios arces tres & civitas.

Sidagios à Græcis, à Genuensibus vero Sadaicum, arx & civitas illa dicta fuit. Tartaris prorsus incognita est. In monte altissimo, saxoso & perempto, ad mare sito, in summitate montis, arcem superiorem, alteram mediam, tertiam vero inferiorem arcem, muro & turris circumdata & munita Græci seu Genuenses

Itali

Itali condidere. Tempia Græca ex grandioribus faxis infinita esse, & quasi acceda pauca admodum, nonnulla integra v. sancue, plurima vero in ruina versa & humi iam prostrata jacent. Superbi, discordes & desides Græci a Genuensibus Italis fracti & debilitati viritate eam auferant. Non contemnenda Genuensium vestigia Græcis multo clariora ibi conspiciuntur. At insignem locum, quoddam, ut ex ru. n. v. d. e. met, extitit, à Christianis & Getis, quoru n. parve admodum reliquie restant, memoratur: Græcorum gentem eo discordiarum & inimicitiaru devenisse, quod familiar, que dissid. laborabant ne devotionem quidem publicam fieri eque interesse volebant. Propterea templum illa infinita quam plurimi edificavere, quæ aliquot centena ibi extitisse Christiani perhibent. Tempia tria maxima Catholica, domus, muri portæ, ac turres insignes, cum textilibus & insign. Genuensium in arce interiori videntur. A Metropoli quodam Afro Græco & notissimo, qui ex insulis Græcis ad visum hos præceteros illos cum coadventer, & hoc p. r. o. n. e. exceperat accepi, quod cum immanissima gens Turcarum eam civitatem ingenti manum exercitu oppugnasset, a Genuensibus fortiter & animose

mostrata defenderetur, verum cum obfidionem diuturnā ac famem Genuenses sustinere, nec impetum tam numerosis exercitus Turcarum sustinere amplius possent, maximum templum illud quod adhuc ibi integrum est, centum alpet, vel ut ille asserbat, mille fere v. t. d. e. p. n. e. receperant, per dies aliquot in arce interiori, in quam Turcæ irruerant, fortiter & animose sese defendentes, insigni & memorabili Turcarum strage edita, tandem in templo illo universi concedere templi illius portæ & fenestras a Turcis muro impleat. corporum cadavera in cum usque diem insculpta jacent. In id templum ne accederem, a Capensi Seniaco quondam Turca, quem in ea arce perpetuum ille habet, ego prohibitas sum. Portorium non igne in arce erat, sed in turri. Vinæ & pomaria, que ad duo & amplius miliaria extenduntur, fertilissima a Capensibus Turcis, & Christianis novitate n. v. d. e. n. t. u. r. Nam universæ Tartarorum n. v. d. e. n. t. u. r. m. d. e. n. t. u. r. k. i. v. i. a. n. t. i. l. l. m. a. q. u. e. ex altissimis & med. n. s. n. o. m. i. b. u. s. & i. y. v. n. , quæ admodum frequenter n. s. n. t. , decurrunt, universæ n. e. t. r. a. d. i. u. s. abundat.

Civitatibus suis superionibus, ac de-
mum Sudaco ipso jam emisso uq;
ad Theodosiam, quam Genueses Ital
Capham dixere urbem, Taurorum pa-
stadorum, mase longitudinem atq;
montanaque & aquilonis procelsa
exiit. Antestiani urbi promontorium
quodam conflatum in praeagus in meri-
diem versus Papistagoniam Anastrum-
que urbem valde procumbere, ac & Gre-
cis Onum & Opon frontem arietis, ap-
pellari Strabo refert. Opponitur illi &
aliud promontorium Carambis Papista-
gonum, quo pontus Euxinus in praeagus
geminum dividitur, ac id utrumque eu-
ripus angustat. Carambis a Caerone-
sitatum arbe stadiorum duobus m. iureus
& quingentis, ab arietis autem fronte
multo minore numero distare Strabo
memorat. Post eam montanam, ut eam
Strabo regionem vocat, Theodosiam
civitatem jacere, can pos ubertate pro-
stantes, portum vel centenis navibus
commodum habere, eumq; forem
poporanorum & Taurorum agro antea
assilicptum fuisse, idem asserit.

Caput a Theodosia v. 144.

Capha seu Theodosia ubi universae
Taurorum claudina, munissima co-

a 56-

à Genuesibus Italici condita & ad mare
sua est. Portum copiosum ita semper
habere Genuesium tempore apparet
eas: Iuxta & sub tabernaculo admodum
extensile. Postquam vero a Turo ab an-
nis plus centum Genuesibus erepta
fuerat, Capham ita in angustum ca-
nelum, sicuti, ac ex parte & oblique ad-
itus, tum ex parte, ita & caput, ac
Capham primum, quondam nunc a
ex parte anstis. Tempus Christianorum
Romana de ca. adis dicitur, m. i.
& iuxta in quibus Genuesiam pluri-
ma insignia & inscriptiones Latine vi-
sibile, et capta facit. Tempus tantum
Capham, & Armenia, et in
tegra reperitur, in quibus prae-
propositum, & devoti pulchre in-
teritum Tura antiquo iure os conce-
ditur Tura, & omnis, iuxta, ita &
Genes Christianis paucis habita-
toribus reuera, & ex parte omnis porta-
que universae ejus Taurorum, etiam
non ita est, & portaria, & mortos
tere in hanc illa habet. Capham in
razo navigat ex universis, & om-
bus & reuera, & ex parte in hanc, &
plus vero ex arbo Capham, & in hanc
secundo, & in hanc, & in hanc, &
pato, & in hanc, & in hanc, &
vehunt.

Terræ Tauricae distantia & descriptio.

Terram aliam deinceps fertilitate conspicuam usque ad Panticapeum Bosporanorum metropolim, quæ in ostio Mæotidis sita est existere, ac inter Theodosiam & Panticæum stadiorum quingentorum & triginta intervallum esse Strabo refert. Tellus illa frumentis ferax est, & vicos habuit olim multos sed nunc Tartarica tuguria plurima ibi sunt. Verum portus optimi Nymphæum dictam, & tumulum Panticæum habitaculis frequentibus circumpositum stadiorum viginti insignem esse, ac ad ortum portum navium triginta quondam ibi extitisse, & arcem à Mæchis conditam ibi fuisse Strabo asserit. Est quidem ad eam tumulum nunc etiam civitas & ædes dææ, quæ fortassis à Turcis & Tartaris Cercum & Thamanum appellatur. In ipso Mæotidis ore, quod Strabo Bosporum Cimmericum vocat, eius vero initium ad amphorem latitudinem septuaginta stadia ibi est Panticæi locis ad Panticæum, prope pulchram Alie civitatem divisione nunc eam ad angulum huius maris terminari, quod vero angulum Alie ab Europa separaret insula & Tauri ad huiusmodi Arcto nunc patet ad istud exaginta inter se distantibus ab eis crassi, ac coram eis

cautos.

emissionem paludis illius stadiis octo milibus constare Strabo tradit. Magnam Cærronem seu Peninsulam ipsi Panticæi forma & magnitudine perquam similem esse, eam vero totum Bosporanos principes ad ducitatem bellorum vastatam abesse: Illam etiam Bosporanorum Tyrannos parvam quidem Mæotidis ori & Panticæo adjacentem Theodosiam usque tendisse, plurimam vero partem usque ad isthmum sinuque Cærronem Tauris gentem Scythicam laesse. Atque sane etiam eam totam, & aliquid extra isthmum usque ad Pontinensem parvam Scythiam vocatam propter transeuntem vero Tyranniam & isthmum eam terram habitantem, multitudinem huius & partem magnam Scythiam parvam nunc partem huius eam Thracas partem partem malignitatem loci, est enim plerumque salutem eam concessit. Strabo enim etiam perhibet. Idem etiam subdit, Cherronem sane in mare vergentem Tauriam usque non parvam, non solum montanum, sed etiam, solum beatum esse. Verum, quod forte favore periculi faciat non eum certum & otiosum esse, dæcra vero argenti tantum habet nomine et Asiais locis Sindien circumadjacentibus

Taurica seu Peninsula locorum & civitatum, in Asia & Europa.

Inter Pærecopiam, Crenum, & Cossolam oppida à Septentrione Taurica seu Peninsula parvissima nec altissima montuosa omninoque campestris est solum fertilissimum, magnæque ex parte laxissimum, aquam vero bonam rarissimam habet. Attamen fontes seu parci alundum, mira profunditate & diuturnitate à veteribus Græcis seu populus illis antiqui sumis & maximis, quæcunq Peninsulam ante Græcorum tempora incolabant, quondam ex his & facti per diversa loca parvum reperitur. A Pærecopia per unum nulli are stagnum magnum sale admirabili natura concretum est, ex quo purissimum & optimum sal, quasi gratis & perpetuo colligitur, cæteroque lacus saluos quam parvissimos habet. In quibusdam etiam commodissimis & plurimis locis in montibus ac rivis arcum, chytarum, templorum monasteriorumque antiquissima & maxime Græcæ ruinæ frequentissimæ admodum reperiuntur, quæ quum multo sæculo habitatoribus carere, propter antiquitatem temporum cognomina sua amiserunt. Univeria Taurica seu peninsula illa, ab occiduo & septentrione parvissima & campestris est, oppida parvissima, vicif-

que

que plurimos habet, in longitudinem & latibus ad summam quinquaginta protenditur. Verum à meridie & oriente montuosa & transversis, montes altissimos, amplissimos, axolos, frequentes admodum & admirandos habet, in quibus inter Crenum & Capnam auriferæque metalla & terram optimam quondam ab incolis reperit, inde perhibetur. Item ferri, stanni, fluxus, rivus amoenissimos, pascua, prata, pascua, feras sylvestres plurimas, cervos, capras, apros, ursos, vineas, pomaria, agros, campos, oppida, vicos, pagos, prædia plurima optimaque habet. Taurica ex peninsula in latitudinem quibusdam in locis unius vel alterius diei itineris spatium, nonnullis vero in locis unius teræ diei iterum, in orbem quasi extenditur.

Taurica, quæ Turcarum Imperatoris ditioni est, descriptio.

Pærecopia & Cossovia, arcibus oppidisque maritimis ac nonnullis oppidis ignominioribus paucisque Christianorum Græcorum pagis exceptis, arces & civitates maritimæ, reliquæ universæ præinsulæ, quæ ordine suo describitur sunt, cum vicis & pagis Christianorum Græcorum plurimis, Imperatoris Turcarum ditionis sunt, quæque imperio universæ parent, firmissimæque, præsidio tenentur.

Peninsula, quæ ab oriente & meridie à
Terecopia media est hyemem placidissi-
mam & ætem temperatissimam habet
Nam in hinc Decembris ætem in eam,
in autumno vero sol rursus hyemem aspici-
tas, quæ magni nivosa, nec tamen inte-
ger, ad totam aquiditatem, quam æstas
dilat & gelus contrahit. Nec solus piam
ad mensis Martii nuda dat. Sol ni-
am itaque veris & in autumno tere-
candior ætate pestilens plerumque efficitur.

Campania, Italia & de ceteris

B Ratavia, Sauravies, Ozacovien-
ses & Balodegradenses camp inter
Hyemem seu Begum, Taram seu Ne-
stem fluvios conficiunt. A septentrione
veritas Neprum seu Borvherem ac Bo-
gum aliqua ex parte piam & camp-fires,
verum ab Oceano veritas Neprum &
Proprum sive Herafium suam magis nivosa
& montuosa sunt. Iodoia, Cameneia, &
Moldavia inter Neprum & Heraum flu-
vientia Tachna & Balodegrad quod ad
latum videtur se in Oceano & mari Eu-
xinum est, contra mare ad campum
& mari Euxinum, a Meridie Balodegrad
Kilix & Danabio flumina ut per vicia
est. Ozacovia a septentrione Balvhe-
nem, a quam Bogum videtur exonerari,
canalque an pluvios a meridie mare
Euxinum, & Berzaniam lacum suum
&

& stagnantem ab occiduo Nestrum
Pavum primum habet.

Continens, Italia & descriptio

D Incepi vero continens, quæ est
extra Ozacoviam & Tarysinem
in formam suam quasi inter Borythe-
nem, Meronem paludem & pontum Eu-
xinum ab occiduo Borythinem habet,
a septentrione Tana in seu Dopum flum-
ine ab oriente vero Meronide paludem
& Tarysinem seu Peninsulam, a meridie
mare Euxinum, ac flumina suum seu
continenter extra Ozacoviam vero
& Borythinem Pterocypium, quæ quib-
dam in his continens se est angu-
stissimus verum extra Pterocypium ad
Olovum artem, quæ ad Tana in est,
amplissimus solo feracissimus, ac ni-
verus canalis & planissimus est et-
enim in toto solo universi tere Pter-
ocypentes & Olovenes Tartari pecora
& animalia sua pascunt, ac in eo per æ-
statem & autumnum degunt. Conti-
nentis seu flumens ab Ozacovia usque
ad Olovum, nam a terminatur in
longitatem, quantum ex dætes Tar-
tari et ostendit, quod flumens a piam cen-
tum corat in latitudinem autem non
pariter ostenditur nam tam extra
Pterocypium, quam ad Ozacoviam vel
Borythinem latior est.

Periæcopensium Tauricorum descriptio,

in TAURICAM NUNCIAT

TAuricani vel Cherſoniæſi, qui nunc Periæcopenſes vel Crimæenſes Taurici dicuntur, lavolgentes a Chæſæi & gaſtuo orti & appellati ſunt ex veſtigiiſſimis Scytharum ſeu prioribus certo videntur. Porro inter celeberrimos, altiſſimos & maximos Tanaïſtea Donu & Borvſthenem ſeptententrionis fluviis in campos paucationis progreſſos tante, ab annis vero centum ſexaginta vel paulo amplius in Tauricam ſeu peninſulam eos pervenire manifeſte apparet.

Chanorum & Ducum eorum genus

et cognomina

Chanorum vel Principum Tartarorum illorum Cyngiſſinum genus antiquitus nuncupatum ſunt, ex quo Lochtonus quiſpiam Chanus, a quo univerſi Chani ortum trahunt. Ille primus Tauricæ vel Cherſoneſi in Taurica ſeu Peninſula Imperator extitit. Sinenſes, Racinienſes, Mangutenſes, cæterique Kivazios vel Duxes, ex quibus Cazaici, qui Chanorum conſtituti & præcipui officiales ſunt, procreantur, eorumque filii vel ſorores eiſ nubunt Vlanos, (quæ ex Chanorum ſanguine antiquitus orti ſunt, ac, ſi Chanorum legitima & ultima poſteritas deſecerit, in principa-

tu ſuccedant) Murios vel nobiliores ſingulos in eorum principibus & nunc etiam in ſociis & cæteris que Tartaros belligenas, ſuos, ad aliquot dena milia in conſtata cum certis poſſeſſione in Tauricam ſeu Peninſulam cum eo migraviſſe verum ſunt eſſe.

Cani aſiaticum regnum occupant.

Duxes Græcos, qui Mancoptæ & Ingermæ, ac Italos Gentientes, qui Izar, Izeli & Capiz incolebant, tum populos in Peninſula reliquos invenerat, cum quibus amicitiam, pacem & pacta donec a Turcis deviſſi belloque attriti ſuſſerent, Chanorum prædeceſſores intorrupte & conſtanter coluere, & moderari multo tantis communem, quam ego vidi, habuerunt.

Imperatores Turcarum Tauricanos

Tartaros ſubjugat.

Enimvero Selimus Turcarum Imperator populis iſtis debentis, præſens & cæſaratus terè univerſis Peninſulæ maritimæ creptus & occupatus Mechemet Cæſarum Chanum ad imperium ſuum adegit ſubjugavitque illum Sachinates lavolgentium Tartarorum princeps inſignis & memorabilis ſtrage ſento centum milium ejus exercitus roſſi gavit. Ex quo tantum in Turcarum imperium Chani agnoscunt, Tauricæ ſeu peninſulæ

filie Tartarorum Regum seu Principes
ab eis constituantur, verum acci-
pant, & filios vel fratres Soldanos in
obsequiis perpetuis Turcis dant.

Succesores vero perpetuum regni

Tartaris eligunt

Venerunt autem antiqui mo-
nore Gulgami seu in peris successores.
(Sunt vel, in nos idem peris, ut ita
tenet vel in unum natu maxime, in mo-
que idem, penes quem in peris bel-
lonum et in na potestas est, verum in unum
consensu insigniorum Tartarorum. Cuius
ipsi perpetuum eligunt & prestant.
Quod si etiam inter Soldanos vel Chan-
nos ipsum dilectio vel bellum ali-
quod pro imperio exoritur, Tartarum
Imperatorum Soldanorum obsequium com-
erere tu & vexillo in Taurica seu pen-
insulam expedire non negant. Cuius
Sultanique bello sedatis & pacis in
Principem sufficit, quapropter in peris
plurimos in Taurica seu Peninsula per-
petuos ille alit.

Antiqua Chanorum electio.

Chanorum electio pro antiquo gene-
more liberis Ducum Muzond exi-
miorum Tartarorum quorundam vici-
bus constabat. Porro propter frequen-
tissimos horum dilectiones maximam
bella, quae à Nogaisibus Taurica seu
penin-

peninsulae vicinioribus Tartaris pro im-
petu obsequii saepius tuere, Saccu-
giericus & Deungiericus, Chanus in-
signioribus potentioribusque Tartaris
in medio dolo solutis, & in vincula com-
pactis, ad te postea itatemque nam ele-
ctionem pertrahere, ab eis itaque Impe-
ratore Turcarum eos iuvante & confir-
mante, Tartaris dominari ceperunt.

Chanorum & Soldanos fratres na-

tura est tyrannia.

Quod si vero non fratrem, sed pro-
prium filium, ut patrimonium contin-
git, in Gurgate Chanus constituere vo-
luerit, propter seditiones illas, mutuas
que inter eos, Soldanos fratres uni-
versos dolo & arte circumventos clam
in medio solutis, perque tamen horum
ad Tartarum, à quo congnite accipiuntur,
& concelantur, coniungunt, ac ab eo
suspensum perpetuum habent.

De Chanorum a peris Tartarorum electio

et peris

Soldani Chanorum filii minores à
Tartaris vel à peris insigniti, tunc edu-
cantur & crescant, ne cum ad evenerint
propter filium plurimum ditionem
hauriant, alia moveantur singuli
enim Chanus unum agnoscat in per-
num, & cum ad evenerint, idonei certis
Tartarorum terminis praestantur, pluri-
mosque

mosque Tartaros voluntarios ad se pertrahunt plerique; tamen parentes eorum, quos chariores magis idoneos putaverint, Nogaiensibus Tartaris præficiunt, pecuniis & ejus rebus utuntur. Nonnumquam etiam insidiarum inter te vel seditionum metu, curatorum tamen favore adjuvat, ad vicinioris gentis tax vel Christianos Principes confugiunt.

Chanozum consiliarii & auxilii perperui.

Consilarios Attalicos, quos à curatione foeminarum, parentum vel uxorum suarum ita illi vocant, à quibus Solitani illi perpetuo ex ephelis etiam educantur & utuntur, ita utatos qui Principum peregrinorum fautores vel negotiorum promotores apud illos sunt, ac officiales etiam Chanozum pariter perpetuos habet. In primis vero Dicos Coraceios, Vlanos & Morzas insigniores in negotiis gravioribus ad consilia tempore adhibet, & ad se convocat. Aulæ ministros præcipuos & idem viros, porum in legationibus alijs, divinis negotiis necessariis & servis suis utitur, ut in Consiliarios & ceteros. Curale promoveni, illi inter hos etiam præcipuos & insigniores Tartarorum, entis delectantur, & ceteros, qui utuntur in aia eius veraneu, & cum domo efficiuntur, illidem generat

libus honorantur, perpetuo alit. Attamen Cercelis Nogaiensibus & Perigorensibus, cum omnium industriis, robustis, audaces & in bellis promptissimi sunt, in primis & plurimum ille delectatur. Præputi dona honoraria & stipendia annua ille elargitur, ac eorum aula ejus non raro frequentior esse solet. In aula Principis insigniores Tartari & nobiles non ad fastum vel superbiam luxum, verum pro necessitate & honestate satis splendidi & elegantes sunt. Etenim ignavia & incuria, in primis vero in Deum, impetrate viciniorum Christianorum populorum, celeberrimis neustionibus & bonis adeo ditari, opibusque suis referti sunt, ut eximiores & nobiles res privatis opibus & splendore dolesco, quem illi habent non admodum Turci impares esse possint. Feminas Maronemque lege quot possunt & volunt adiungunt & uxores Perigorensibus præcipue etiam, quas cum non superbia veram tantis pro generis more culte & ceteris, cum quibus vero prolem habent, quam honorifice & splendide sustentant, & curant. Liberos hos à prima etate Arabibus literis instituendos, filios vero non domo alunt, verum propter hoc has sanguine curandas intradunt. Timos adultos Chano vel Solitani

in ministerium, suas nobiles insignioribus ac nobilioribus Tartaris vel Turcis in matrimonium collocant.

Regio Tartarica

Tartari illi Mahometani sunt; presbyteros & templa Mahometica habent; litteris Chaldaicis vel Arabicis à Turcis paulo corruptioribus vel rudioribus illi utuntur, etiam antequam in Turricam seu peninsula venerant, & occibus multo agrestioribus gens ea fuit & campestris, quod nunc etiam ex agrestioribus manifeste apparet, fuisse videntur: nam illis Mahometicis legibus, iuribus, litteris & moribus ipsa tum profus caruit. Enimvero à Turcis humanitatem & saluberrimam cunctum Tartari edocti majore nunc ex parte hospitalitatem nobiliores colunt.

Legum severitas

Ius vel justitia Mahometica lege apud Tartaros administratur in civitatibus vel oppidis Chan, & reliquorum Soldanorum. Presbyteri Cadi vel Iudices in pagis. Begi vel praefecti, qui injurias particulares audire & decernunt, perpetui habentur. Veruntamen capitis, sanguinis, furti, quas criminales, tandem quas civiles seu officii causas nos dicimus, Chavus ipse cum Consiliariis decernit. In quibus exponendis caudifico opus

opus non habent; subtilitatibus juris, causarum, excusationibus, nec dilationibus utuntur. Extrema enim conditionis Tartar. vel peregrini homines coram iudicibus & Chanis ipsis, à quo semper audirentur, & celeriter expedirentur, injurias suas ipsi per se habere admodum exponunt, universis enim semper ad illam aditus patet. Cum in publicum exit, merum mortis homines non excluduntur, à Chanis vero conspecti examinantur, videlicet ut si quid opus habeant referant. Nam non solum legibus obedientiam magnam illi praestant. Principes suos Deorum loco ipsi adorant, & venerantur. Iudices pro lege sua Mahometana perpetui spirituales pro Divis, indubitataeque omnis aequitatis & integritatis fidei & opinionis vix inter illos habentur. Principes & Magistratus imperata & iussu se sine ulla alacritate, promptitudine, ingentique metu quam celerissime exequentur, & expediunt. A controversiis criminationibus, iudicibus oburgationibus minus necessariis & particularibus, invidia, odio, tetris excessibus, omni luxu & ambitione, in victu & amictu prorsus alieni sunt. Mensibus amplius novem ibi ego mansi, nec adivi prorsus aliquem actum criminalem, nec civilem inter

gunt, & in sole siccant, & domus eas, quarum in se prior descriptio est mentio fuit, habent. Tartari hii Chanorum Solianorum, ceterosq; insigniorum Tartarorum servi vel subditi sunt mancipia & preces animum in invicem habile dominorum suorum semper procurant & pacunt, ac etiam si de loco ad locum in campos & pascua semper vicatim vel pagatim progrediuntur, villas, vel pagos aut nemus singulis, quarum cognomina & dominorum eorum perfecti habentur, procedunt, ut quos Tartaros captivorum causa nostri requirerunt, facile eos ibi inveniant.

Donativum Chani, & Legatorum

Præcipuum a quo cupitur, &c.

Donativum annuum a Rege Poloniarum, magno Ducatu Lithuaniae, Moscorum duce, Palatino Melitæ, & Cæsariæ regentibus Tartaris ex pactis & litteribus Chanus perpetuum habet. Legati, Oratores, Nuntii & Internuntii Principum eorum annis singulis ad eum veniunt, & obsequia præstare solent, & liberaliter, aliquando vero plus, quam Barbarico more excipit, violat, diu vel detinet. Cum itaq; Perecepiani, & unus Chani homo eis obviam veniat, milite in pratum vel campum, in quo sub tentorio quiescant: Hæc vero non pagum

pagum Almat vel Bachasanii oppido Regis ejus viciniam secutus, quam honestius & commodius deducuntur. Postquam vero eò diverterint, per Consiliarios vel Aulæ ministros nomine Chani salutantur, comitatu vel victualibus, bobus duobus, vel uno, ovibus aut porcis, panibus, vino ac hordeo, non pro liberalitate, sed hospitalitate quadam, ac pro una vice tamen satis moderate procurant. Cum autem ad Chanum vocantur, Soldanis, Turanis, Vaniis, Maris, Consiliariis primoribus ceteris, quam plurimis aulæ ministris & insignioribus Tartaris præsentibus eos audiunt: per unum tantum hominem ad Chanum deducuntur, per Consiliarios vero duos introducuntur. Cum itaque introducti fuerint, antiquo gentis more Chanum adorant, & que latitatio gentibus flexis exponunt, in ejusque convivium adhibentur. Poculis vel crateris deauratis & gemmis decoratis nullo imperio de more gentis in signum clementiæ & benevolentiae mana Chani potestis, quos gentibus flexibundis honorantur. Et cum expediuntur, in convivium eos Chanus iterum adhibet. Convivio itaq; peracto parum ante fores secedant ejus palatii. Vestibus sericis auro intextis utque ad talos de more gentis compara-

tis, equo uno vel duobus non raro etiam capti vis gentis comitantes ad revertendum. Ad ea velut iam notandum Charas semini relictis prope praeparare et liberrate gressibus relictis. Et salutato mo ex convivio ducuntur. A Charis unico hinc et contrahitur. Equus in die non habet sed et nocte non raro in praedictis, et ad doryphorem ulque ad doryphorem.

Chau in l'annum p me fote la
C^o red ut

[illegible]

Tartarici auri in fupendium perpetuum numerus. Tartarici autem ob fidu pagos & agrorum Tartarici ad Adrianepolim iacent. Tartarici auro conceduntur Dacicus Candace. Vnde Martius, Tacitus, & alij dant patrum, qui merentur. & pro fingulis annis condicunt. Si pendat perpetua dantes. Verumtamen captivos bello Tartares circaque terras, tales nobilitates seu pretiosiores ac vires, & castum, alique in Taurica seu peninsulae partem abundat Imperator Tartarici annos singulis Chanos perpetuo pendit. Ac non videturque beatum multas vel vocatus fuisse, illud deprecare, ne, si iam alij inter Moscorum Ducem Imperatore Turcarum in eis & invictum inferre possit. Reditus annuos pecuniariorum & captivis insignioribus bello acquisitis aureos tres, & tenebris (salem) utrum, & corumque decem annis, a bonis vero singulis, qui in Taurica seu peninsulae campis ditioribus plurimi admodum sunt, equum unum & Tartarici Chanos exigit, aut urgente etiam necessitate aliqua contributionem certam universi Tartari Chanos deferunt, nunquam tamen illis onerosus est. Insigniores Tartari diversi generis & immanis (namque non colunt nec ferunt domi, & bello etiam) Chanos

quo ille facile contentus est, portatur. Ceterum Tartari Equitum, equum & Scutum se ad appendunt, quia vestitus pariter aduersum Tartaros paratus sit, utique crebris modicis in campis, vel in castris levioribus non raro veniunt.

*Chano um & Tartarorum in re-
lum exequi, molis*

Postquam vero expeditionem in bel-
lum Chanus decreverit, exercitus
aliquot iusto numero, eosque Tartaros
non raro, crebris tamen Cercossios Pe-
rigorenses ei sit, ac eos qui regionum
& exterorum Principum provinci-
arum exploratores & viarum ductores
perissimè censentur, singulos eorum
& consilium transitus & tractatus o-
pime norunt, quam celerissime expedi-
t. Et cum in confines illi veniunt in vic-
tiores ditiones profluuntur & singu-
li in locis diversis omnia explorant, &
de captis diligenter curant. Quos
cum intercepti, celeriter ad Chan-
um cum eis veniunt, ex quibus, que-
scunt ut adhibitis, Chanus statim pro-
vinciarum aut pubis interpo-
ratores tuere, facile agnoscit. Idcirco
Tartari assignat, quod citius n-
& aulæ ministros aliquot per nor-
dam

dam seu provinciam unam veliam cel-
te erunt, etc. Tartaros & Chan-
nos ut omnes vestitos viros & adules-
centes, quomodo egerint, etc. pos-
sunt, præter n-ces & senes & infirmi-
res, etc. et a si equi & armæ eorum,
ad iostus tamen in i-um erde na-
vacur, n-um in re & Chanum se qui
ecepti & impellunt. In octavo au-
tem, vera Chanum ditionibus decem ab
eo Chanus, etc., universi in locis cer-
tam ditionis, qui extra Perseco-
pam ad Bactram sunt, cum me-
guntur, eos illis & convocatis Garga,
Sonanis, Duncis, Muris, ac univer-
si exercitus probatim, brevis, &
primis belatoribus & milibus, in-
que ad consilium adhibitis in primis ca-
pitales recentiores & exploratores ipsi
examnantur, demum de commoditate
temporis, locorum, occasione rei
bene gerendæ, & quoniam bene n-
modus cum persequendum sit, cele-
riter consiliatur. Ac n-uo conten-
su & cor si o factu & actum, nulli ta-
men multitudini promiscue horum si-
gnificatur.

*Tartarorum in loquendo pro-
cedendi ordo.*

Ex eodem itaque loco Chanus, Gargæ,
& Sonanorum aulæ ministros pre-
cunt.

euntibus, Ducum, Murzonum & exerci-
 torum insigniorum Tartarorum, & ni-
 na, quæ vivere suo ante, & non
 capere solent, ac ea vobis adhibitis
 formis, & in vocant ordine, & mo-
 do sequentibus, de more prout in pa-
 Chianis libris signis, & chartis movent.
 Proutiam vero in hoc loco cen-
 stentiam perit nos ad exercitum nos-
 tro annuere exoratoris pre-
 illi exercitum universum præcedunt,
 obvios non innes agere vel quæ, am-
 anos comprehendens, & modo re-
 ex quibus de Rata & exercito-
 Chianis certior esse prout. Cum ad-
 tem Chianas exercitum hactenus nul-
 lum obviam fore certo conperimus
 habuerit, coram amantibus consiliis
 primatibus & proceribus, & nomine de
 proinde duras las hactenus noscere
 debeat, iterum facit. Iam si cum
 exercitu universo ordi neque pariam
 procedit vros agrestes obvios in-
 capis gravi superbo necare universis
 imperat, & Tartaris comprehendit, tor-
 rentibus, & ac de exercitibus
 eorum certius reiliant, & coramque
 hominibus nocent. Porro seninas &
 pueros non necant, nec comprehendunt,
 neque prædæ cupis manus in-
 jicere audent, ne ea exercitus illorum

oneretur, & moram aliquam in progrediendo precebat.

Tatamistum in hoc loco castra &
habetur: motus

Cum autem ad arces, oppida, vicos, pagos, & loca cultiora Chianus cum exercitu perveniret, Ducei, Muones & alii primarii, ac exercitus universi eximii, prebati humos, ac præcipio belato es vix decem vi. ad lunum qui dicitur in hunc de genti, & in hac visibilior a lione saluti ad genti penes se reliquit. Galgan, reliquos Sultanos, Duces, Murzuz arum universum exercitum, qui demum a superioribus milibus censetur, Chianus verba, ac hic exercitus peragrat, na dverla. quibus singuli probati in & donec veriprazant, in longitudo nem milibus, a rpiis decem in la dnom totidem spaci extendi conest. Itaque maduat in hunc iter convenire, ac tum unum tempus in oculo, ad unum vero robis vel quatuordecibus per via dicitur terminandis currerent, & pariter per las aciem, ac ad a quæ per gatio & igne infante, ac ad hoc pervenirent. Quod faciem ad conentum dicitur aliter in ad statum non relecta, ut epi dicitur exspectatus mira ce nate ex totius universi ordine luo ex latius movet.

T47-

ab illis capiens, compedibus vincit eorum durius servat. Cum autem nunciat gentis eorum ad Cnauum advenſare Tartari intellexerint, cum captivis suis ei occurrunt, a quo pretium nonnumquam ab eis falso nominatum, vel a captivis etiam aliquando promissum possunt verum nunc, qui artes & facultatem Tartarorum probe norunt, si illi duo e captivorum reprehendant, cosque non nosse nec divites esse, ac ne in quidem, neque precibus illud nisi unquam exolvere possit Tartaris predicant, & nulla quasi precibus pietate & religione movi a se ideo vult. In catalogo tamen e a nunciis illis bicurant ut ac si alios eorum pro proprio liberare cognoverint Iudeos vel Tartaros pecunia corruptos alioque meratore laborare necesse habent, a quibus multo facilius precibus, a nunciis necesse qualiter etiam que liberantur. Nihil ergo capere pro se sentimus, quicquam est quam ut precibus hoc quo Iudei ac de se mercatoribus peregrinis alii se extra mare venduntur, vel paulo magis in duplo magis prestare possint, si precibus, vel clementer, quod ab agrestibus, vel alii at plerumque Tartari in quere soent de captivis, qui illi sunt, non cognoscere possunt, facile acquiescent.

Nec

Nec tamen peregrinis potius vero nuncius gentis lazi, illos veniunt. Quod si a nuncio eo non liberatur, ad parentes tamen vel cognatos eorum litteras scribere Tartarici imperant. Captivi etiam plurimi Tartarorum captivorum permutacione, in quibus curandis & liberandis multo magis pietatem, officium & studium Christianis vestris Tartarici bene & inpendunt liberantur. Etenim enim pretio possibimus in primis a captivis nostris Tartaris captivos seipsum passim quos ut plerumque solent, cum illis promiserant, nec tamen praestiterint, multo magis in eodem sibi, nostri accerunt nam precibus sepe inestabile, quod in Tartaros suos penant, ab eis oscunt, quod cum se solvendo non sunt, eo quo possunt ingenti, vel non raro nuncius etiam pretio in servos perpetuos Barbaris peregrinis extra mare illos vendunt vel quod si Tartari divites sunt, captivitate perpetuas habent.

Tartarorum Tartarum Principem in Chan exorsum.

Tartarum exorsum universam ex ipsam coactum Chanis nabit, ceteris a quorū saniteris pedibus cooptariis exceptis, nos vel a Turca auxiliares, vel proprios Chanus

V

alere,

exercitu illorum Tartarico prorsus inermes & imbelles sunt, ac si propter numerosiores exercitum equos penes inermes in bellum secum ducunt. Nam extremæ etiam conditionis Tartarus unus vel duobus equis, verum tribus quatuor & amplius quos modo ad manus secum habere potest, vix contentus est. Idcirco tam non verius, permagnus, & terribilis admodum Tartarorum exercitus efficitur, qui cum à longe constituitur, ingens fere & numerosus plurimum exercitus Tartaricus à nostris nominibus esse putatur.

*Tartarorum ex hostis incendii ratio,
& turmarum dispositio.*

Cum jam exercitus Tartaricus in locum provinciam pervenerit, turmas seu cohortes suas Tartarice constituit: nam omnes turmat in locum effundunt: & paulatim progrediuntur. Exhibitores plurimos in paribus omnibus per turmas disponunt, quas subsidiarias maiores vel minores in constituiunt. Postquam vero illorum primi hostem conspexerint, fugam simulant, ut eo facilius in turmas eas, quas insidarum loco illi ponunt, hostem impellant, ac ea ratione eum opprimunt. Verumtamen cum exercitum hostilem numero-

merolum ui conspexerint ad agmina, ordines & vexilla sua tam facie & cito perveniunt.

Tartarorum consilium in bello, & regendum loco, & turmarum dispositio.

Maxima in constituendis & regendis cohortibus est celeritas, quandoque idem non solum ducum & prefectorum cohortum tuarum admonitionibus, verum flagrorum etiam deoneratione, ut gentis illos antiquas est, & ad nutum etiam ita parent, ut quam facillime, cum opus fuerit, in ordines suos ipsi redigantur.

Chaturum & exercitus in hostico praesidium & vexilla.

Chatur aliquot millium numero insigniorum fortissimorumque Tartarorum cohorte, centenis aliquot lanceis, pedibus Tartaricis & bombardis minoribus nonnullis in bello semper munitur. In cohorte Chatur maxima cauda alba equina in hasta majori pro vexillo, ac Imperatoris Turcarum sericeum viride & rubrum praefertur. Tartarorum ceterorum vexilla & signa plurima coloris diversi in turmis nostrum apparent.

*Chanorum in Tartaros emeritos
& idoneos. ratis.*

Apuđ Chanum, Solianos, Kuleros
& Muras insigniores milites illi,
qui in re bellica dexterritate & opo-
ne sunt clari, operantque & facinus
aliquid insigne in bello navant, in
maximo honore habentur. Ac ea il-
lorum est ratio, ut non solum ingenti-
bus quibusdam beneficiis & liberali-
tate ea qua Chanus potest eos con-
tur, verum etiam virtutum & merito-
rum illorum ita sit ille memor, ut lo-
cum honorarium perpetuum illis, suc-
cessionibusque eorum, inter Muras in-
signiores in consiliu, ac ut ipsi nos
est, apud mensam suam eis assignet.
Ille honor apud Tartaros maximus &
hereditarius est. nam & in bellam
cuntes idonei & exercitati viri, qui
eum locum possident, eo honore in
ducendis cohortibus à Chano dignan-
tur. Captivos etiam Tartaros aliquos
permutatione captivorum Chanus li-
berat; in reliquis vero redimendis ta-
ntum proprium liberalissime profon-
dit, & qua ratione potest, eos libenter
consolat.

V. Ex.

V.

Excerpta ex Sabeo. in Eneid. ix. lib. vi.

Habuit gens hæc sedes in ea Scythiæ
parte, quæ est ultra Beliam mon-
tem, ut Ayionus scribit, ad quem
Macedonum arma Alexandri ductu per-
venisse dicuntur. Ferus h' ab initio cul-
tus sine moribus sine lege, sine ullo vice
cultu armenta pascere, oscuri nomines
inter Scythias, finitimorumque vestigiales.
Mox gens ipsa in plures velot tribus di-
visa est, cœpitque sub ducibus agitare,
penes quos erat totius rei summa; pen-
dere tamen nihilominus vicinis accens
vestigialem quum Gangutta oraculo quo-
dam primus est, ex abis creatus. Is re-
cepto imperio primum omnium malo-
rum demonum cultum abrogavit, edi-
cōque præcepit, ut tota gens Deum opti-
mum maximum coleret, cupis provi-
dentia regni credi voluit se receptum.
Finitum est deinde, ut quicumque per æta-
tem arma ferre possent, ad certum diem
regi præsto adessent. Estque militaris
multitudo in hunc modum distributa,
ut decuriones centurionibus parerent,
centuriones Chiharchis, Chiharchi my-
radum id est denarii milium præfecti.
Inde ad periclitandas vires imperii se-
ptem principes ex his quoque universæ genti

V. ■

ante

ante constitutum regnum præfuerant, suos parentum manu iussit interfici. facescunt illi imperium, et si acerbum & atrox, cum multitudinis metu, tum religione adacti: credere enim vulgo erat, nunquam ad regnum interitusse: non regem, sed deum ipsum violari arbitantes si illius dicto in eis obtemperassent. His fretus opibus Canguista primum sinu riuos Scythas bello integrum, intactos vestigales iteri, & cum his eos quibus Tartari ad id tempus tributum pependerant. Inde remotiores populos suo subagit imperio. Cæterum dum bellicis bella serena loque labori neque periculo pareat, pugna quadam parum tunc ter coramissa, præagato exercitu, ex fuga in proximum vepertum sese coniecit. hæcebat victor hostis à tergo legens fugientis vestigia. Et jam qui ad cædem festinabant, a fort. erant locum perferunt, quum bubo avis aboqui inaspirata ad strepitum adventantium excita, præpete volatu regem servavit, quum vacuæ fecisset latebræ indicium. Et quia rex per eum modum servatus est, in magno jam inde honore fuit avis ipsa apud eam gentem nullum gettamen pucrius in his quam pennæ ejus volueris cono affixæ. Circumjectus gentibus dominis Canguista studio

studio propagandi imperii ad occidentem Soleni flexit belli impetum, & jam victor ad Caspium mare processerat: nam quid aliud Scythia egressis pornerit prius occurrere, nunc sane intelligo. Cæterum, siue Caspium, siue aliud id fuerit ad quod ventum est, Canguista, quod satis constat, medio victoriæ cursu moriens duodecim filiis regnum reliquit, quos ille quum sub ipsam tempus mortis ad concordiam hortaretur, iussit ut duodecim sagittas quisque suam in unum conferrent, fascemque ex illis facerent, inde singuli in orbem expensum iussu sunt, possent ne fascem infringere. Cæterum quum res ab omnibus frustra tentata esset, tam firmum, inquit, erit vestrum imperium, sicut, si in eo tuendo concordēs eritis; contra fragile & heu! in unum obnoxium, soluto animorum consensu, seu, si fasciculus iste aut casu aut consilio solvatur, infirmum erit sagittarum quolibet, ac cuique vestrum facile friabilis. Et ille similitudine haud quidem inepta docuit, res hominum concordia augeri, aut eas discordia labefactari. Hocceia qui omnium maximus erat natu, & ob eam rem cæteris facile cedentibus, rex post patris incertum dictus est. Asiam invaturus mille lectos equites misit ad explorandum.

eius gentis statu in angustias montium progressi ubi fores obduæ sunt ferratus trabibus. Dividoro ambe subterfluente, castellum ibi munitum ad arcendas transitu gentes innumeras, velut altero terrarum orbe portis excauias primo accessu capiunt. Iuerintne Caspiæ portæ, ad quas illi venerunt, an Caucaasæ, nec Aytonus scribit, nec ipse utra tueri ut asfirmare possem. incunat tamen ad Caucaasæ animas, quæ oppidum ab Hoccotæ captatæ oppellam Alexandrea, ut Aytonus tenet, tenent. et appellatum. Verum I. n. s. Alexandriam non in pssitueribus statuit ut ille, sed in Caucaasæ portis: contra Caspiæ non minori miraculo naturæ ceterantur quam Caucaasæ, cum castello in ipsa angulis. cui Camanæ fuit nomen. Ceterum siue fuerint siue hinc, pssituo oppellam Hoccotæ equites locum tenere, inde in alterumve ut orbem egressi, quam ad Arterem Turcorum oronem pssitlent, qui ingens vis non vni ad bellum instrui dicebatur, ut iussi à rege fuerant, terrore pacatum abierunt. Hoccotæ, post suorum equitum reditum, quia ex his quæ illi renuntiaturæ apparebat posse Asiam facile subigi, tres filios cum tribus exercitiis ad bellum mitti: lachis

nata

nati maximus ad occidentem Solem ire, solus est statio. Iam Bacio feribant imperium patris securas ad septentrionem flexit: Tagadas, erat is nati nominis, terras & gentes, quæ ad meridem vergunt, invaderet. Ise quam tota hinc ne abundaret, cum opente hinc exercitu circum, etas gentes ad ortum Solis nullo aggressis, cetero non videretur cursa Cathum atq, extensio nacta, longe lateque imperii fines propagavit. Est & Perarum regni in ex parte adeptæ quæ expeditione Tartar. terras, Ivero, qui mod. ad tempus natus, pssit genti in tera raturum v. u. Sed v. u. caes tantu in protat ad v. u. calum, quantum ad pssitatem etiam obit malorum demonum veneratio, quia magna pars v. u. exercitus. cetero eorum quos vident, in b. n. Taglatus siue Cypalatus nom. erum pssit caput repertum quæ meridem egressis est, ad Indos et pssit opas, qui sunt supra Aegyptum, promove arma. Infens tamén eas amia. victis pssit ab E. Longipibus & in desertas terras incaute cam exere in delatas, partem non pacvam amissit copiarum. Apud quosdam reperio in dñe eos in genus hominum canino aspectu, mordacisq, pugnando magno

magno incommodo affectos. Et Tagladais per huc male habitus, ad occidentem Solem flexit iter, junxitque terram fratris, qui res Turcorum circa Persidem, Asivriam, & Mesopotamiam vehementer afflixerat; nam in has terras ille primum exierat, mox ad occidentem Solem icurus. Datis sunt Tagladania sedes ad inhabitandum, & recepti in partem victoriæ, ita tamen ut summa rei penes lachin fuerit, & successores. Major celebriorque Bathonis victoria, qui Goniata Turcorum rege ingenti prælio victo, brevi omne ipsius gentis regnum armis domuit. Sitne Goniata à Bathone Hoccoræ filio victus, an alio hujus nominis duce, quem ab initio ejus expeditionis missum cum triginta milibus equitum significare videtur Aytonus, ejus doctu magna ex parte accitæ sint Turcorum opes, parum perspicue traditur. Cæterum, siue hic, siue ille fuerit, qui Goniatam vicit, satis constat Latinum auxilia Turcis eo prælio adfuisse. Bonifacius Molinus, Veneti languinis, & Joannes Luminatus in Cypro insula ortus, auxilium huius copis præstuerunt. Accidit hæc Turcorum clades in eum annum, qui tunc a nostris salutis supra millesimum ac ducentessimum alter à quadragesimo fuit. Se-

cundum eam pugnam, quam Batho in Turcos prospere depugnavit, Comaniam invasit. Quæ Comania fuit, aut ubi terrarum, loco non multum diverso est supra demonstratum in rerum relatione ad Aegyptios pertinentium nam Comani fuerunt servi, qui ipsi genti imperitare cœperunt. Cæterum Aytonus non Cappadoces solum & qui illis finitimi sunt, sed omnes gentes usque ad Tanaim & Euxinum ad Comanæ regnum pertinere persuasum habuit, ut in haviatur. Comani, inquit, suis sedibus eiecit in Pannoniam fuga deferuntur ad consanguineos. Sed Hunni & Ungari ejus terræ advenæ, Scythæ, quod nulli est dubium, fuerunt. Verum quoquo modo hæc capienda sunt, Batho Comania subacta Rosulanos bello subegit, Iazyges, & Polonos. Comanorum inde vestigia secutus in Pannoniam processit, oppresque sunt ex his plerique ultra Danubium. Tunc Hunnorum magnitudine averfus, satis ad exitum rapientibus, in Germaniam flexit cursum, estque in Austriam usque impetu delatus. Hic Dravum, credo, superare adortus, (nam Austriæ id thimense est Aytonus ait,) quod ille primus omnium tenebre ingressus, magnum equitum globum secum traxit: fluminis itaque impetu

menta rerum imperiamque obeundam prelo, nec fuga turpis, si cond. bms sit aut necessaria. Sagittas tanta vi intendunt, ut nullum armorum genus sit illis non penetrabile. Tormatum pugnam capessunt, tormatum fugiunt, vulnifico sagittarum iactu sequentem hostem à tergo conficientes, id prementium paucitatem conspicati subito in pugnam redeunt, ac tum maxime vincunt, quum victi creduntur. Comiter & benigne colunt hospites. Alena appetunt, neghnt sua. Sub rectoris in aperto agitant, libentius hoc modo quam in oppidis aut urbibus. Viri arc bellica feriati aut venantur, aut se ad. stando exercent. Mulieres pelliceas vestes faciunt, ocreas & cætera, quæ ex eadem mate.ia fiunt. Trigesimo die lustrum faciunt, cum defuncto, si altiore fortuna sit, ser. um uuum sepebunt, & phaleratum equum. Sociabilibus bellis mites, ubi inferiores numero sunt, a. o. qui superbi in socios & contumaces. Veritatis studiosissimi, nihil tam capitale turpiterve admittunt, quod apostulati non sponte atqueant. Tartari gens Seythica in hunc modum se habuit ducentesimo abhinc anno, quum quæ de his breviter exequi sumus, Antonus Armenius prodidit. Sunt quædam

dam his inserta, quæ Iacobus Planensis, & Benedictus Sarmata, Minoritani ordinis, explorarunt, ab Innocentio pontifice ad ejus gentis regem missi.

Ex Epistola à Polono ad Davidem Chytraum, scripta ann. 1581.

Tartarorum quidem copias minime contemnendas regis in castris perlepe vidi, atque hi ex Przecopienſium Horda advenierunt, ex qua nunc quoque militem conscripsit Stephanus victor. Cæteri Polonis notiores sunt Tauricenses, Asturcenses, N. a. nenses, Rencorenſes, & Circassi. Principem Hordæ sua lingua Czar, hor. ſt. In perati rem appellant. Nclis autem, quibus res n. ed. oc. ter. ſant ſecondæ, Cæſi, id est, Principe vocantur. Tantus nimirum barbaræ gentis fastus est, ut etiam titulos & magna miseri aucupentur nomina. Religio eorum sine dubio diversissima est.

Ego illorum ritus, qui regis nostri sceptrum agnoscunt, bre. . . . . Belli labe cum a. . . . . tu non avocant. Nam veteres . . . . . vix sol ipse nuentes quære. . . . . radios, in . . . . . campum . . . . . frequentes convolant. Hæc Pap. n. do

non fugit excellentiam tuam, dogma Mahometanum magna ex parte ludicrorum superstitionibus & somniis esse refectum. Tartari igitur circum & sionem quoque retinent, sed diversa ab Hebraeis ratione. Secundo enim & tertio annis à nativitate, prout Papæ visum est, circumcidentur.

Lingua eorum à Polono idiomate tam longe abest, ut p. in Syria nam illi in Sarmatiam commigrantes, raris Seriphis non injuria dici queant. Qui tamen in Polonia, & Lithuania, & utraque Russia longe lateque dispersi sunt, plerumque hominum, quibuscum degunt, linguam addiscunt & callent.

Præterea illorum Papa hoc m. in sermone dixit. In male suis gentibus omnibus, scilicet, gentem, in hoc uti genus, tamquam Deo colit. Mores ferus sunt & duri laboris patientes sunt: nec enim una uxore contenti. Nam plures ducunt, quarum unam tantanda non est concordia. Sed prior ceteris gratior habetur & acceptior.

Mortuos & non emant, sed lesent. Sponso et amaro sanctos à licti hoc & rebis ex omni. Et non larant, tamen jungunt. Et hoc. Et non erent: cetera, quos alio in orbe & rev. Quos, & una semper futuros autumant.

tumant. De animabus demortuorum ita sentiunt, eas videlicet ex uno corpore in a. ad tantisper denigrare, donec præcellentem aequam & diu questitam inveniant habitationem: atque nunc magna ista mundi lumina, Cæsares & viros principes, enatos esse.

Vidus illorum miserimus & Cyclopicus: Nam prædentes aliquoties cum horrore aspexi. Carnes certe equinas ac feras costas avidissime devorant, nullis his mensarum & sedilium est usus. Cutes equorum, aut fumantes, & recens beluæ detractas, pro scampis confellari consistunt. Lac equarum tanquam vinum Cretense admirantur & eporant. Hi in bellis, acinacibus, arcibus & sagittis pugnant, bellatorum præstantia equorum omnibus facile anteposendi.

Ex relatione D. J. G. de F. Legati Regni Angliæ ad Russos Legati.

QUAM MOICUM agerem anno elo 10 LXXXVIII, veni in urbem Kimach Morsy, nepos illius qui cum Crementsibus imperabat, cum ecc. Tartaris, & duabus uxibus; quarum altera germani ipsius vidua erat. Cui statim à Russo missi fuerunt duo pingues equi jam mactati, equinam enim carnem cuius alter præferunt, & tamen (quod miraculo propius videatur) quum tot

equis in bello, tot in victu utantur, quod annis nunc xxx nunc xl et puerum milia in Russiam venales adducunt. Ipsi et quos vocant *com* Magnos quoque armentorum & in partem omnium greges aut non tam cito gratia quam antea & interdu. . . . . carnem uirpent in eis, qui aut sibi quod ubique & cumiterunt & anatum. Oves, hircos & arum uctum aliquis. . . . . aut tangam eadem & venarum equorum eductum utantur. Nulla ipsis oppida, aut ne statim quidem sedes, nulla domus nisi curtus, ut pascua pastorem tuguris similia. hirci uero in gregibus suis de loco in locum & eam agunt, & ubi campum aliquem sibi placeat occupant, currus hoie ita ordinem disponunt ut plateas & opidum aliquod referant. Ne Imperatori quidem aliud palatium nisi ligneum & in eundem modum compositum. Verno tempore domicilia sua movere incipiunt ab australibus regionis suae partibus versus septentrionales, donec gramen omne ad extremum usque limum depascantur, tum enim ad austrum regreduntur, & hyberna sua faciunt, decem aut duodecim miliarium inter singula intervalis. Monet aurea

aut argentea usum ignorant; ære autem, ut magis capiuntur; etiam ferro a quadiorum & cultorum minorumque instrumentorum fabricam. Corpora ipsis agna, crura brevia; facies lata & pallida, colore fasces, oculi truces, crines rari. Summo ipsis celestium & tonitruus, e profundo guttore imilar boates erumpens. Sagittas facienti sunt a industria, quam ueros uos ab ipsa intant a edocent. Denique sunt veri Seythæ, quos veteres Nomades solent appellare.

Porro Tartari, qui Russorum fines attingunt, vari sunt. alii enim appellantur Nagay, alii Cheremli, itemque Morduntæ, Chircassi & Selalcanes, qui magis nunc quam regimini forma & ciuitates dederant, exceptis Circassibus, qui ad Africanam insulam, versus Lithuania, & ceteris sunt uenientes, ceteri uero modum se componunt quorum regno nonnulli subditi sunt, & à Christianis sacris nuda alieni. Nagay magis ad orientem degunt, qui blicia subditi iudicantur pata & uero casum.

I N D E X.

A. =

[illegible]

IND E Y.

[illegible]

INDEX.

Rati quando Christiani dici ceperint.	105. 108
Raffiorum servitus. 63. 93. legem. 65. matrimoni- orum ratio. 71. sepulture. 74. mores.	
74. leges. 91. ordinis populi. & dignitatem gradus. 83. regimen. 77. 84. iudicia in causis civilibus. 29. ritus.	170
Rectorum principis consilium privatum. 82. con- ventus supremi. 89. divitiar. 97. 131. redi- tus. 91. instaurati. 171. iurisdiclio. 85. vicini principis.	177
Rschewa urbs.	9
Rschovia ducatus.	19
S.	
Sacer lucus, id est, Præcipia.	213
Saglitia opp. Tart.	108. 245
Salfaminiana Taurica.	234
Samoeidae vel Samojedæ, vel Samogedæ. 31. co- rum mores, &c.	148
Sarus, id est, Chanus.	211
Sauramen/er.	210
Sauramenes campi.	207. 243
Scholonia amo.	22
Scutari, id est, Chalcedonia.	213
Scythia, id est, Tartaria. 307. parva & magna. 175	
Sensibus, prædictis. 277. Bassa.	294
Serpuntov vici pop.	35
Sessus casum.	235
Siberiensi vel Siberienfis prov. 17. & opp.	47
Sibirii prov.	30
Sidagios, arcis tres & civitas Tart.	219
Sidace urbs Asia.	215
Silicenses quoniam inter Tart.	200
Sivolenskij prov. & urbs.	18
Sorba fl.	39
Sott Camdec oppidulum.	39
Soldani. 241. eorum curatio & prov. 180.	205
fugæ. 206. Bependia.	204
Solgati, id est, Crim.	214
S. Iohi metrop. Tart.	215
Seloversko linus	9
Sortalus pagus.	247
Sesna amo.	26
Sig sam sale concretum.	212
Sichan fl.	9. 44
Sidagria opp. Tart.	219
Sigatæ quæ Russo estipucrit.	179
Siegatæ Tart. opp.	233
Sislatiensis ducatus & metrop.	23
T.	
T. Abahus fl.	41
T. Achum fl.	35
Taditæ,	

INDEX.

Tafire, id est, Præcipia.	223
Taphra Plin.	268
Taphros Ptolem.	ibid.
Taurinum arx.	217
Tauriclanus.	216
Tana, emporia Tart.	218
Tauais fl. e. Don vel Donus.	131. 232
Tanais minor.	8
Tara opp.	26
Tartaria minor.	213
Tartaria togaria, & manendi in campis mo- dus.	241
Tartarici campi.	210
Tartarici duces. 221. Græci, Itali, Germani.	281.
Tartari vel Tartari unde nomen.	217
Tartari non iudicij. 249. stich. 291. vino ab- stinere. 300. 208. lux ad fides Christi- anam non esse certam. 71. apud Cosares inter confiliarios primores. 208. eorum divitia. ibid. femina. ibid. liberorum educatio & educatio. ibid. 267. 311. hospitalitas. 288. 290. pau securitas. 288. iudicij peritales. ibid.	
Tartarorum res familiares. 240. municipia. 291. civitates maritimæ. 272. heredes. 281. naciones. 327. ongo. 182. 206. 311. veritatis odium. 320. mores, ritus. 219. 245. religio. 207. 318. 321. Tempia. 313. Chiruzis inec- cessa. 321. conjugia. 194. 208. circa mortuos ratio. 321. victus. 311. militum solaria. 311. 312. 345. vna & actio. 192. 300. 214. 241. transierandi peritia. 192. 214. fugientium stragemata. 190. 337. exercitus. 189. equi- tarius. 189. tumularum ratio. 300. 301. 302. 308. 309. stipendia. 249. primus rex. 311. 312. cellis. 312. 300. securitas inter Tartaros quan- tum. 290.	
Tassa fl.	43
Tauri gens Scythica.	215
Taurica peninsula vel Cherfonsellus. 209. 249.	
217. 241.	
Taurica sylvestris & monofa.	218
Taurica & Taurica subjugata.	243
Taurica Torcollis.	219
Taurica telluris descriptio. 214. 218. reser. anti- quissimæ. ibid. olim reditus. & saldam. 214. 216	
Tauricant.	280
Telta fl.	48
Tethanum arx.	214
Theodosia, Præcip. metrop.	225. 208. 214
Theodosia parva.	215
Tingæ.	

I N D E X.

Tingab, vel Tinguch, popal.	48
Tinna opp.	41
Toas fl.	51
Tobol fl.	45
Tubolia metrop. Siber.	42-43
Toetra fl.	40-41
Tooma urbs.	41-47
Torgali fl.	53
Tolani quamam inter Tart.	293
Tverechi duc. & metrop.	20
Tyras fl. 206. 247. Nether.	280

V.

Vachiaer pop.	33
Valachia pars.	217
Vergatena.	40
Viacha regio & fl. 29. & opp.	59
Vido vus lacus.	280
Vichara fl.	29
Vireodus lacus.	297
Viani, consilarii apud Tart.	285. 206. 194
Volyka regio.	23
Vuglici pop.	23
Vulga fl.	7-39-55-69-182
Vologda prov. metrop. & fl.	25
Vppa fl. & caltrum.	18
Vahuga prov. & metrop.	24

VV.

VVaga fl.	25
VVegars firtum.	38-49
VVichala d.	10
VVifera fl.	59
VVillogda flum. & opp.	55
VVolchove fl.	22
VVolodumersa prov. & urbs.	13

V.

VArulavja duc. & urbs.	27
Yras fl.	41
Vvanerograd arc.	22

Z.

Z'rgolta opp.	44
Z'Lomolpox montes.	31. 34
Zirchi.	135
Zolota bada idolom.	34-34

F I N I S.

Hert.
Ruffoc
I Topog
p. 10

